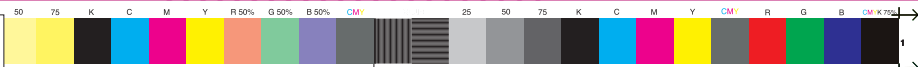

หลักการจําแนกประเภท หน่วยงานของรัฐ ในกำกับของฝ่ายบริหาร

พิมพ์ครั้งที่ 4
กันยายน 2558

หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

พิมพ์ครั้งแรก : มกราคม ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : พฤษภาคม ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์ : ๕๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๓ : กันยายน ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์ : ๒๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๔ : กันยายน ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ : ๔๐๐ เล่ม

ISBN : ๙๗๘-๖๑๖-๗๑๔๕-๙๗-๖

ที่ปรึกษา : นายนครเชตต์ สุทธิปริดา รองเลขาธิการ ก.พ.ร.

: นางสาวสุนทรี สุภาสงวน ผู้อำนวยการกองติดตามและประเมินผลฯ

คณะผู้จัดทำ : นายสุวิทย์ อมรนพรัตน์กุล ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาระบบราชการ รักษาการแทนผู้อำนวยการกองกิจการองค์การมหาชนฯ

นางศิริพร วิทยธมนะ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาระบบราชการ

นางสาวอโนมา จัดดาริส์ นักพัฒนาระบบราชการชำนาญการพิเศษ

นางสาววรางคณา ชำครพิพัฒน์ นักพัฒนาระบบราชการชำนาญการ

นายธนกิจ สถาพรอานนท์ นักพัฒนาระบบราชการปฏิบัติการ

นายชานนท์ สารพานิช นักพัฒนาระบบราชการปฏิบัติการ

นางสาววรรณมาศ น้อยสุวรรณ นักพัฒนาระบบราชการปฏิบัติการ

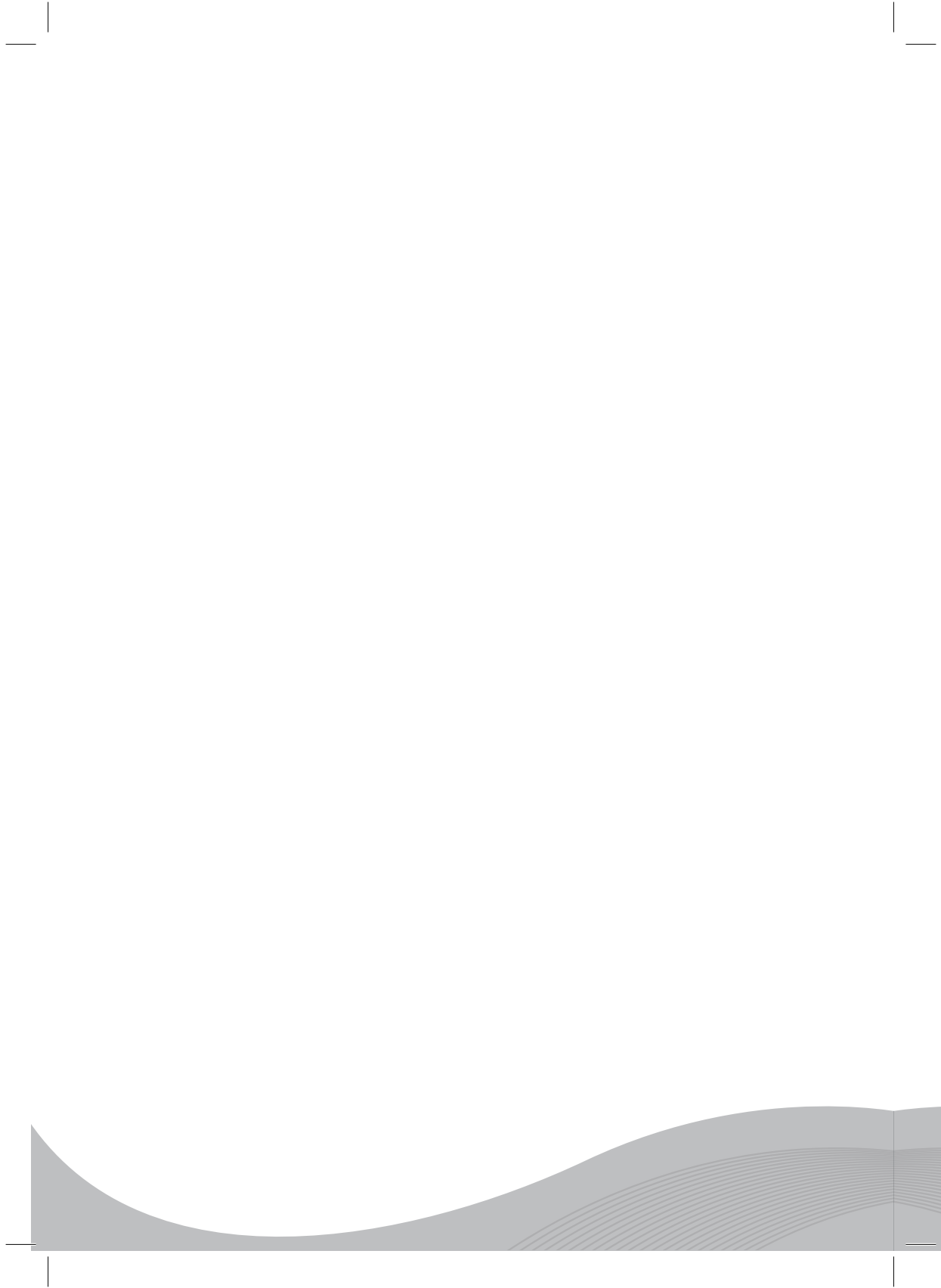
คำนำ

นับแต่ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ มีมติเห็นชอบกับหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ตามมติ ก.พ.ร. สำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดทำหนังสือเวียนแจ้งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เพื่อให้ส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติ ปรากฏตามหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว๑๒ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ เรื่อง หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ

โดยที่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ทั้งในรูปแบบหน่วยงานของรัฐที่ใช้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ประกอบกับมีข้อหาหรือจากหน่วยงานต่าง ๆ มาถึงสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อให้พิจารณาจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐตามหลักการดังกล่าวข้างต้น สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้ปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ และคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ ได้มีมติเห็นชอบตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ และได้จัดทำหนังสือเวียนแจ้งมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับ “การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร” เพื่อให้ส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติ

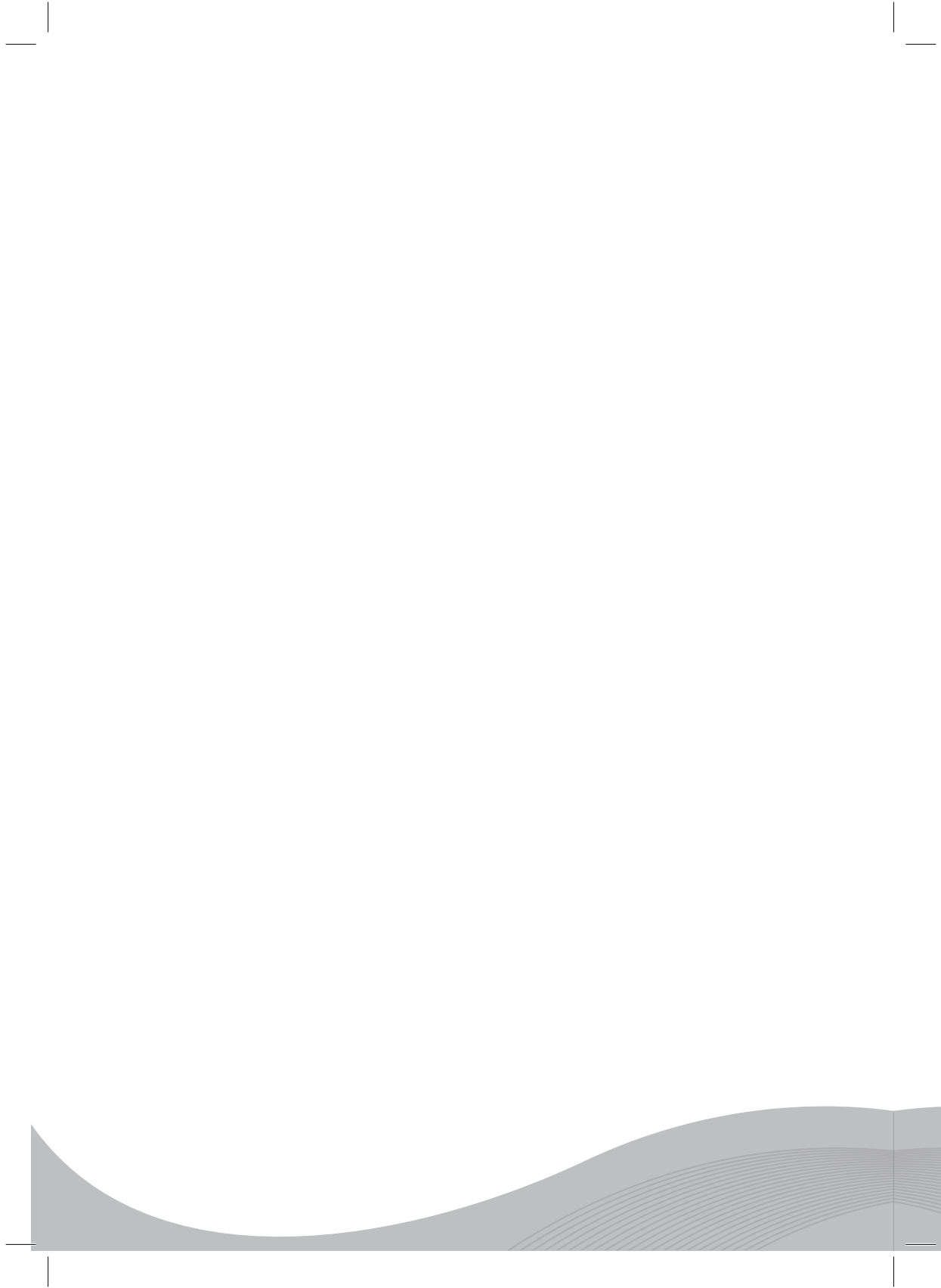
เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารและขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐฯ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้ สำนักงาน ก.พ.ร. โดยกองกิจการองค์กรมหาชนและหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่น จึงได้รวบรวมหนังสือเวียนของสำนักงาน ก.พ.ร. ที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยแล้ว

สำนักงาน ก.พ.ร.
กันยายน ๒๕๕๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สรุปสาระสำคัญ	
สารบัญ	
เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร	๑
หนังสือเวียนสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว๑ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๓	๓๕
เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร	
มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒	
(หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๒๐๐๓๖ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๒	
เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร)	
ภาคผนวก : หนังสือเวียนสำนักงาน ก.พ.ร. ที่เกี่ยวข้อง	
หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๒ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐	๔๙
เรื่อง หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ	
หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๓ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐	๖๕
เรื่อง การชักขอความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ	
หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๕ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๑	๘๙
เรื่อง ขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน	
หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๐ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐	๑๐๗
เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งและการประเมินผลหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ	

สรุปสาระสำคัญ

ก.พ.ร. พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ และหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร เพื่อสร้างรูปแบบองค์กรประเภทต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการดำเนินบทบาทภารกิจของภาครัฐที่มีความแตกต่างกันหลากหลายตามภารกิจแต่ละประเภทได้ และสามารถกำหนดกระบวนการบริหารงานภายในให้สอดคล้องกับประเภทภารกิจ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคล่องตัวในการบริหารงานมากกว่ารูปแบบองค์กรที่เป็นหน่วยราชการ

การจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

๑. หน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล สามารถแยกพิจารณาได้ ๔ ประเภทคือ

- ๑) ส่วนราชการ
- ๒) รัฐวิสาหกิจ
- ๓) องค์การมหาชน
- ๔) หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ ซึ่งสามารถจำแนกเป็น ๓ ประเภทคือ
 - (๑) หน่วยธุรการขององค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ
 - (๒) กองทุนที่เป็นนิติบุคคล : กลไกทางเศรษฐกิจของรัฐ
 - (๓) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

๒. หน่วยงานที่ใช้อำนาจรัฐหรือเป็นกลไกของรัฐแต่ไม่เป็นองค์กรของรัฐ เป็นหน่วยงานที่ไม่เข้าตามหลักเกณฑ์การเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ใช้อำนาจรัฐหรือเป็นกลไกของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

- สภาวิชาชีพ
- สถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งเป็นกลไกของส่วนราชการ
- นิติบุคคลเฉพาะกิจ

โปรดดูรายละเอียดในหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๓ เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

การนำหลักการไปใช้ประโยชน์

เพื่อให้เกิดประโยชน์จากแนวทางดังกล่าว สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้ศึกษา รวบรวมและจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ซึ่งกฎหมายมิได้จำแนกประเภทไว้อย่างชัดเจน เพื่อเสนอต่อ อ.ก.พ.ร. เฉพาะกิจ เกี่ยวกับการกำหนดหลักการจัดและพัฒนาโครงสร้างระบบราชการ และ อ.ก.พ.ร. ได้มีมติจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐตามที่ปรากฏในตารางรายชื่อหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ คือ

- ๑) รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทส่วนราชการ ซึ่งมีฐานะเป็นกรม/เทียบเท่ากรม
จำนวน ๑๔๗ แห่ง
- ๒) รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๕๕ แห่ง
- ๓) รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๓๙ แห่ง
 - ๔) รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ) จำนวน ๑๖ แห่ง
 - ๕) รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทหน่วยธุรการขององค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ จำนวน ๗ แห่ง
 - ๖) รายชื่อมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน ๖๓ แห่ง
 - ๗) รายชื่อมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน ๒๐ แห่ง
 - ๘) รายชื่อหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ จำนวน ๒ แห่ง
 - ๙) รายชื่อสถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งเป็นกลไกของส่วนราชการ จำนวน ๑๓ แห่ง

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

๑. ที่มา

๑.๑ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ได้พิจารณาเรื่องหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐแล้ว มีมติเห็นชอบตามมติ ก.พ.ร. ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เรื่องหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ และ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดทำหนังสือเวียนแจ้งมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับ “หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ” เพื่อให้ส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติแล้วปรากฏตามหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๒ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ เรื่องหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ

๑.๒ โดยที่ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากทั้งในรูปแบบหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ประกอบกับมีข้อหาหรือจากหน่วยงานต่าง ๆ มายังสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อให้พิจารณาจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐตามหลักการดังกล่าวข้างต้น สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้ปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐดังกล่าว พร้อมทั้งจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นใหม่และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วนำเสนอต่อ อ.ก.พ.ร. เฉพาะกิจเกี่ยวกับการกำหนดหลักการจัดและพัฒนาโครงสร้างระบบราชการ ก.พ.ร. และคณะรัฐมนตรี

๑.๓ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ ได้พิจารณาเรื่องการปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารแล้ว ลงมติเห็นชอบกับหลักการตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอและให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม สำนักงานงบประมาณ และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปพิจารณาด้วย

๑.๔ อ.ก.พ.ร. เฉพาะกิจเกี่ยวกับการกำหนดหลักการจัดและพัฒนาโครงสร้างระบบราชการในการประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ได้พิจารณาปรับปรุงถ้อยคำตามข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีแล้ว และเห็นชอบให้สำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดทำหนังสือเวียนแจ้งมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับ “การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร” เพื่อให้ส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติ โดยให้รวมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐไว้ด้วย

๒. ประเด็นเสนอคณะรัฐมนตรี

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณามติให้ความเห็นชอบ ดังนี้

๑. ให้ความเห็นชอบหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารที่ได้ปรับปรุงใหม่

๒. ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

๓. ให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเป็นผู้พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการจำแนกประเภทให้แก่หน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๓. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ

การจัดทำบริการสาธารณะ รัฐจะมีทางเลือกในการให้บริการใน ๒ รูปแบบหลัก คือการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐ และการจัดทำบริการสาธารณะของเอกชน ซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐ ส่วนใหญ่นั้นจะจัดทำโดยใช้อำนาจภายในกำกับของฝ่ายบริหารในการจัดทำประเด็นที่เป็นปัญหาข้อถกเถียงคือ สถานะขององค์กรต่าง ๆ ในกำกับของฝ่ายบริหารว่าเป็น “หน่วยงานของรัฐ” หรือไม่

ก.พ.ร. จึงได้วางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ

๑. ความสัมพันธ์กับรัฐ

๑) การจัดตั้ง :

พิจารณาถึงที่มาของการจัดตั้ง เช่น กฎหมายที่ใช้ในการจัดตั้ง หากจัดตั้งโดยกฎหมายมหาชน เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด ถือว่ามีความสัมพันธ์กับรัฐสูง แต่หากจัดตั้งโดยการจดทะเบียนบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน ถือว่ามีความสัมพันธ์กับรัฐน้อย

๒) รูปแบบ :

พิจารณาถึงประเภทของหน่วยงานที่ระบุไว้ในกฎหมายจัดตั้ง เช่น กำหนดว่าเป็นรัฐวิสาหกิจ กำหนดว่าเป็นนิติบุคคล ที่มีใช้ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจในกำกับของกระทรวง จะถือว่ามีความสัมพันธ์กับรัฐ แต่หากกำหนดว่าเป็นนิติบุคคลเท่านั้นจะถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กับรัฐ

๓) การแต่งตั้งบุคลากรระดับสูง :

พิจารณาว่ารัฐมีอำนาจหรือบทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ และผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างไร หรือไม่มีอำนาจแต่อย่างใด เช่น คณะกรรมการบริหารแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี ผู้บริหารสูงสุดต้องผ่านการสรรหาตามระเบียบกฎหมายใด

๔) การกำกับดูแลของรัฐ :

พิจารณาว่ารัฐมีบทบาทในการกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นหรือไม่ อย่างไร เช่น อำนาจในการกำกับดูแลตามกฎหมาย การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ กำหนดนโยบาย การอนุมัติโครงการ อำนาจยับยั้งของรัฐมนตรี อำนาจวินิจฉัยชี้ขาดของคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

๒. กิจกรรม :

พิจารณาถึงกิจกรรมของหน่วยงานนั้นเป็นบริการสาธารณะหรือไม่ และเป็นบริการสาธารณะประเภทใด

๓. งบประมาณ/รายได้ของหน่วยงาน การค้าประกันหนี้ :

พิจารณาถึงแหล่งที่มาของงบประมาณและหรือรายได้หลักของหน่วยงานว่ามาจากแหล่งใด เป็นเงินงบประมาณของรัฐ หรือเป็นรายได้ที่หน่วยงานได้รับจากการดำเนินกิจกรรม หรือเป็นการสมทบ

เงินเข้ากองทุน เป็นต้น รวมทั้งพิจารณาว่ารัฐค้ำประกันหนี้ของหน่วยงานนั้นหรือไม่ โดยยึดพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นหลักในการพิจารณา

๔. สถานะของบุคลากร :

พิจารณาว่าบุคลากรของหน่วยงานมีสถานะอย่างไร เป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายใดหรือไม่ หรือเป็นลูกจ้างพนักงานที่ใช้สัญญาจ้างตามกฎหมายแรงงาน

๕. วิธีการและระบบกฎหมายที่ใช้ในการทำกิจกรรม :

พิจารณาถึงการดำเนินกิจกรรมหลักของหน่วยงานว่า หน่วยงานต้องใช้อำนาจรัฐบังคับฝ่ายเดียวเป็นหลักในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงาน หรือใช้รูปแบบของสัญญาระหว่างหน่วยงาน

๖. ความเป็นเจ้าของ และอำนาจในการบริหารจัดการ :

พิจารณาจากที่มาของการจัดตั้ง เงินทุนประเดิม สัดส่วนของรัฐในการถือหุ้น อำนาจตัดสินใจในการบริหารจัดการ และการมีส่วนในการครอบงำกิจการ

๔. การจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

การจัดทำบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐ รัฐจะจัดทำโดยใช้องค์กรภายในกำกับของฝ่ายบริหารจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ๔ ประเภท คือ

- ๔.๑ ส่วนราชการ
 - ๔.๒ รัฐวิสาหกิจ
 - ๔.๓ องค์การมหาชน
 - ๔.๔ หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่
- หน่วยงานแต่ละรูปแบบมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

๔.๑ ส่วนราชการ

หลักการ

๑) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการให้บริการสาธารณะทางปกครอง (Administrative Public Service) ซึ่งเป็นภารกิจหลักของรัฐ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันประเทศ การออกกฎระเบียบ อนุมัติ อนุญาตตามกฎหมาย รวมทั้งงานนโยบายต่าง ๆ เช่น การกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาประเทศ

- ๒) ให้บริการเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งกำไร
- ๓) ความสัมพันธ์กับรัฐ :
 - (๑) รัฐจัดตั้ง
 - (๒) รัฐปกครองบังคับบัญชา
 - (๓) ใช้งบประมาณแผ่นดิน
 - (๔) ใช้อำนาจฝ่ายเดียวของรัฐเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม
 - (๕) บุคลากรมีสถานะเป็นข้าราชการ
 - (๖) รัฐต้องรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำของหน่วยงาน

การจัดตั้งส่วนราชการ*

๑) ในการร่างกฎหมายเพื่อใช้บังคับในเรื่องใดก็ตามไม่ควรมิข้อกำหนดในรายละเอียดให้มีการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ (ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งกรมหรือสำนัก/กอง)

* โปรดดูรายละเอียดใน หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๓ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ

๒) หากจะมีการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ ให้ส่วนราชการดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีการขอจัดตั้งส่วนราชการระดับกรม ให้กระทรวงดำเนินการขอจัดตั้งส่วนราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม หรือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ ให้นำเรื่องการขอจัดตั้งส่วนราชการเสนอคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง และ ก.พ.ร. พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี

(๒) กรณีการขอจัดตั้งส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรม จะต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙

(๓) เพื่อประโยชน์ในการกลั่นกรองความเหมาะสมของการจัดตั้งส่วนราชการ ให้กระทรวงที่ประสงค์จะขอจัดตั้งส่วนราชการ จัดทำรายละเอียดประกอบการพิจารณาตามแบบคำชี้แจงประกอบการขอจัดตั้งส่วนราชการ

๔.๒ รัฐวิสาหกิจ

หลักการ

๑) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม (Industrial and Commercial Public Services) ซึ่งผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ที่มีลักษณะเป็นการให้บริการสาธารณะ และงานสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ หรืองานของรัฐบางด้านที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หรือการดำเนินกิจกรรมมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่รัฐยังจำเป็นต้องควบคุมและดำเนินการแต่ผู้เดียว หรือเป็นงานที่ภาคเอกชนยังไม่พร้อมที่จะลงทุนดำเนินการ หรือเป็นกิจการที่รัฐจำเป็นต้องแทรกแซงตลาดเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม หรือให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้งานให้บริการนั้นได้มาตรฐานทั้งในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ ค่าใช้จ่าย และอื่น ๆ

๒) มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหารายได้ ต้องสามารถเลี้ยงตัวเองจากการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ ต้องไม่มีวัตถุประสงค์มุ่งกำไรสูงสุด (Maximization of Profit) เช่นที่เอกชนกระทำกันโดยทั่วไป แต่หากมีความจำเป็นต้องรับเงินงบประมาณสนับสนุนเป็นครั้งคราวหรือบางส่วน ในกรณีที่รัฐก็ควรจัดสรรงบประมาณไว้ในรูปของเงินอุดหนุน ซึ่งควรจะแยกจากการเก็บค่าบริการตามปกติของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ ให้ชัดเจน

๓) เป็นนิติบุคคล

๔) ความสัมพันธ์กับรัฐ

(๑) รัฐจัดตั้ง

(๒) ทุนเกินครึ่งเป็นของรัฐ

(๓) รัฐมีอำนาจกำกับดูแลตามที่กฎหมายกำหนด (เช่นผ่านการแต่งตั้งถอดถอนคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง การอนุมัติงบประมาณ การให้นโยบาย ฯลฯ)

(๔) การลงทุนต้องขอความเห็นชอบจากรัฐและรายได้ต้องส่งคืนรัฐ

(๕) บุคลากรมีสถานะเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

(๖) วิธีดำเนินการไม่ใช้อำนาจฝ่ายเดียวเป็นหลัก แต่ใช้สัญญา ไม่ใช่กฎระเบียบของทางราชการในการบริหารการเงินการบริหารงานและการบริหารบุคคลยกเว้นรัฐวิสาหกิจที่ต้องใช้อำนาจของรัฐ เช่น เวนคืน ปักเสา พาดสาย ต้องจัดตั้งโดยมีพระราชบัญญัติรองรับ

การจัดประเภทของรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายจัดตั้ง

๑) จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน เป็นต้น

๒) จัดตั้งโดยพระราชกำหนดเช่นบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด เป็นต้น

๓) จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๓๖ เช่น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

๔) จัดตั้งโดยระเบียบ หรือข้อบังคับ เช่น โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง องค์การสุรา กรมสรรพสามิต โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น

๕) จัดตั้งโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด เช่น บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

อนึ่ง ก.พ.ร. มีข้อสังเกตในกรณีรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดยระเบียบ หรือข้อบังคับตามข้อ ๕) นั้น ควรที่จะได้มีการปรับปรุงวิธีการจัดตั้งใหม่ โดยควรจัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๓๖

นอกจากนี้ เมื่อนำหลักการจัดประเภทหน่วยงานของรัฐในรูปแบบรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนไปทดสอบกับรัฐวิสาหกิจบางแห่งที่มีข้อถกเถียงว่าควรจัดเป็นรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน แล้ว พบว่า มีรัฐวิสาหกิจจำนวน ๑๐ แห่ง ที่ควรจัดเป็นองค์การมหาชน ได้แก่ องค์การสวนสัตว์ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การกีฬาแห่งประเทศไทย สถาบันการบินพลเรือน องค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ องค์การจัดการน้ำเสีย และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ นั้น คณะรัฐมนตรีได้มีความเห็นเพิ่มเติมให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับไปพิจารณาในรายละเอียดและประสานหาหรือการดำเนินงานกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกรณีรัฐวิสาหกิจจำนวนประมาณ ๑๐ แห่ง ดังกล่าว ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่อาจปรับสถานภาพให้เป็นองค์การมหาชนต่อไปด้วย) อนึ่ง การแปลงสภาพรัฐวิสาหกิจ ๑๐ แห่ง เป็นองค์การมหาชนนั้นต้องขึ้นกับความสมัครใจของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง

๔.๓ องค์การมหาชน

หลักการ

๑) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Public Services) เช่น การศึกษา การวิจัย การฝึกอบรม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาและส่งเสริมการกีฬา การพัฒนาและถ่ายทอดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การบริการทางสาธารณสุขและการแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ นันทนาการ สวนสัตว์ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน หรือการดำเนินการอันเป็นสาธารณะประโยชน์อื่นใด ซึ่งไม่เหมาะที่จะใช้วิธีการของราชการในการบริหาร อนึ่ง บริการสาธารณะขององค์การมหาชนต้องไม่เป็นการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับภาคเอกชนซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒) ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร

๓) เป็นนิติบุคคล

๔) ความสัมพันธ์กับรัฐ

(๑) รัฐจัดตั้ง

(๒) ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ หรือสามารถเลี้ยงตัวเองได้ (ยกเว้นมหาวิทยาลัยต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง)

(๓) รัฐมีอำนาจกำกับดูแลตามที่กฎหมายกำหนด (เช่น ผ่านการแต่งตั้งถอดถอนคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง การอนุมัติงบประมาณ การให้นโยบาย ฯลฯ)

(๔) การลงทุนต้องขอความเห็นชอบจากรัฐ

(๕) บุคลากรมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๖) วิธีดำเนินการไม่ใช่อำนาจฝ่ายเดียวเป็นหลัก แต่ใช้สัญญา ไม่ใช่กฎระเบียบของทางราชการ (ยกเว้นกิจกรรมที่ต้องใช้อำนาจฝ่ายเดียวต้องออกพระราชบัญญัติ รวมทั้งกรณีจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ)

การจัดประเภทขององค์การมหาชน ตามกฎหมายจัดตั้ง

๑) องค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีจำนวน ๓๙ แห่ง (ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘)

๒) องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ) จำนวน ๑๖ แห่ง (ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๘) เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข เป็นต้น

การกำกับดูแลองค์การมหาชน

โดยหลักการรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจัดตั้งจะมีความสัมพันธ์กับองค์การมหาชนซึ่งมีความแตกต่างจากส่วนราชการ กล่าวคือ จะกำหนดบทบาทของรัฐมนตรีที่มีต่อองค์การมหาชนในลักษณะของการกำกับดูแล มิใช่การบังคับบัญชาส่วนราชการอย่างที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือ พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๓ กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รักษาการเป็นผู้มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในการกำกับดูแลองค์การมหาชนให้ดำเนินการบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์การมหาชนนั้น ๆ

ในทำนองเดียวกัน บทบัญญัติเกี่ยวกับบทบาทของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเจพานั้น คณะรัฐมนตรีจะทำหน้าที่ในการกำกับดูแลตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การกำหนดหลักเกณฑ์การได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นของคณะกรรมการ ส่วนบทบาทของรัฐมนตรีโดยส่วนใหญ่จะทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ หรือเป็นกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการจะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและควบคุมดูแลกิจการโดยทั่วไปของหน่วยงาน

สำหรับความสัมพันธ์กับกระทรวงนั้น องค์การมหาชนทั้งสองประเภทจะมีความสัมพันธ์กับกระทรวงในสองเรื่องหลัก ๆ คือ

- ๑) การมีผู้แทนของกระทรวงเป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการ
- ๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการตามแผนบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับองค์การมหาชน

องค์การมหาชนจึงมิได้เป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงหรือสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี แต่เป็นหน่วยงานที่อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐมนตรีที่รักษาการตามกฎหมาย ปลัดกระทรวงหรือข้าราชการอื่นไม่สามารถจะใช้อำนาจบังคับบัญชาต่อองค์การมหาชน ดังนั้น จึงเห็นควรชักชวนความเข้าใจในเรื่องนี้ต่อหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อองค์การมหาชนทั้งสองประเภท โดยเฉพาะองค์การมหาชนที่นายกรัฐมนตรีเป็นรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจัดตั้ง

การขอจัดตั้งองค์การมหาชน^๒

๑) ในการร่างกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ตาม ไม่ควรมีข้อกำหนดในรายละเอียดให้มีการจัดตั้งองค์การมหาชนทั้งสองประเภท คือ (๑) องค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒) องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะหรือที่เรียกว่าหน่วยงานในกำกับของกระทรวงขึ้นใหม่

^๒ โปรดดูรายละเอียดใน หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๓ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ เรื่อง การชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ

๒) การจัดตั้งองค์การมหาชนโดยทั่วไป ให้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ คือ ให้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่องค์การมหาชนนั้น จำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐฝ่ายเดียว (Unilateral Act) อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล กรณีการจัดตั้งกองทุนซึ่งยกเว้นกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายเงินคงคลัง หรือกรณีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐซึ่งต้องประกาศปริญญาบัตร จึงให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ เฉพาะได้

๓) ให้กระทรวงที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์การมหาชนดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙ โดยให้จัดทำคำชี้แจงประกอบคำขอส่งไปยังสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อนำเสนอ ก.พ.ร. พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี

๔.๔ หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่

นอกจากหน่วยงานของรัฐในรูปแบบ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนแล้ว ยังมีองค์การของรัฐในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีได้ถูกจัดไว้ในรูปแบบข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปลักษณะขององค์การเหล่านั้นได้ ดังนี้

๑) หน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่เป็นอิสระ (Independent Administrative Organization)

หลักการ

(๑) เป็นหน่วยงานรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแลกิจกรรมของรัฐหรือดำเนินกิจการบริการสาธารณะตามนโยบายสำคัญที่ต้องการความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ปราศจากแทรกแซงจากอำนาจทางการเมือง ซึ่งจะมีคณะกรรมการเป็นองค์กรที่มีอำนาจ และมีหน่วยธุรการเพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวก

(๒) ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร

(๓) เป็นนิติบุคคล

(๔) ความสัมพันธ์กับรัฐ

- รัฐจัดตั้ง

- ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ

- รัฐมีอำนาจกำกับดูแลตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ผ่านการแต่งตั้งถอดถอนคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง การอนุมัติงบประมาณ การให้นโยบาย ฯลฯ)

- บุคลากรมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ต้องการอำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับฝ่ายเดียวต่อประชาชน

หรือกำกับตรวจสอบ

- การบริหารงานไม่ใช้กฎระเบียบของทางราชการ

- รายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา

การจัดประเภทของหน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่เป็นอิสระตามลักษณะภารกิจ

(๑) หน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแล

เป็นหน่วยธุรการขององค์การที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้กลไกตลาดสามารถทำงานได้อย่างแท้จริง โดยไม่บิดเบือน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ในต่างประเทศจะใช้ในการกำกับตลาดเงินและตลาดทุน ตัวอย่างเช่น International Trade Commission และธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกา ตลาดหลักทรัพย์ องค์การควบคุมกำกับวิทยุโทรทัศน์ของฝรั่งเศส

สำหรับในประเทศไทยเป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เป็นต้น

(๒) หน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่ทำหน้าที่ให้บริการ

เป็นหน่วยธุรการขององค์การที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้การให้บริการสาธารณะของรัฐ ในกิจการใดกิจการหนึ่ง ที่ต้องการความมีอิสระจากฝ่ายบริหารและปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง โดยเฉพาะสื่อมวลชน

สำหรับในประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติเฉพาะ ตัวอย่างเช่น องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๒) กองทุนที่เป็นนิติบุคคล : กลไกทางเศรษฐกิจของรัฐ

หลักการ

กองทุนที่เป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยตราเป็นพระราชบัญญัติเนื่องจากต้องการอำนาจรัฐในการบังคับฝ่ายเดียวต่อภาคเอกชนหรือประชาชนในการสมทบเงินเข้ากองทุน ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนก็เพื่อเป็นกลไกทางเศรษฐกิจของรัฐในการดำเนินบริการสาธารณะแก่ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจเฉพาะด้าน การดำเนินงานของกองทุนจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และเงินสมทบจากกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ

การบริหารกองทุนจะบริหารในรูปของคณะกรรมการ โดยมีหน่วยธุรการรองรับการทำหน้าที่ใน ๓ รูปแบบ คือ

- (๑) รัฐวิสาหกิจ
- (๒) องค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติ
- (๓) ส่วนราชการ

๓) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

หลักการ

(๑) เป็นหน่วยงานให้บริการภายในของระบบราชการโดยมีลักษณะกึ่งอิสระ แต่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล ยังคงถือเป็นส่วนหนึ่งของกรม และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม มีเป้าหมายให้บริการหน่วยงานเจ้าสังกัดเป็นหลัก และหากมีกำลังการผลิตส่วนเกินจะให้บริการหน่วยงานอื่นและประชาชนได้ (ซึ่งทำให้แตกต่างจากรัฐวิสาหกิจที่ได้เป็นนิติบุคคล เช่น โรงงานยาสูบ ฯ ที่ให้บริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมแก่ประชาชนเป็นหลัก)

(๒) การดำเนินงานใช้รูปแบบวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ สามารถจะเรียกเก็บค่าบริการจากหน่วยงานเจ้าสังกัด หรือลูกค้าผู้รับบริการอื่น ๆ ได้

(๓) ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร และไม่นำส่งรายได้เข้ารัฐโดยตรง หรือจำเป็นต้องเลี้ยงตัวเองได้เป็นสำคัญ แต่ในบางกรณีอาจมีการวางเงื่อนไขให้ต้องนำส่งรายได้เหนือรายจ่ายบางส่วนเข้ารัฐตามสมควร

(๔) ความสัมพันธ์กับส่วนราชการเจ้าสังกัด

- จัดตั้งขึ้นจากการแปลงสภาพหน่วยงานบางหน่วยของส่วนราชการเจ้าสังกัดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของส่วนราชการเจ้าสังกัด และไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกจากส่วนราชการเจ้าสังกัด

- ส่วนราชการเจ้าสังกัดจะตั้งงบประมาณอุดหนุนหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ในลักษณะค่าตอบแทนหรือค่าบริการในการให้บริการของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษหรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก แต่จะตั้งงบประมาณเพื่ออุดหนุนหน่วยบริการรูปแบบพิเศษไม่ได้

- ส่วนราชการเจ้าสังกัดมีอำนาจบริหารจัดการ (ผ่านการแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้อำนวยการ และการให้นโยบาย)

- การดำเนินงานใด ๆ ของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษต้องได้รับการมอบอำนาจจากหัวหน้าส่วนราชการหน่วยงานเจ้าสังกัด

- บุคลากรมีสถานะเป็นพนักงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

- ได้รับการยกเว้นหรือผ่อนคลายนโยบาย เพื่อให้เกิดอิสระความคล่องตัวทางการบริหารจัดการ

การจำแนกประเภทของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษตามลักษณะภารกิจของหน่วยงาน

๑) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษที่มีลักษณะภารกิจในการให้บริการด้านพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมแก่ส่วนราชการเจ้าสังกัด ยกตัวอย่างเช่น สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

๒) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษที่มีลักษณะภารกิจในการให้บริการด้านบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม ยกตัวอย่างเช่น สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบบราชการ หน่วยงานทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

๕. หน่วยงานที่ใช้อำนาจรัฐหรือเป็นกลไกของรัฐแต่ไม่เป็นองค์กรของรัฐ

จากผลการวิเคราะห์หน่วยงานที่รัฐใช้เป็นกลไกในการจัดทำบริการสาธารณะพบว่า มีหน่วยงานจำนวนหนึ่งที่ไม่เข้าตามหลักเกณฑ์การเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ใช้อำนาจรัฐหรือเป็นกลไกของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) สภาวิชาชีพ

(๒) สถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งเป็นกลไกของส่วนราชการ

(๓) นิติบุคคลเฉพาะกิจ

(๑) สภาวิชาชีพ

เป็นหน่วยงานที่ไม่มีหน่วยงานของรัฐแต่ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินกิจกรรม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเฉพาะเพื่อจัดตั้งสภาวิชาชีพ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาต สั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต และรับรองวิทยฐานะของสถาบันที่ทำการสอน รับรองปริญญา ประกาศนียบัตรในวิชาชีพนั้น ๆ มีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐ ในสัดส่วนที่น้อยกว่ากรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิก รัฐมีบทบาทน้อยในการแต่งตั้งนายกสภาและเลขาธิการสภาคณะกรรมการมีหน้าที่ในการบริหารกิจการของสภาวิชาชีพตามวัตถุประสงค์การจัดตั้ง การดำเนินงานของสภาใช้ระบบสัญญาของกฎหมายทั่วไป เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรมของวิชาชีพเท่านั้นที่ใช้กฎหมายปกครอง มีรายได้ส่วนใหญ่จากการเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จากสมาชิก แต่อาจได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐเจ้าหน้าที่ของสภามีข้าราชการมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ของสภาทุกระดับ ตัวอย่างเช่น แพทยสภา สภาการพยาบาล สภาเภสัชกรรมทันตแพทยสภา สภานายความ เป็นต้น

(๒) สถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งเป็นกลไกของส่วนราชการ

สถาบันภายใต้มูลนิธิ โดยส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อบริการสาธารณะเฉพาะด้าน จะจัดตั้งโดยมติดคณะรัฐมนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมเฉพาะสาขาในระยะเริ่มแรกและเมื่ออุตสาหกรรมสาขานั้น ๆ มีความเข้มแข็งแล้ว ภาคเอกชนจะรับภารกิจนั้นไปดำเนินการเอง

สถาบันเหล่านี้จะไม่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลแต่จะจัดตั้งมูลนิธิขึ้นมารองรับเป็นองค์กรรองรับด้านการเงินและในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โครงสร้างการบริหารงานจะบริหารงานโดยคณะกรรมการ หรือคณะกรรมการบริหาร เป็นผู้กำหนดนโยบาย ควบคุม ดูแล ติดตาม และประเมินผล คณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานแม่ต้นสังกัด ภาคเอกชน ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตามสัดส่วนที่เหมาะสม แยกการบริหารเป็น ๒ คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการมูลนิธิ และคณะกรรมการบริหาร สถาบันจะมีการกำหนดกฎระเบียบ ที่ใช้ใน

การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และพัสดุ ที่แตกต่างไปจากกฎระเบียบของทางราชการ และรัฐวิสาหกิจ งบประมาณที่ใช้จ่ายในการดำเนินงานมาจากรายได้ในการดำเนินงาน และงบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปีในหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป

ตัวอย่างของสถาบันภายใต้มูลนิธิ ได้แก่ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สถาบันเฉพาะด้าน ๗ แห่งภายใต้มูลนิธิ ซึ่งมีชื่อว่า "อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ" และสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังภายใต้มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

(๓) นิติบุคคลเฉพาะกิจ (Special Purpose Vehicle – SPV)

เป็นเครื่องมือพิเศษที่รัฐบาลไทยจัดตั้งขึ้นเพื่อระดมทุนจากภาคเอกชนสำหรับโครงการสำคัญของภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ไม่ต้องการให้เป็นหนี้สาธารณะ กิจกรรมของหน่วยงานจะมีลักษณะซื้อขายบริการเช่นเดียวกับรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน แต่ไม่ต้องการให้เป็นหนี้สาธารณะ จึงจัดตั้งเป็นนิติบุคคลเพื่อระดมทุนจากเอกชน

ความหมายของนิติบุคคลตามมาตรา ๓ แห่งพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติว่า "นิติบุคคลเฉพาะกิจ" หมายความว่า นิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามพระราชกำหนดนี้

SPV จัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคลเฉพาะกิจภายใต้พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในปัจจุบันมีหนึ่งหน่วยงานที่ดำเนินการแล้ว คือ บริษัท ดีเอต์ เอสพีวี จำกัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้วัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อเป็นนิติบุคคลเฉพาะกิจในการออกและเสนอขายหลักทรัพย์ประเภทหุ้นกู้ภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ของโครงการศูนย์ราชการเท่านั้น ทั้งนี้ SPV ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะประกอบธุรกิจอื่นใด

ตารางสรุปการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ

เมื่อพิจารณาตามหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐข้างต้น สามารถแสดงรายชื่อหน่วยงานของรัฐในแต่ละประเภทได้ ดังนี้

**ตารางที่ ๑ แสดง รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทส่วนราชการ
ซึ่งมีฐานะเป็นกรม/เทียบเท่ากรม**

ลำดับที่	ส่วนราชการ	หมายเหตุ
	สำนักนายกรัฐมนตรี	
๑.	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	๑
๒.	กรมประชาสัมพันธ์	๑
๓.	สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	๑
๔.	สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	๑
๕.	สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	๑
๖.	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ	๑
๗.	สำนักงบประมาณ	๑
๘.	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ	๑
๙.	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	๑
๑๐.	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	๑
๑๑.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	๑
๑๒.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	๑
๑๓.	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	๑
	กระทรวงกลาโหม	
๑๔.	สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม	๒
๑๕.	กองบัญชาการกองทัพไทย	๒
๑๖.	กองทัพบก	๒
๑๗.	กองทัพเรือ	๒
๑๘.	กองทัพอากาศ	๒
๑๙.	กรมราชองครักษ์	๒
๒๐.	หน่วยบัญชาการถวายความปลอดภัยรักษาพระองค์	๒
	กระทรวงการคลัง	
๒๑.	สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง	๑
๒๒.	กรมธนารักษ์	๑
๒๓.	กรมบัญชีกลาง	๑
๒๔.	กรมศุลกากร	๑
๒๕.	กรมสรรพสามิต	๑

ลำดับที่	ส่วนราชการ	หมายเหตุ
๒๖.	กรมสรรพากร	๑
๒๗.	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ	๑
๒๘.	สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ	๑
๒๙.	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	๑
	กระทรวงการต่างประเทศ	
๓๐.	สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	๑
๓๑.	กรมการกงสุล	๑
๓๒.	กรมพิธีการทูต	๑
๓๓.	กรมยุโรป	๑
๓๔.	กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	๑
๓๕.	กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	๑
๓๖.	กรมสารนิเทศ	๑
๓๗.	กรมองค์การระหว่างประเทศ	๑
๓๘.	กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้	๑
๓๙.	กรมอาเซียน	๑
๔๐.	กรมเอเชียตะวันออก	๑
๔๑.	กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา	๑
๔๒.	กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ	๑
	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	
๔๓.	สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๑
๔๔.	กรมพลศึกษา	๑
๔๕.	กรมการท่องเที่ยว	๑
	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
๔๖.	สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๑
๔๗.	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	๑
๔๘.	กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว	๑
๔๙.	กรมกิจการเด็กและเยาวชน	๑
๕๐.	กรมกิจการผู้สูงอายุ	๑
๕๑.	กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	๑

ลำดับที่	ส่วนราชการ	หมายเหตุ
	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๕๒.	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	๑
๕๓.	กรมการข้าว	๑
๕๔.	กรมชลประทาน	๑
๕๕.	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	๑
๕๖.	กรมประมง	๑
๕๗.	กรมปศุสัตว์	๑
๕๘.	กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	๑
๕๙.	กรมพัฒนาที่ดิน	๑
๖๐.	กรมวิชาการเกษตร	๑
๖๑.	กรมส่งเสริมการเกษตร	๑
๖๒.	กรมส่งเสริมสหกรณ์	๑
๖๓.	กรมหม่อนไหม	๑
๖๔.	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	๑
๖๕.	สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	๑
๖๖.	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	๑
	กระทรวงคมนาคม	
๖๗.	สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม	๑
๖๘.	กรมเจ้าท่า	๑
๖๙.	กรมการขนส่งทางบก	๑
๗๐.	กรมการบินพลเรือน	๑
๗๑.	กรมทางหลวง	๑
๗๒.	กรมทางหลวงชนบท	๑
๗๓.	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร	๑
	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
๗๔.	สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑
๗๕.	กรมควบคุมมลพิษ	๑
๗๖.	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	๑
๗๗.	กรมทรัพยากรธรณี	๑

ลำดับที่	ส่วนราชการ	หมายเหตุ
๗๘.	กรมทรัพยากรน้ำ	๑
๗๙.	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	๑
๘๐.	กรมป่าไม้	๑
๘๑.	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	๑
๘๒.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	๑
๘๓.	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑
	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	
๘๔.	สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๑
๘๕.	กรมอุตุนิยมวิทยา	๑
๘๖.	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	๑
	กระทรวงพลังงาน	
๘๗.	สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน	๑
๘๘.	กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ	๑
๘๙.	กรมธุรกิจพลังงาน	๑
๙๐.	กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน	๑
๙๑.	สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน	๑
	กระทรวงพาณิชย์	
๙๒.	สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์	๑
๙๓.	กรมการค้าต่างประเทศ	๑
๙๔.	กรมการค้าภายใน	๑
๙๕.	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ	๑
๙๖.	กรมทรัพย์สินทางปัญญา	๑
๙๗.	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	๑
๙๘.	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ	๑
๙๙.	สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า	๑
	กระทรวงมหาดไทย	
๑๐๐.	สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย	๑
๑๐๑.	กรมการปกครอง	๑
๑๐๒.	กรมการพัฒนาชุมชน	๑

ลำดับที่	ส่วนราชการ	หมายเหตุ
๑๐๓.	กรมที่ดิน	๑
๑๐๔.	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๑
๑๐๕.	กรมโยธาธิการและผังเมือง	๑
๑๐๖.	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	๑
	กระทรวงยุติธรรม	
๑๐๗.	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	๑
๑๐๘.	กรมคุมประพฤติ	๑
๑๐๙.	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	๑
๑๑๐.	กรมบังคับคดี	๑
๑๑๑.	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	๑
๑๑๒.	กรมราชทัณฑ์	๑
๑๑๓.	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	๑
๑๑๔.	สำนักงานกิจการยุติธรรม	๑
๑๑๕.	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	๑
๑๑๖.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	๑
๑๑๗.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	๑
	กระทรวงแรงงาน	
๑๑๘.	สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน	๑
๑๑๙.	กรมการจัดหางาน	๑
๑๒๐.	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	๑
๑๒๑.	กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน	๑
๑๒๒.	สำนักงานประกันสังคม	๑
	กระทรวงวัฒนธรรม	
๑๒๓.	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	๑
๑๒๔.	กรมการศาสนา	๑
๑๒๕.	กรมศิลปากร	๑
๑๒๖.	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	๑
๑๒๗.	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๑
	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	

ลำดับที่	ส่วนราชการ	หมายเหตุ
๑๒๘.	สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๑
๑๒๙.	กรมวิทยาศาสตร์บริการ	๑
๑๓๐.	สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ	๑
	กระทรวงศึกษาธิการ	
๑๓๑.	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	๓
๑๓๒.	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	๓
๑๓๓.	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน	๓
๑๓๔.	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	๓
๑๓๕.	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	๓
	กระทรวงสาธารณสุข	
๑๓๖.	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	๑
๑๓๗.	กรมการแพทย์	๑
๑๓๘.	กรมควบคุมโรค	๑
๑๓๙.	กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	๑
๑๔๐.	กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์	๑
๑๔๑.	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	๑
๑๔๒.	กรมสุขภาพจิต	๑
๑๔๓.	กรมอนามัย	๑
๑๔๔.	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	๑
	กระทรวงอุตสาหกรรม	
๑๔๕.	สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	๑
๑๔๖.	กรมโรงงานอุตสาหกรรม	๑
๑๔๗.	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	๑
๑๔๘.	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	๑
๑๔๙.	สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	๑
๑๕๐.	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	๑
๑๕๑.	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	๑
	ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง	
๑๕๒.	สำนักพระราชวัง	๑

ลำดับที่	ส่วนราชการ	หมายเหตุ
๑๕๓.	สำนักพระราชวัง	๑
๑๕๔.	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	๑
๑๕๕.	สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๑
๑๕๖.	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	๑
๑๕๗.	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา	๑
๑๕๘.	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๑
๑๕๙.	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	๑

หมายเหตุ

- ๑ ส่วนราชการซึ่งมีฐานะเป็นกรม ตามมาตรา ๗ (๔) และ มาตรา ๑๘ (๒) และ (๓) แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ (จำนวน ๑๔๗ แห่ง)
- ๒ ส่วนราชการตามมาตรา ๑๐(๒)(๓)(๔) และ มาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๔๑ และส่วนราชการตามมาตรา ๑๐ (๔) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล (จำนวน ๗ แห่ง)
- ๓ ส่วนราชการตามมาตรา ๑๐(๒)(๓)(๔)(๕) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (จำนวน ๕ แห่ง)
- * กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี
- ** ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะที่มีได้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี โดยมีเลขาธิการเทียบเท่าปลัดกระทรวง
- ***สำนักงานอัยการสูงสุด เดิมเป็นส่วนราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้เป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ไม่นับเป็นส่วนราชการในสังกัดฝ่ายบริหาร ปัจจุบัน พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น และเป็นนิติบุคคล
- ****สำนักงานสภาที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมตามพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้เป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ แต่ยังไม่ได้ดำเนินการออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว จึงเห็นควรไม่นับเป็นส่วนราชการในสังกัดฝ่ายบริหาร

ตารางที่ ๒ แสดง รายชื่อนายงานของรัฐประเทรัฐวิสาหกิจ

ลำดับที่	รัฐวิสาหกิจ	กระทรวงเจ้าสังกัด
๑.	บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)	สำนักนายกรัฐมนตรี
๒.	โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๓.	บริษัท อู่กรุงเทพ จำกัด	กระทรวงกลาโหม
๔.	โรงงานยาสูบ	กระทรวงการคลัง
๕.	สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	กระทรวงการคลัง
๖.	โรงงานไฟ กรมสรรพสามิต	กระทรวงการคลัง
๗.	องค์การสุรา กรมสรรพสามิต	กระทรวงการคลัง
๘.	บริษัท สหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว จำกัด	กระทรวงการคลัง
๙.	ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	กระทรวงการคลัง
๑๐.	ธนาคารออมสิน	กระทรวงการคลัง
๑๑.	ธนาคารอาคารสงเคราะห์	กระทรวงการคลัง
๑๒.	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	กระทรวงการคลัง
๑๓.	ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย	กระทรวงการคลัง
๑๔.	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย	กระทรวงการคลัง
๑๕.	บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย	กระทรวงการคลัง
๑๖.	บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม	กระทรวงการคลัง
๑๗.	บริษัท ธนาคารพัฒนาสินทรัพย์ จำกัด	กระทรวงการคลัง
๑๘.	ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	กระทรวงการคลัง
๑๙.	การกีฬาแห่งประเทศไทย	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
๒๐.	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
๒๑.	การเคหะแห่งชาติ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๒๒.	สำนักงานธนาทุเคราะห์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ
๒๓.	องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒๔.	การยางแห่งประเทศไทย	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ลำดับ ที่	รัฐวิสาหกิจ	กระทรวงเจ้าสังกัด
๒๕.	องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒๖.	องค์การสะพานปลา	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒๗.	บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)	กระทรวงคมนาคม
๒๘.	การทำเรือแห่งประเทศไทย	กระทรวงคมนาคม
๒๙.	การรถไฟแห่งประเทศไทย	กระทรวงคมนาคม
๓๐.	องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ	กระทรวงคมนาคม
๓๑.	บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด	กระทรวงคมนาคม
๓๒.	บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	กระทรวงคมนาคม
๓๓.	บริษัท ขนส่ง จำกัด	กระทรวงคมนาคม
๓๔.	สถาบันการบินพลเรือน	กระทรวงคมนาคม
๓๕.	การรถไฟฟ้ามหานครแห่งประเทศไทย	กระทรวงคมนาคม
๓๖.	การทางพิเศษแห่งประเทศไทย	กระทรวงคมนาคม
๓๗.	องค์การจัดกรน้ำเสีย	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓๘.	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ
๓๙.	องค์การสวนสัตว์	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ
๔๐.	องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ
๔๑.	บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๔๒.	บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๔๓.	บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ
๔๔.	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กระทรวงพลังงาน
๔๕.	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	กระทรวงพลังงาน
๔๖.	องค์การคลังสินค้า	กระทรวงพาณิชย์
๔๗.	การไฟฟ้านครหลวง	กระทรวงมหาดไทย
๔๘.	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	กระทรวงมหาดไทย
๔๙.	การประปานครหลวง	กระทรวงมหาดไทย

ลำดับ ที่	รัฐวิสาหกิจ	กระทรวงเจ้าสังกัด
๕๐.	การประปาส่วนภูมิภาค	กระทรวงมหาดไทย
๕๑.	องค์การตลาด	กระทรวงมหาดไทย
๕๒.	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๕๓.	องค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๕๔.	องค์การเภสัชกรรม	กระทรวงสาธารณสุข
๕๕.	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ ๓ แสดง รายชื่อนายงานของรัฐประเภทองค์การมหาชนที่จัดตั้ง
ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒

ลำดับ ที่	องค์การมหาชน	รัฐมนตรีรักษาการ	วันที่ประกาศใน ราชกิจจานุ เบกษา
๑.	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	รมว.การพัฒนาสังคมฯ	๒๗ ก.ค. ๒๕๔๓
๒.	โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	รมว.ศึกษาธิการ	๒๕ ส.ค. ๒๕๔๓
๓.	โรงพยาบาลบ้านแพ้ว	รมว.สาธารณสุข	๑๑ ก.ย. ๒๕๔๓
๔.	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๒ พ.ย. ๒๕๔๓
๕.	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา	นายกรัฐมนตรี	๓ พ.ย. ๒๕๔๓
๖.	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร	รมว.วัฒนธรรม	๑๕ พ.ย. ๒๕๔๓
๗.	สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา	รมว.ศึกษาธิการ	๓๐ พ.ค. ๒๕๔๔
๘.	สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ	นายกรัฐมนตรี	๒๗ ก.ย. ๒๕๔๔
๙.	สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร	รมว.เกษตรและสหกรณ์	๑๔ มี.ค. ๒๕๔๖
๑๐.	สถาบันบริหารกองทุนพลังงาน	รมว.พลังงาน	๒๖ มี.ค. ๒๕๔๖
๑๑.	องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	นายกรัฐมนตรี	๒ มิ.ย. ๒๕๔๖
๑๒.	สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ	รม.เทคโนโลยีสารสนเทศฯ	๒๓ ก.ย. ๒๕๔๖
๑๓.	ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ	รมว.พาณิชย์	๓๑ ต.ค. ๒๕๔๖
๑๔.	สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ	รมว.พาณิชย์	๓๑ ธ.ค. ๒๕๔๖
๑๕.	สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้	นายกรัฐมนตรี	๔ พ.ค. ๒๕๔๗
๑๖.	สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน	รมว.การค้า	๑๖ พ.ค. ๒๕๔๘
๑๗.	สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ	รมว.ศึกษาธิการ	๒ ก.ย. ๒๕๔๘
๑๘.	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	รมว.เกษตรและสหกรณ์	๑๔ ต.ค. ๒๕๔๘
๑๙.	สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๒๐ เม.ย. ๒๕๔๙
๒๐.	องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก	รมว.ทรัพยากรธรรมชาติฯ	๖ ก.ค. ๒๕๕๐
๒๑.	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ	รมว.ทรัพยากรธรรมชาติฯ	๑๖ ก.ค. ๒๕๕๐
๒๒.	สถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๑๙ ก.ย. ๒๕๕๑
๒๓.	สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๑
๒๔.	สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๑
๒๕.	สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ	รมว.กลาโหม	๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๑
๒๖.	สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	รมว.เกษตรและสหกรณ์	๒๒ มิ.ย. ๒๕๕๒

ลำดับ ที่	องค์การมหาชน	รัฐมนตรีรักษาการ	วันที่ประกาศใน ราชกิจจานุ เบกษา
๒๘.	หอภาพยนตร์	รมว.วัฒนธรรม	๒๒ มี.ย. ๒๕๕๒
๒๙.	สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๑ ก.ย. ๒๕๕๒
๓๐.	สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์	รมว.เทคโนโลยีสารสนเทศฯ	๒๑ ก.พ. ๒๕๕๔
๓๑.	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์	รมว.เทคโนโลยีสารสนเทศฯ	๒๑ ก.พ. ๒๕๕๔
๓๒.	สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ	นายกรัฐมนตรี	๓๐ มี.ค. ๒๕๕๔
๓๓.	สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน	นายกรัฐมนตรี	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๔
๓๔.	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๒๗ พ.ค. ๒๕๕๔
๓๕.	ศูนย์คุณธรรม	รมว.วัฒนธรรม	๙ มี.ย. ๒๕๕๔
๓๖.	สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	รมว.ยุติธรรม	๑๓ มี.ย. ๒๕๕๔
๓๗.	สถาบันวัคซีนแห่งชาติ	รมว.สาธารณสุข	๑๐ ส.ค. ๒๕๕๕
๓๘.	สำนักงานพัฒนาหิองคนคร	นายกรัฐมนตรี	๑๑ ก.พ. ๒๕๕๖
๓๙.	สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และ สภาพแวดล้อมในการทำงาน	รมว.แรงงาน	๒๑ พ.ค. ๒๕๕๘

ข้อมูล ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

**ตารางที่ ๔ แสดงรายชื่อองค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๕๒
ที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการให้จัดตั้ง**

ลำดับที่	องค์การมหาชน	รัฐมนตรีรักษาการ
๑.	สถาบันปฏิบัติการวิทยาศาสตร์แห่งชาติ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ

ตารางที่ ๕ แสดง รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทองค์การมหาชนที่จัดตั้งตาม
พระราชบัญญัติเฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ)

ลำดับที่	องค์การมหาชน	รัฐมนตรีรักษาการ	วันที่ประกาศใน ราชกิจจานุ เบกษา
๑.	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๒๙ ธ.ค. ๒๕๓๔
๒.	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	นายกรัฐมนตรี	๒ เม.ย. ๒๕๓๕
๓.	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	รมว.สาธารณสุข	๙ เม.ย. ๒๕๓๕
๔.	สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๑๒ ก.ย. ๒๕๔๐
๕.	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	รมว.ศึกษาธิการ	๑ ก.ย. ๒๕๔๑
๖.	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	รมว.อุตสาหกรรม	๑๗ ก.พ. ๒๕๔๓
๗.	กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ	รมว.สาธารณสุข	๗ พ.ย. ๒๕๔๔
๘.	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	รมว.สาธารณสุข	๑๘ พ.ย. ๒๕๔๔
๙.	สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	นายกรัฐมนตรี	๓๐ ธ.ค. ๒๕๔๗
๑๐.	ครุสภา (เป็นสภาริชาชีพที่เป็นหน่วยงานของ รัฐประเภทองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราช บัญญัติเฉพาะ)	รมว.ศึกษาธิการ	๒๔ พ.ค. ๒๕๔๖
๑๑.	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและ สวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา	รมว.ศึกษาธิการ	๒๔ พ.ค. ๒๕๔๖
๑๒.	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ	นายกรัฐมนตรี และ	๑๙ มี.ค. ๒๕๔๐
๑๓.	สถาบันอนุญาโตตุลาการ	รมว.ยุติธรรม	๑๖ ก.ค. ๒๕๔๐
๑๔.	สำนักงานคณะกรรมการ นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ	รมว.วิทยาศาสตร์ฯ	๑๓ ก.พ. ๒๕๔๑
๑๕.	สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	รมว.สาธารณสุข	๖ มี.ค. ๒๕๔๑
๑๖.	กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	รมว.วัฒนธรรม	๒๖ มี.ค. ๒๕๔๘

ข้อมูล ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๘

ตารางที่ ๖ แสดง รายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทหน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่เป็นอิสระ

ลำดับที่	หน่วยงาน	รัฐมนตรีผู้รักษา การ	วันที่ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
๑.	ธนาคารแห่งประเทศไทย	รมว.คลัง	๘ ธ.ค. ๒๔๘๕
๒.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และ ตลาดหลักทรัพย์	รมว.คลัง	๑๖ มี.ค. ๒๕๓๕
๓.	สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	นายกรัฐมนตรี	๑๙ ธ.ค. ๒๕๔๓
๔.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการ ประกอบธุรกิจประกันภัย	รมว.คลัง	๓๑ ส.ค. ๒๕๕๐
๕.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน	รมว.พลังงาน	๑๐ ธ.ค. ๒๕๕๐
๖.	องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ แห่งประเทศไทย	นายกรัฐมนตรีและ รมว.คลัง	๑๔ ม.ค. ๒๕๕๑
๗.	สถาบันคุ้มครองเงินฝาก	รมว.คลัง	๑๓ ก.พ. ๒๕๕๑

**ตารางที่ ๗ แสดงรายชื่อมหาวิทยาลัยของรัฐ
ซึ่งมีฐานะเป็นส่วนราชการ**

ลำดับที่	มหาวิทยาลัยของรัฐ	หมายเหตุ
๑.	มหาวิทยาลัยศิลปากร	มหาวิทยาลัย (๑๑ แห่ง)
๒.	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
๓.	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
๔.	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
๕.	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	
๖.	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	
๗.	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	
๘.	มหาวิทยาลัยนเรศวร	
๙.	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	
๑๐.	มหาวิทยาลัยนครพนม	
๑๑.	สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน	
๑๒.	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏ (๓๙ แห่ง)
๑๓.	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	
๑๔.	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	
๑๕.	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	
๑๖.	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	
๑๗.	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	
๑๘.	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก	
๑๙.	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	
๒๐.	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	
๒๑.	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	
๒๒.	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	
๒๓.	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	
๒๔.	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	
๒๕.	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	
๒๖.	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
๒๗.	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	
๒๘.	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	
๒๙.	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	
๓๐.	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	
๓๑.	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	
๓๒.	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา	
๓๓.	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี	

ลำดับที่	มหาวิทยาลัยของรัฐ	หมายเหตุ
๓๔.	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	
๓๕.	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี	
๓๖.	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี	
๓๗.	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	
๓๘.	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	
๓๙.	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	
๔๐.	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี	
๔๑.	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	
๔๒.	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	
๔๓.	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	
๔๔.	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	
๔๕.	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	
๔๖.	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	
๔๗.	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	
๔๘.	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	
๔๙.	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
๕๐.	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	
๕๑.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (๙ แห่ง)
๕๒.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	
๕๓.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	
๕๔.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์	
๕๕.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	
๕๖.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	
๕๗.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	
๕๘.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	
๕๙.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	
๖๐.	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	มหาวิทยาลัยเปิด (๒ แห่ง)
๖๑.	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	
๖๒.	สถาบันนักจิตพัฒนาติลป	สถาบันอื่น ๆ (๒ แห่ง)
๖๓.	สถาบันการพลศึกษา	

**ตารางที่ ๘ แสดง รายชื่อมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ**

ลำดับที่	มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	วันที่ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
๑.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	๒๙ ก.ค. ๒๕๓๓
๒.	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	๗ เม.ย. ๒๕๓๕
๓.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๑ ต.ค. ๒๕๔๐
๔.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	๑ ต.ค. ๒๕๔๐
๕.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	๖ มี.ค. ๒๕๔๑
๖.	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	๒๕ ก.ย. ๒๕๔๑
๗.	มหาวิทยาลัยมหิดล	๑๖ ต.ค. ๒๕๕๐
๘.	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	๒๖ ธ.ค. ๒๕๕๐
๙.	มหาวิทยาลัยบูรพา	๙ มี.ค. ๒๕๕๑
๑๐.	มหาวิทยาลัยทักษิณ	๕ ก.พ. ๒๕๕๑
๑๑.	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๖ ก.พ. ๒๕๕๑
๑๒.	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๖ มี.ค. ๒๕๕๑
๑๓.	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	๗ มี.ค. ๒๕๕๑
๑๔.	มหาวิทยาลัยพะเยา	๑๒ ก.ค. ๒๕๕๓
๑๕.	มหาวิทยาลัยนวมินทราชราช*	๑๒ พ.ย. ๒๕๕๓
๑๖.	สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา	๒๕ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๗.	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๑๗ พ.ค. ๒๕๕๘
๑๘.	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๑๗ พ.ค. ๒๕๕๘
๑๙.	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	๑๗ ก.ค. ๒๕๕๘
๒๐.	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๑๗ ก.ค. ๒๕๕๘

* พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร เป็น มหาวิทยาลัยนวมินทราชราช พ.ศ. ๒๕๕๖ (ลำดับที่ ๑๕)

ตารางที่ ๙ แสดง รายชื่อหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ลำดับที่	หน่วยงาน	หน่วยงานเจ้าสังกัด	วันที่ประกาศแปลงสภาพ ในราชกิจจานุเบกษา
๑.	สถาบันส่งเสริมการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี	สำนักงาน ก.พ.ร.	๗ มี.ค. ๒๕๔๘
๒.	สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา	สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	๑๑ ส.ค. ๒๕๔๙

ตารางที่ ๑๐ แสดง รายชื่อสถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งเป็นกลไกของส่วนราชการ

ลำดับที่	หน่วยงาน	หน่วยงานเจ้าสังกัด	วันที่มีมติคณะรัฐมนตรี ให้จัดตั้ง
๑.	สถาบันไทย-เยอรมัน	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑๒ ก.ย. ๒๕๓๕
๒.	สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑๘ ม.ค. ๒๕๓๗
๓.	สถาบันวิจัยและพัฒนาองค์กรภาครัฐ	กระทรวงการคลัง	๒๐ มี.ย. ๒๕๓๘
๔.	สถาบันอาหาร	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑๕ ต.ค. ๒๕๓๙
๕.	สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑๕ ต.ค. ๒๕๓๙
๖.	สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑๐ ก.ย. ๒๕๔๑
๗.	สถาบันยานยนต์	กระทรวงอุตสาหกรรม	๗ ก.ค. ๒๕๔๑
๘.	สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	กระทรวงอุตสาหกรรม	๗ ก.ค. ๒๕๔๑
๙.	สถาบันเหล็กกล้าและเหล็กกล้า แห่งประเทศไทย	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑ ธ.ค. ๒๕๔๑
๑๐.	สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม	กระทรวงอุตสาหกรรม	๕ เม.ย. ๒๕๔๒
๑๑.	สถาบันพลาสติก	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑๖ พ.ย. ๒๕๔๓
๑๒.	สถาบันพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางและไม้ ยางพารา	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑ มี.ค. ๒๕๔๔
๑๓.	สถาบันการก่อสร้างแห่งประเทศไทย	กระทรวงอุตสาหกรรม	๑ มี.ค. ๒๕๔๔

ตารางที่ ๑๑ แสดง การเพิ่มจำนวนของหน่วยงานของรัฐ (ไม่รวมส่วนราชการ)
ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๓ – ๒๕๕๘

ประเภทหน่วยงานของรัฐ	ปี พ.ศ. ๒๕๔๓	ปี พ.ศ. ๒๕๔๔	ปี พ.ศ. ๒๕๔๕	ปี พ.ศ. ๒๕๔๖	ปี พ.ศ. ๒๕๔๗	ปี พ.ศ. ๒๕๔๘	ปี พ.ศ. ๒๕๔๙	ปี พ.ศ. ๒๕๕๐	ปี พ.ศ. ๒๕๕๑	ปี พ.ศ. ๒๕๕๒	ปี พ.ศ. ๒๕๕๓	ปี พ.ศ. ๒๕๕๔	ปี พ.ศ. ๒๕๕๕	ปี พ.ศ. ๒๕๕๖	ปี พ.ศ. ๒๕๕๗	รวม	
ส่วนราชการซึ่งมีฐานะเป็นกรม/เทียบเท่ากรม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+๑	-	+๒	๓	
องค์การมหาชนตาม พ.ร.บ. องค์การมหาชน	๖	+๑	+๑	+๖	+๑	+๓	+๑	+๒	+๔	-	+๗	+๑	+๑	-	+๑	๓๙	
องค์การมหาชนตาม พ.ร.บ.เฉพาะ	๑๐	+๑	-	-	-	-	-	+๒	+๒	-	-	-	-	-	+๑	๑๖	
หน่วยงานของรัฐประเภทองค์การของรัฐที่เป็นอิสระ	๔	-	-	-	-	-	-	+๒	+๒	-	-	-	-	-	-	๘	
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*	๖	-	-	-	-	-	-	+๒	+๔	-	-	-	-	-	-	๑๓	
รวมเพิ่มขึ้นในแต่ละปี	๒๖	+๒	+๑	+๖	+๑	+๓	+๑	+๘	+๑๓	+๔	-	+๗	+๑	+๒	-	+๔	๗๙

หมายเหตุ *กรณีการเพิ่มขึ้นของมหาวิทยาลัยในกำกับในปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ เป็นการแปลงสภาพจากส่วนราชการ

ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑

สำนักงาน ก.พ.ร.
ถนนพิษณุโลก กทม. ๑๐๓๐๐

๔ มกราคม ๒๕๕๓

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน (เรียน กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนที่สดุ ที่ นร ๐๕๐๖/๒๐๐๓๖
ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภท
หน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

๒. การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

ด้วยคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ ได้พิจารณาเรื่องการ
ปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารแล้ว ลงมติเห็นชอบกับ
หลักการตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอและให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับความเห็นของกระทรวงการคลัง
กระทรวงคมนาคม สำนักงานงบประมาณ และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปพิจารณาด้วย ปรากฏ
ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ในการประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๒ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๕
ธันวาคม ๒๕๕๒ ได้พิจารณาปรับปรุงถ้อยคำตามข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีแล้ว โดยให้รวม
เนื้อหาเกี่ยวกับการหลักการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐไว้ด้วย ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

สำนักงาน ก.พ.ร. จึงขอส่งมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนก
ประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร มาเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการ ก.พ.ร.

ภารกิจการพัฒนาองค์การมหาชน

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๔๐

โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๑๐

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๖/๒๐๐๓๖

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑1๐ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน เลขาธิการ ก.พ.ร.

อ้างถึง หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/๐๐๑๐๑ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๒

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๐๖.๓/๑๔๔๔๔ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๒
 ๒. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๒๑/๗๙๗๔ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๒
 ๓. สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค (ปคร) ๐๒๐๐.๑/๒๖๔ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๒
 ๔. สำเนาหนังสือกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด่วนที่สุด ที่ วท (ปคร) ๐๒๑๑/๕๒๐๗๑๑๐ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒
 ๕. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ นร ๑๑๑๖/๔๔๑๔ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๒
 ๖. สำเนาหนังสือสำนักงานงบประมาณ ที่ นร ๐๗๑๔/๐๑๑ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๒

ตามที่ได้เสนอเรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณได้เสนอความเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วยความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

/คณะรัฐมนตรี...

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ ลงมติเห็นชอบหลักการตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ และให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับความเห็นและข้อสังเกตของกระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม สำนักงบประมาณ และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปพิจารณาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอได้โปรดดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิชัย วิวัสการเวช)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒

สำนักวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๕

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๖๔

www.cabinet.thaigov.go.th

88-52 อัญชติ

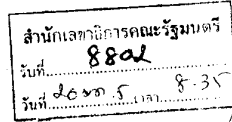
๗ 29 ต.ค. 2552
นายวิชัย วิวัสการเวช
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ผู้รับทราบ

ด่วนที่สุด

ที่ กค 0406.3/ 18484

พ 4

ศกต 4/386.7

กระทรวงการคลัง

29 พ.ค. 52

ถนนพระราม 6 กทม. 10400

ความเห็นประกอบเรื่องเพื่อพิจารณา

เรื่อง กค 18484

19

ตุลาคม 2552

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจัดแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

จัดเข้าวาระ 20 ต.ค. 2552

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0506/ว(ล) 17329 ลงวันที่ 24 กันยายน 2552

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้กระทรวงการคลังพิจารณาเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่อง การปรับปรุงหลักการจัดแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ซึ่งเสนอโดยสำนักงาน ก.พ.ร. นั้น

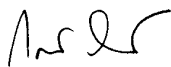
กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า การปรับปรุงหลักการจัดแนกประเภทหน่วยงานของรัฐดังกล่าว เป็นการจัดรูปแบบของหน่วยงานให้มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงเห็นสมควรเห็นชอบในหลักการตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ โดยมีข้อสังเกตในกรณีรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในเกณฑ์ที่อาจรับสถานการณ์เป็นองค์การมหาชนต่อไป จำนวน 10 แห่ง นั้น เนื่องจากรัฐวิสาหกิจเหล่านี้มีกฎหมายจัดตั้งเป็นกรณีเฉพาะตามสถานะในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน และปัจจุบันมีระบบการกำกับดูแลที่ชัดเจน โดยเฉพาะระบบประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นประจำทุกปี หากต้องปรับสถานการณ์เป็นองค์การมหาชน อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของวิสาหกิจในหลายด้าน ตลอดจนสภาพการจ้างงานของบุคลากรในองค์กร รวมทั้งการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับการบริหารและพนักงานวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือ

/ดำเนินการ...

ดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 เป็นต้น ดังนั้น จึงเห็นสมควรที่จะคงสถานภาพหน่วยงานเหล่านี้
เป็นรัฐวิสาหกิจเช่นเดิม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอดังกล่าวรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายกรณ จาติกวณิช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

กรมบัญชีกลาง

สำนักกฎหมาย

กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบด้านการเบิกจ่าย

โทร. 0-2273-9549

วาทาณ ขัณระกอบเพ็ญเพ็ญ ษักรณา

นังด 4/386.5
14 ๗๐.52
15.40.4.

8715
15 ๗๐ 2552 13.4

ดัวเห็สด

ที่ กษ 0221/ 74๙๔

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. 10200

11 ตุลาคม 2552

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

20 ต.ค. 2552
จัดเข้าวาระ.....

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนที่สุด ที่ นร 0506/ว(ล)17329 ลงวันที่ 24 กันยายน 2552

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอความเห็นในเรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี ภายในวันที่ 8 ตุลาคม 2552 ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาแล้วเห็นชอบตามข้อเสนอของสำนักงาน ก.พ.ร. ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาของคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการเฉพาะกิจ เกี่ยวกับการกำหนดหลักการจัดและพัฒนาโครงสร้างระบบราชการด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักพัฒนาระบบบริหาร

โทร./โทรสาร 0 2280 5113 , 0 2281

วินที่สด

ที่ คค (ปคร) 0200.1/ 268

พฉด. 4/386-3
8 พค 52
15.400

เลขที่	8505
วันที่	15.04

กระทรวงคมนาคม

ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10100

๘ ตุลาคม 2552

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุดที่ นร 0506/ว(ล)17329 ลงวันที่ 24 กันยายน 2552

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงคมนาคมพิจารณาเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่องการปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารตามที่ สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงคมนาคมพิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับการปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารตามที่ สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ

อนึ่ง ในส่วนของตารางแสดงรายชื่อหน่วยงานของรัฐประเภทส่วนราชการซึ่งมีฐานะเป็นกรม/เทียบเท่ากรม กระทรวงคมนาคมขอเรียนข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อทราบว่า คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2552 อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ “กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี” เป็น “กรมเจ้าท่า” พ.ศ. และร่างพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ “กรมการขนส่งทางอากาศ” เป็น “กรมการบินพลเรือน” พ.ศ. จำนวน 2 ฉบับ ตามที่กระทรวงคมนาคมเสนอ และขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการนำเสนอเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

/จึงเรียนมา ...

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย
จึงขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายโสภณ ชาร์มย์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

สำนักงานปลัดกระทรวง
กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
โทรศัพท์ 0 2283 3043
โทรสาร 0 2281 8958

ด่วนที่สุด

ที่ วท (ปคร) 0211/5207110

มคอ. 4/3พ.บ.
21 ต.ค. 52
พ.ศ. ๒๕๕

ตัวอักษร	8908
รับที่	
วันที่	21 ต.ค. 2552

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี กทม. 10400

๒๐ ตุลาคม 2552

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0506/ว(ล)17329 ลงวันที่ 24 กันยายน 2552

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือถึงกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อขอให้พิจารณาเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร นั้น

กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ พิจารณาแล้ว เห็นชอบในหลักการการปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ และเห็นด้วยกับบันทึกความเห็น ก.พ.ร. ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 2 ของหนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร 1200/00101 ลงวันที่ 22 กันยายน 2552 ในหน้า 4-5 ที่ระบุว่า การแปรสภาพรัฐวิสาหกิจ 10 แห่ง เป็นองค์การมหาชนนั้น ต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง เพื่อให้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบและรอบด้านต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี

สำนักงานปลัดกระทรวง

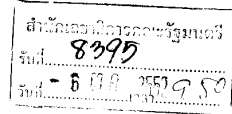
สำนักผู้ประสานงานคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา

โทร. 0 2354 4466 ต่อ 371

โทรสาร 0 2640 9617

สวค. 4/3861
วันที่ 6 ตุลาคม 2552
เวลา 10/15

ที่ นร 1116/ 4515

สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ 10100

๗ ตุลาคม 2552

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ส่วนที่สุด ที่ นร 0506/ว(ล) 17329 ลงวันที่ 24 กันยายน 2552

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ขอให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอความเห็นเรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

สำนักงานฯ ได้พิจารณาแล้ว ใคร่ขอเรียนว่า

1. สำนักงานฯ ได้เคยจัดทำความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอของสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อประกอบการพิจารณาของ ครม. ไปแล้ว และนายกรัฐมนตรียังได้มีคำสั่งให้สำนักงาน ก.พ.ร. นำข้อเสนอกลับไปพิจารณาในรายละเอียดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนนำเสนอให้ ครม. พิจารณาอีกครั้ง ซึ่งสำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดประชุมเพื่อปรับปรุงข้อเสนอใหม่ โดยได้นำประเด็นความเห็นจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งของสำนักงานฯ ไปปรับแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

2. สำนักงานฯ จึงเห็นด้วยกับข้อเสนอของสำนักงาน ก.พ.ร. ในการปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร เพื่อให้มีความถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจของหน่วยงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานและการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำความเห็นของสำนักงานฯ เสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไปด้วย จักขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

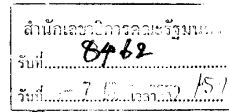
(นายอำพน กิตติอำพน)

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

โทร. 0-2280-4085 ต่อ 3703

โทรสาร 0-2282-1485

ผด. 4/886.2
ย ๔๐.52
15.2๐4

ที่ นร 0718/ 011

สำนักงบประมาณ
ถนนพระรามที่ 6 กทม.10400

7 ตุลาคม 2552

เรื่อง การปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนที่สุด ที่ นร 0506/ว (ล) 17329
ลงวันที่ 24 กันยายน 2552

ตามที่ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้สำนักงานงบประมาณเสนอความเห็น
ประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี กรณีสำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ เรื่องการปรับปรุงหลักการ
จำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานงบประมาณพิจารณาแล้ว เห็นเป็นการสมควรที่คณะรัฐมนตรีจะเห็นชอบ
ในหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ
และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เนื่องจากเป็น
การปรับปรุงที่ทำให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ในการดำเนินการของส่วนราชการ
ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับในกรณีที่เสนอให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเป็นผู้พิจารณาเสนอ
ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ในการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และแจ้งให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ นั้น สมควรที่สำนักงาน ก.พ.ร. จะขอความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และนำเสนอคณะรัฐมนตรีในคราวเดียวกัน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของ
คณะรัฐมนตรี ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวลิขรัตน์ ศรีอรุณ)

ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

สำนักพัฒนาระบบงบประมาณและการจัดการ

โทร. 0 2273 9027-8 ต่อ 1727

โทรสาร 0 2273 9523

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ qbd @ bbmail.bb.go.th

ภาคผนวก
หนังสือเวียนสำนักงาน ก.พ.ร. ที่เกี่ยวข้อง

ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๒

สำนักงาน ก.พ.ร.
ถนนพิษณุโลก ภูมิ. ๑๐๓๐๐

๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง หลักการจําแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ

เรียน (เรียน กระทรวง ทบวง กรม)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๕๕๘๕ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๐ เรื่อง หลักการจําแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ
๒. หลักการจําแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ

ด้วยคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ได้พิจารณามิมีมติเห็นชอบตามมติของ ก.พ.ร. เรื่องหลักเกณฑ์การจําแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้โดยมีข้อสังเกตให้ สำนักงาน ก.พ.ร. พิจารณาปรับปรุงถ้อยคำที่ใช้ในหลักเกณฑ์การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ก.พ.ร. ในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๕๐ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้พิจารณาปรับปรุงถ้อยคำตามข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีแล้ว ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ สำนักงาน ก.พ.ร. จึงขอส่งมติคณะรัฐมนตรีและหลักการจําแนกประเภทหน่วยงานของรัฐซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)
เลขาธิการ ก.พ.ร.

กลุ่มพัฒนาระบบโครงสร้างราชการ

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๔๐

โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๑๐

ความที่สด
ที่ นร ๐๕๐๖/๕๕๕๕

สำนักงาน ก	สิ่งที่ส่งมาด้วย ๕
รับที่ 04093	
วันที่ 18 เม.ย. 2550	
เวลา	

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๒ เมษายน ๒๕๕๐

เรื่อง หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ

เรียน เลขาธิการ ก.พ.ร

อ้างถึง หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/๒๔ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๐๙.๓/๕๖๔๔ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๐
 ๒. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๐๑/๒๓๔๗ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๐
 ๓. สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค (ปคร)/๐๒๐๐.๓/๖๑ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๐
 ๔. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๐๗.๒/๗๐๔ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๐
 ๕. สำเนาหนังสือกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด่วนที่สุด ที่ วท (ปคร) ๐๒๑๑/๕๐๐๒๓๑๔ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐
 ๖. สำเนาหนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนมาก ที่ นร ๐๗๑๓.๑/๒๓๔๕ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐
 ๗. สำเนาหนังสือสำนักงาน ก.พ. ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๐๐๔.๓.๑/๓๔๒ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐

ตามที่ได้เสนอเรื่อง หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ไปเพื่อดำเนินการ
ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงบประมาณ และสำนักงาน ก.พ. ได้เสนอความเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือ
ที่ส่งมาด้วยนี้

/คณะรัฐมนตรี ...

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ลงมติว่า

๑. เห็นชอบตามมติคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เรื่อง หลักเกณฑ์การจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ทั้งนี้ ให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับความเห็นและข้อสังเกตของกระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสำนักงานประมาณ ไปพิจารณาด้วย

๒. คณะรัฐมนตรีมีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

๒.๑ ให้สำนักงาน ก.พ.ร. พิจารณาปรับปรุงเกณฑ์การจัดตั้งองค์การมหาชน ให้ครอบคลุมกรณีหน่วยงานหลายแห่งที่มีฐานะเป็นองค์การมหาชนซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ จัดตั้งขึ้นก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหลายแห่ง และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เป็นต้น

๒.๒ ให้สำนักงาน ก.พ.ร. พิจารณาปรับปรุงถ้อยคำที่ใช้ในหลักเกณฑ์การจัดตั้ง รัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนที่ว่า “... จำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐบังคับฝ่ายเดียวต่อประชาชน ...” ซึ่งสื่อความหมายที่ไม่ครอบคลุมองค์การมหาชนที่มีวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการ เช่น มหาวิทยาลัย ให้เหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒.๓ ให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับไปพิจารณาในรายละเอียดและประสานหาวิธีการดำเนินการกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องกรณีรัฐวิสาหกิจจำนวนประมาณ ๑๐ แห่ง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่อาจ จัดตั้งเป็นองค์การมหาชนต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรชัย ภูประเสริฐ)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

12 มี.ย. 2550

สำนักวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๕

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๖๔ (550-3-08)ชัยพล

www.cabinet.thaigov.go.th

๑๒ มี.ย. ๒๕๕๐
ผอ.สวค.
ผอ.กฤษฎีกา
จาก
ผู้พิมพ์ พิมพ์ ๑๑/๐๔/๕๐

เรื่อง หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ

๑. ที่มา

๑.๑ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ได้พิจารณาเรื่องหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐแล้ว มีมติเห็นชอบตามมติ ก.พ.ร. ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เรื่องหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ทั้งนี้ให้ สำนักงาน ก.พ.ร. รับความเห็นและข้อสังเกตของกระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสำนักงานประมาณ ไปพิจารณาด้วย

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาความเห็นเพิ่มเติม ให้สำนักงาน ก.พ.ร. พิจารณาปรับปรุงถ้อยคำที่ใช้ในหลักเกณฑ์การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนให้เหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับไปพิจารณารายละเอียดและประสานหารือการดำเนินการกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องกรณีรัฐวิสาหกิจจำนวนประมาณ ๑๐ แห่ง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่อาจจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนต่อไปด้วย

๑.๒ อ.ก.พ.ร. เฉพาะกิจเกี่ยวกับการกำหนดหลักการจัดและพัฒนาโครงสร้างระบบราชการ ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๐ วันอังคารที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ได้พิจารณาปรับปรุงหลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ตามความเห็นเพิ่มเติมของคณะรัฐมนตรีแล้ว จึงเห็นควรแจ้งเวียนกระทรวง ทบวง กรม เพื่อทราบและถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒. การจำแนกประเภทหน่วยงานภาครัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

ก.พ.ร. พิจารณาแล้วเห็นว่า แนวความคิดในการจำแนกหน่วยงานของรัฐออกเป็นประเภทต่างๆ ก็เพื่อสร้างรูปแบบองค์การในภาคราชการประเภทต่างๆ ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานบริหารกิจการของภาครัฐที่มีความแตกต่างกันหลากหลายตามภารกิจแต่ละประเภทได้ และสามารถกำหนดกระบวนการบริหารงานภายในให้สอดคล้องกับประเภทภารกิจ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคล่องตัวในการบริหารงานมากกว่ารูปแบบองค์การที่เป็นหน่วยราชการ ซึ่งสามารถจัดได้ ดังนี้

๒.๑ การจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะ (public service) ถือเป็นภารกิจพื้นฐานที่รัฐมีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการ ทั้งนี้ เพราะภารกิจพื้นฐานของรัฐเป็นเหตุผลสำคัญในการเกิดขึ้นของรัฐ และเป็นเหตุผลของการที่จะต้องมีรัฐบาลขึ้นมากำกับดูแลรับผิดชอบจัดทำภารกิจเหล่านี้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

ความหมายโดยทั่วไปของคำว่า “บริการสาธารณะ” หมายถึง กิจกรรมที่อยู่ในความอำนาจการหรือในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ตามหลักการในการจำแนกประเภทบริการสาธารณะ สามารถแบ่งประเภทของบริการสาธารณะออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑) บริการสาธารณะทางปกครอง (Administrative Public Services): เป็นกิจกรรมที่เอกชนทำไม่ได้ ไม่ทำ หรือรัฐปล่อยให้เอกชนทำไม่ได้ เพราะกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมประเภทการรักษาความสงบเรียบร้อยด้วยการออกระเบียบกฎเกณฑ์ เช่น การอนุญาตตั้งโรงงาน การจัดระเบียบจราจร เป็นต้น เป็นการใช้อำนาจทางปกครอง รูปแบบของการจัดโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะประเภทนี้ จึงควรมีฐานะเป็น “ส่วนราชการ” หมายรวมถึง ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น คดีระหว่างส่วนราชการกับเอกชนต้องขึ้นศาลปกครอง เนื่องจากส่วนราชการใช้อำนาจรัฐฝ่ายเดียวเป็นหลัก

๒) บริการสาธารณะทางพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม (Industrial and Commercial Public Services): กิจกรรมที่รัฐดำเนินการซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับเอกชน การจัดโครงสร้างองค์การจึงมีลักษณะผสมผสาน เรียกว่ารัฐวิสาหกิจ (public enterprise) เนื่องจากกิจกรรมมีลักษณะเป็นการผลิตและหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการเพื่อแสวงหารายได้ แต่รัฐเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกิน ๕๐% หรือทั้งหมด

๓) บริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Public Services): เป็นกิจกรรมที่รัฐดำเนินการมากขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เช่น กิจกรรมให้การศึกษา การวิจัย เป็นต้น โดยกิจกรรมดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นการผลิตและจำหน่ายสินค้า หรือบริการ แต่เป็นการผลิตสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมและสังคม และให้บริการแก่สังคม และไม่มีลักษณะเป็นการหารายได้เหมือนรัฐวิสาหกิจ สำหรับในประเทศไทยจะมีหน่วยงานรองรับ คือ “องค์การมหาชน”

๒.๒ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ

การจัดทำบริการสาธารณะ รัฐจะมีทางเลือกในการให้บริการใน ๒ รูปแบบหลัก คือการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐ และการจัดทำบริการสาธารณะของเอกชน ซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐส่วนใหญ่นั้นจะจัดทำโดยใช้องค์กรภายในกำกับของฝ่ายบริหารในการจัดทำ ประเด็นที่เป็นปัญหาข้อถกเถียงคือสถานะขององค์กรต่างๆ ในกำกับของฝ่ายบริหารว่าเป็น “หน่วยงานของรัฐ” หรือไม่

ดังนั้น ก.พ.ร. ได้วางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ

๑. ความสัมพันธ์กับรัฐ

๑) การจัดตั้ง :

พิจารณาถึง ที่มาของการจัดตั้ง เช่น กฎหมายที่ใช้ในการจัดตั้ง หากจัดตั้งโดยกฎหมายมหาชน เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด ถือว่ามีความสัมพันธ์กับรัฐสูง แต่หากจัดตั้งโดยการจดทะเบียนบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน ถือว่ามีความสัมพันธ์กับรัฐน้อย

๒) รูปแบบ :

พิจารณาถึง ประเภทของหน่วยงานที่ระบุไว้ในกฎหมายจัดตั้ง เช่น กำหนดว่าเป็นรัฐวิสาหกิจ กำหนดว่าเป็นนิติบุคคล ที่มีใช้ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจในกำกับของกระทรวง จะถือว่ามีความสัมพันธ์กับรัฐ แต่หากกำหนดว่า เป็นนิติบุคคล เท่านั้นจะถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กับรัฐ

๓) การแต่งตั้งบุคลากรระดับสูง :

พิจารณาว่า รัฐมีอำนาจหรือบทบาทในการแต่งตั้งคณะกรรมการ และผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานนั้นๆ อย่างไร หรือไม่มีอำนาจแต่อย่างใด เช่น คณะกรรมการบริหารแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี ผู้บริหารสูงสุดต้องผ่านการสรรหาตามระเบียบกฎหมายใด

๔) การกำกับดูแลของรัฐ :

พิจารณาว่า รัฐมีบทบาทในการกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น หรือไม่อย่างไร เช่น อำนาจในการกำกับดูแลตามกฎหมาย การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ กำหนดนโยบาย การอนุมัติโครงการ อำนาจยับยั้งของรัฐมนตรี อำนาจวินิจฉัยชี้ขาดของคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

๒. กิจกรรม :

พิจารณาถึง กิจกรรมของหน่วยงานนั้นเป็นบริการสาธารณะหรือไม่ และเป็นบริการสาธารณะประเภทใด

๓. งบประมาณ/ รายได้ของหน่วยงาน การค้าประกันหนี้ :

พิจารณาถึง แหล่งที่มาของงบประมาณและหรือรายได้หลักของหน่วยงานว่ามาจากแหล่งใด เป็นเงินงบประมาณของรัฐ หรือเป็นรายได้ที่หน่วยงานได้รับจากการดำเนินกิจกรรม หรือเป็นการสมทบเงิน

เข้ากองทุน เป็นต้น รวมทั้ง พิจารณาว่ารัฐค้ำประกันนี้ของหน่วยงานนั้นหรือไม่ โดยยึดพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นหลักในการพิจารณา

๔. สถานะของบุคลากร :

พิจารณาว่า บุคลากรของหน่วยงานมีสถานะอย่างไร เป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายใดหรือไม่ หรือเป็นลูกจ้างพนักงานที่ใช้สัญญาจ้างตามกฎหมายแรงงาน

๕. วิธีการและระบบกฎหมายที่ใช้ในการทำกิจกรรม :

พิจารณาถึง การดำเนินกิจกรรมหลักของหน่วยงานว่า หน่วยงานต้องใช้อำนาจรัฐบังคับฝ่ายเดียว เป็นหลักในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงาน หรือใช้รูปแบบของสัญญาระหว่างหน่วยงาน

๖. ความเป็นเจ้าของ และอำนาจในการบริหารจัดการ :

พิจารณาจาก ที่มาของการจัดตั้ง เงินทุนประเดิม สัดส่วนของรัฐในการถือหุ้น อำนาจตัดสินใจในการบริหารจัดการ และการมีส่วนในการครอบงำกิจการ

๒.๓ ประเภทของหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร

การจัดทำบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐ รัฐจะจัดทำโดยใช้องค์กรภายในกำกับของฝ่ายบริหารจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ๔ ประเภทคือ

๒.๓.๑ ส่วนราชการ

๒.๓.๒ รัฐวิสาหกิจ

๒.๓.๓ องค์การมหาชน

๒.๓.๔ หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่

ซึ่งหน่วยงานแต่ละรูปแบบมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

๒.๓.๑ ส่วนราชการ

หลักการ

๑. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการให้บริการสาธารณะทางปกครอง (Administrative Public Service) ซึ่งเป็นภารกิจหลักของรัฐ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันประเทศ การออกกฎระเบียบ อนุมัติอนุญาตตามกฎหมาย รวมทั้งงานนโยบายต่างๆ

๒. ให้บริการเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งกำไร

๓. ความสัมพันธ์กับรัฐ :

- ๑) รัฐจัดตั้ง
- ๒) รัฐปกครองบังคับบัญชา
- ๓) ใช้งบประมาณแผ่นดิน
- ๔) ใช้อำนาจฝ่ายเดียวของรัฐเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม
- ๕) บุคลากรมีสถานะเป็นข้าราชการ
- ๖) รัฐต้องรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำของหน่วยงาน

๒.๓.๒ รัฐวิสาหกิจ

หลักการ

๑. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม (Industrial and Commercial Public Services) ซึ่งผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ที่มีลักษณะเป็นการให้บริการสาธารณะ และงานสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ หรืองานของรัฐบางด้านที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หรือการดำเนินกิจกรรมมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่รัฐยังจำเป็นต้องควบคุมและดำเนินการแต่ผู้เดียว หรือเป็นงานที่ภาคเอกชนยังไม่พร้อมที่จะลงทุนดำเนินการ หรือเป็นกิจการที่รัฐจำเป็นต้องแทรกแซงตลาดเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม หรือให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้งานให้บริการนั้นได้มาตรฐานทั้งในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ ค่าใช้จ่าย และอื่นๆ

๒. มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหารายได้ ต้องสามารถเลี้ยงตัวเองจากการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ แต่หากมีความจำเป็นต้องรับเงินงบประมาณสนับสนุนเป็นครั้งคราวหรือบางส่วน ในกรณีนี้รัฐก็ควรจัดสรรงบประมาณให้ในรูปของเงินอุดหนุน ซึ่งควรจะแยกจากการเก็บค่าบริการตามปกติของรัฐวิสาหกิจนั้นๆ ให้ชัดเจน

๓. เป็นนิติบุคคล

๔. ความสัมพันธ์กับรัฐ

- ๑) รัฐจัดตั้ง
- ๒) ทุนเกินครึ่งเป็นของรัฐ
- ๓) รัฐมีอำนาจบริหารจัดการ (ผ่านการแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง และการให้นโยบาย)
- ๔) การลงทุนต้องขอความเห็นชอบจากรัฐและรายได้ต้องส่งคืนรัฐ
- ๕) บุคลากรมีสถานะเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ

๖) วิเคราะห์การไม่ใช้อำนาจฝ่ายเดียวเป็นหลัก แต่ใช้สัญญา ไม่ใช้กฎระเบียบของทางราชการในการบริหารการเงิน การบริหารงานและการบริหารบุคคล ยกเว้นรัฐวิสาหกิจที่ต้องใช้อำนาจพิเศษของรัฐ เช่น เวณคืน ปักเสา พาดสาย ต้องจัดตั้งโดยมีพระราชบัญญัติรองรับ)

การจัดประเภทของรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายจัดตั้ง

- ๑) จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน เป็นต้น
- ๒) จัดตั้งโดยพระราชกำหนด เช่น บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย บริษัท บริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด เป็นต้น
- ๓) จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ เช่น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เป็นต้น
- ๔) จัดตั้งโดยประกาศคณะปฏิวัติ เช่น การทางพิเศษแห่งประเทศไทย
- ๕) จัดตั้งโดยระเบียบ หรือข้อบังคับ เช่น โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง องค์การสุรา กรมสรรพสามิต โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น
- ๖) จัดตั้งโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด เช่น บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

อนึ่ง ก.พ.ร.มีข้อสังเกตในกรณีรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดยระเบียบ หรือข้อบังคับตามข้อ ๕) นั้น ควรที่จะได้มีการปรับปรุงวิธีการจัดตั้งใหม่ โดยควรจัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

๒.๓.๓ องค์การมหาชน

หลักการ

๑. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Public Services) เช่น การศึกษา การวิจัย การฝึกอบรม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาและส่งเสริมการกีฬา การพัฒนาและถ่ายทอดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การบริการทางสาธารณสุขและการแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ นันทนาการ สวนสัตว์ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน หรือการดำเนินการอันเป็นสาธารณะประโยชน์อื่นใด ซึ่งไม่เหมาะที่จะใช้วิธีการของราชการในการบริหาร

๒. ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร
๓. เป็นนิติบุคคล

๔. ความสัมพันธ์กับรัฐ

- ๑) รัฐจัดตั้ง
- ๒) ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ หรือสามารถเลี้ยงตัวเองได้
(ยกเว้นมหาวิทยาลัยต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง)
- ๓) รัฐมีอำนาจบริหารจัดการ (ผ่านการแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง และการให้นโยบาย)
- ๔) การลงทุนต้องขอความเห็นชอบจากรัฐ
- ๕) บุคลากรมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ๖) วิธีดำเนินการไม่ใช่อำนาจฝ่ายเดียวเป็นหลัก แต่ใช้สัญญา ไม่ใช่กฎระเบียบของทางราชการ (ยกเว้นกิจกรรมที่ต้องใช้อำนาจฝ่ายเดียวต้องออกพระราชบัญญัติ รวมทั้ง กรณีจัดตั้งมหาวิทยาลัย)

การจัดประเภทขององค์การมหาชน ตามกฎหมายจัดตั้ง

๑) องค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ ปัจจุบันมีจำนวน ๒๐ แห่ง เช่น โรงพยาบาลบ้านแพ้ว สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ สำนักงานบริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน เป็นต้น

๒) องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ (หน่วยงานในกำกับ) เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข เป็นต้น

ถ้าพิจารณาจากลักษณะของหน่วยงานแล้วพบว่า หน่วยงานในกำกับที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะก็คือ องค์การมหาชน เพียงแต่เป็นรูปแบบหน่วยงานที่เกิดขึ้นก่อนองค์การมหาชน มีความแตกต่างจากองค์การมหาชนที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในสามนัย คือ

(๑) การจัดตั้ง โดยหน่วยงานในกำกับจะจัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะของหน่วยงานแต่ละแห่ง ขณะที่องค์การมหาชนจัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งหน่วยงาน ตาม พ.ร.บ. องค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) การมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมากกว่าองค์การมหาชน แม้ว่าจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับจากรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเช่นเดียวกับองค์การมหาชน แต่อำนาจในการบริหารจัดการเป็นของคณะกรรมการ ไม่ต้องถูกกำกับโดยหลักเกณฑ์จากคณะรัฐมนตรี เช่น สามารถกำหนดค่าตอบแทนของผู้บริหาร เบี้ยประชุมของคณะกรรมการบริหารและที่ปรึกษา ตลอดจนการกู้ยืมเงิน การลงทุน ทำได้โดยอาศัยอำนาจคณะกรรมการ ขณะที่องค์การมหาชนต้องยึดหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เป็นต้น

อย่างไรก็ดี คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๗ ให้นำหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้อำนวยการองค์การมหาชน และหลักเกณฑ์การกำหนดเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษาและอนุกรรมการขององค์การมหาชน ไปใช้กับหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะซึ่งมีภารกิจในการให้บริการสาธารณะเช่นเดียวกับองค์การมหาชนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ รวม ๘ แห่ง ซึ่งทำให้ลดความแตกต่างระหว่างองค์การมหาชนทั้งสองรูปแบบ

(๓) การจัดตั้งหน่วยงานในกำกับโดยกำหนดเป็นกฎหมายเฉพาะ สืบเนื่องจากลักษณะงานนั้นๆ ต้องการอ่านตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับฝ่ายเดียวต่อประชาชน หรือกำกับตรวจสอบ แต่กฎหมายขององค์การมหาชนไม่เปิดโอกาสให้ ตัวอย่างเช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพ เป็นต้น

เพื่อลดภาระทางนิติบัญญัติ และการรักษามาตรฐานในการกำกับ ดูแลหน่วยงานของรัฐ ควรกำหนดเป็นหลักการว่า การจัดตั้งองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ รวมทั้งมหาวิทยาลัยจะเกิดขึ้นได้เฉพาะกรณีที่หน่วยงานนั้น จำเป็นต้องใช้สิทธิพิเศษหรือจำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐฝ่ายเดียว (Unilateral Act) อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล หากไม่เข้าข่ายตามหลักการนี้ ก็ต้องจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน

นอกจากนี้ เมื่อนำหลักการจัดประเภทหน่วยงานภาครัฐในรูปแบบรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนไปทดสอบกับรัฐวิสาหกิจบางแห่งที่มีข้อถกเถียงว่าควรจัดเป็นรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนแล้ว พบว่า มีรัฐวิสาหกิจจำนวน ๑๐ แห่ง ที่ควรจัดเป็นองค์การมหาชน เนื่องจาก ประเภทย่อยของบริการสาธารณะที่ส่วนใหญ่เป็นบริการทางสังคมและวัฒนธรรม วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งที่ไม่หารายได้ และความสัมพันธ์กับรัฐที่ส่วนใหญ่ต้องใช้งบประมาณอุดหนุนจากรัฐเป็นหลัก

๒.๓.๔ หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่

นอกจากหน่วยงานของรัฐในรูปแบบ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนแล้ว ยังมีองค์การของรัฐในรูปแบบอื่นๆ ที่มีได้ถูกจัดไว้ในรูปแบบข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปลักษณะขององค์การเหล่านั้นได้ ดังนี้

๑) องค์การของรัฐที่เป็นอิสระ (Independent Administrative Organization)

หลักการ

เป็นหน่วยงานรูปแบบใหม่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแลกิจกรรมของรัฐตามนโยบายสำคัญที่ต้องการความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ปราศจากแทรกแซงจากอำนาจทางการเมือง เพื่อให้กลไกตลาดสามารถทำงานได้อย่างแท้จริง โดยไม่บิดเบือน ใช้ในการกำกับตลาดเงินและตลาดทุน ตัวอย่างเช่น International Trade Commission และธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกา ตลาดหลักทรัพย์ องค์การควบคุมกำกับวิทยุโทรทัศน์ของฝรั่งเศส

สำหรับในประเทศไทยเป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติเฉพาะ เนื่องจากลักษณะงานต้องการอำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับฝ่ายเดียวต่อประชาชน หรือกำกับตรวจสอบ มี

สถานะเป็นนิติบุคคล ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มีผู้บริหารสูงสุดทำหน้าที่บริหารงานภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการ รายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดระเบียบข้อบังคับการบริหาร ในเรื่องการแบ่งส่วนงานภายในองค์กร การเงิน การบัญชี การพัสดุ บุคคล ฯลฯ ผู้ปฏิบัติงานมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตัวอย่างเช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เป็นต้น

๒) กองทุนที่เป็นนิติบุคคล : เครื่องมือทางเศรษฐกิจของรัฐ

หลักการ

กองทุนที่เป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยตราเป็นพระราชบัญญัติ เนื่องจากต้องการอำนาจรัฐในการบังคับฝ่ายเดียวต่อภาคเอกชนหรือประชาชน ในการสมทบเงินเข้ากองทุน ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนก็เพื่อเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจของรัฐ ในการดำเนินการบริการสาธารณะแก่ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจเฉพาะด้าน การดำเนินงานของกองทุนจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และเงินสมทบจากกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ

รูปแบบหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารกองทุน มี ๓ รูปแบบ คือ

- ๑) รัฐวิสาหกิจ เช่น กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน
- ๒) องค์กรมหาชนตามพระราชบัญญัติ เช่น กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- ๓) ส่วนราชการ เช่น กองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย

หน่วยงานที่ใช้อำนาจรัฐหรือเป็นเครื่องมือของรัฐแต่ไม่ใช้องค์กรของรัฐ

จากผลการวิเคราะห์หน่วยงานที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำบริการสาธารณะตามข้อ ๒.๒ พบว่า มีหน่วยงานจำนวนหนึ่งที่ไม่เข้าตามหลักเกณฑ์การเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ใช้อำนาจรัฐหรือเป็นเครื่องมือของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. สภาวิชาชีพ
๒. สถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งอยู่ในกำกับหรือเป็นเครื่องมือของส่วนราชการ
๓. นิติบุคคลเฉพาะกิจ

“สภาวิชาชีพ” เป็นหน่วยงานที่มีใช้หน่วยงานของรัฐแต่ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินกิจกรรม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเฉพาะ เพื่อจัดตั้งสภาวิชาชีพ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ การขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาต สั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต และรับรองวิทยฐานะของสถาบันที่ทำการสอน รับรองปริญญา ประกาศนียบัตรในวิชาชีพนั้นๆ มีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐในสัดส่วนที่น้อยกว่ากรรมการได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิก รัฐมีบทบาทน้อยในการแต่งตั้งนายกสภา

และเลขาธิการสภา คณะกรรมการมีหน้าที่ในการบริหารกิจการของสภาวิชาชีพตามวัตถุประสงค์การจัดตั้ง การดำเนินงานของสภาใช้ระบบสัญญาของกฎหมายทั่วไป เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรมของ วิชาชีพเท่านั้นที่ใช้กฎหมายปกครอง มีรายได้ส่วนใหญ่จากการเก็บค่าธรรมเนียมต่างๆ จากสมาชิก แต่อาจ ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ เจ้าหน้าที่ของสภามีข้าราชการ มีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ของ สภาทุกระดับ ตัวอย่างเช่น แพทยสภา สภาการพยาบาล สภาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา สภานายความ เป็นต้น

“สถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งอยู่ในกำกับหรือเป็นเครื่องมือของส่วนราชการ” สถาบัน ภายใต้มูลนิธิ โดยส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อบริการสาธารณะทางพาณิชยกรรมและ อุตสาหกรรม จะจัดตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมเฉพาะ สาขาในระยะเริ่มแรก และเมื่ออุตสาหกรรมสาขานั้นๆ มีความเข้มแข็งแล้ว ภาคเอกชนจะรับภารกิจนั้นไป ดำเนินการเอง

สถาบันเหล่านี้จะไม่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล แต่จะจัดตั้งมูลนิธิขึ้นมารองรับ เป็นองค์กรรองรับ ด้านการเงินและในการทำนิติกรรมต่างๆ ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โครงสร้างการบริหารงาน จะ บริหารงานโดยคณะกรรมการ หรือ คณะกรรมการบริหาร เป็นผู้กำหนดนโยบาย ควบคุม ดูแล ติดตาม และ ประเมินผล คณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานแม่ต้นสังกัด ภาคเอกชน ผู้แทนจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตามสัดส่วนที่เหมาะสม แยกการบริหารเป็น ๒ คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการมูลนิธิ และคณะกรรมการบริหาร สถาบันจะมีการกำหนดกฎระเบียบที่ใช้ในการบริหารงาน บุคคล การบริหารงบประมาณ และพัสดุ ที่แตกต่างไปจากกฎระเบียบของทางราชการ และรัฐวิสาหกิจ งบประมาณที่ใช้จ่ายในการดำเนินงานมาจากรายได้ในการดำเนินงาน และงบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาล จัดสรรให้เป็นรายปีในหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป

ตัวอย่างของสถาบันภายใต้มูลนิธิ ได้แก่ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันส่งเสริม วิทยาศาสตร์ขนาดกลางและขนาดย่อม สถาบันเฉพาะด้าน ๗ แห่งภายใต้อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ สถาบันวิจัย นโยบายเศรษฐกิจการคลัง

“นิติบุคคลเฉพาะกิจ” (Special Purpose Vehicle – SPV) เป็นเครื่องมือพิเศษที่รัฐบาลไทย จัดตั้งขึ้นเพื่อระดมทุนจากภาคเอกชนสำหรับโครงการสำคัญของภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ไม่ต้องการให้ เป็นหนี้สาธารณะ กิจกรรมของหน่วยงานจะมีลักษณะซื้อขายบริการเช่นเดียวกับรัฐวิสาหกิจและองค์กร มหาชน แต่ไม่ต้องการให้เป็นหนี้สาธารณะ จึงจัดตั้งเป็นนิติบุคคลเพื่อระดมทุนจากเอกชน

ความหมายของนิติบุคคลตามมาตรา ๓ แห่งพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลง สินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติว่า “นิติบุคคลเฉพาะกิจ” หมายความว่า นิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามพระราชกำหนดนี้

SPV จัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดซึ่งเป็นนิติบุคคลเฉพาะกิจภายใต้พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะ กิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในปัจจุบันมีหนึ่งหน่วยงานที่ดำเนินกิจการแล้ว คือ

บริษัท ดีเอต์ เอสพีวี จำกัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้วัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อเป็นนิติบุคคลเฉพาะกิจในการออกและเสนอขายหลักทรัพย์ประเภทหุ้นกู้ภายใต้โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ของโครงการศูนย์ราชการเท่านั้น ทั้งนี้ SPV ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะประกอบธุรกิจอื่นใด

๓. สรุปความเห็นตามมติคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบ ในประเด็นเรื่องการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

๑. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นหน่วยงานของรัฐ ตาม ๒.๒
๒. หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ ออกเป็น ๔ ประเภท คือ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ ตาม ๒.๓
๓. การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน ควรมีเกณฑ์การจัดตั้ง ดังนี้
 - ๓.๑ การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจโดยทั่วไป ให้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๓๖ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่รัฐวิสาหกิจนั้น จำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐ บังคับฝ่ายเดียวต่อประชาชนที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล เช่น การเวนคืนที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ จึงให้ตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะได้ หรือกรณีที่จะจัดตั้งในรูปแบบบริษัทจำกัดก็ให้ดำเนินการจัดตั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายบริษัทมหาชนจำกัด
 - ๓.๒ การจัดตั้งองค์การมหาชนโดยทั่วไป ให้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่องค์การมหาชนนั้น จำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐฝ่ายเดียว (Unilateral Act) อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล กรณีการจัดตั้งกองทุนซึ่งยกเว้นกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายเงินคงคลัง หรือกรณีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐซึ่งต้องประกาศาปริญญามัธย จึงให้ตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะได้

๔. ความเห็นเพิ่มเติมของ อ.ก.พ.ร. เฉพาะกิจเกี่ยวกับการกำหนดหลักการจัดและพัฒนาโครงสร้างระบบราชการ

เพื่อประโยชน์ในการจำแนกประเภทหน่วยงาน อ.ก.พ.ร.เฉพาะกิจฯ จึงเห็นควรเพิ่มเติมข้อแตกต่างระหว่างหน่วยบริการรูปแบบพิเศษกับรัฐวิสาหกิจไว้ ดังนี้

ข้อแตกต่างของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ (SDU) กับรัฐวิสาหกิจ

จะจัดตั้งเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษได้ในกรณีที่หน่วยให้บริการเชิงพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมหรือเชิงสังคมวัฒนธรรม ที่ให้บริการแก่หน่วยงานเจ้าสังกัดเป็นหลัก เมื่อมีกำลังการผลิต (capacity) เหลือจึงจะบริการให้แก่หน่วยงานภายนอกได้ แต่รัฐวิสาหกิจที่ไม่เป็นนิติบุคคล เช่น โรงงานไฟ โรงงานยาสูบ ผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการให้กับผู้อื่นที่มีใช้หน่วยงานเจ้าสังกัดเป็นหลัก หลัก ดังนั้น หากจะจัดตั้งหน่วยงานเพื่อให้บริการภายนอกเป็นหลัก เช่น สถานีโทรทัศน์ที่ให้บริการหาโฆษณาเป็นรายได้หลักต้องตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจ ไม่สามารถตั้งเป็น SDU ซึ่งแตกต่างกับ TITV ที่เป็น SDU เพราะให้บริการหน่วยงานเจ้าสังกัด

ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๓

สำนักงาน ก.พ.ร.
ถนนพิษณุโลก กทม. ๑๐๓๐๐

๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง การชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ

เรียน (เรียน กระทรวง ทบวง กรม)

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๓๔๔๔
ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ เรื่อง การชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการ
จัดตั้งหน่วยงานของรัฐ
๒. เอกสารการชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ
และการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติ

ด้วยคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้พิจารณาเห็น
เห็นชอบการชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ และการเสนอเรื่องต่อ
คณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติ ตามที่ สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ

สำนักงาน ก.พ.ร. จึงขอส่งมติคณะรัฐมนตรี และขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ
และการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติ ปรากฏรายละเอียดตามสิ่งที่
ส่งมาด้วย มาเพื่อถือปฏิบัติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการ ก.พ.ร.

กลุ่มพัฒนาระบบโครงสร้างราชการ

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๔๐

โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๑๐

ส่งที่ส่งมาด้วย ๑
รับที่ ๐๘๒๕๖
วันที่ - ๖ ธ.ค. 2550
เวลา

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๗๕๔

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ

เรียน เลขาธิการ ก.พ.ร.

อ้างถึง หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๐๐/๑๐๖ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐

ตามที่ได้นำเสนอเรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้ง
หน่วยงานของรัฐ ไปเพื่อดำเนินการ นั้น

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ลงมติ
เห็นชอบการชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับ

๑. ขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ และ

๒. การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติ

ทั้งนี้ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางโฉมศรี อารยะศิริ)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักนิติธรรม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๐๐ ต่อ ๓๐๔ (Q694/D/๓)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๕๔

www.cabinet.thaigov.go.th

การชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ และการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติ

ที่มา

โดยที่ได้มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดหลักการและขั้นตอนการดำเนินการขอจัดตั้งหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่น เช่น องค์การมหาชนและหน่วยงานในกำกับของกระทรวงไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้พิจารณาถึงกรองความเหมาะสมของการขอจัดตั้งหน่วยงานก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เนื่องจากการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่จะมีผลกระทบต่อการงบประมาณของประเทศ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

๑. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ได้พิจารณามติเห็นชอบในหลักการว่า “ไม่ควรมีข้อกำหนดในรายละเอียดให้มีการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ในการร่างกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับเรื่องหนึ่งเรื่องใด”

๒. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ได้พิจารณามติเห็นชอบกับขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน ตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

๓. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๙ และวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ ได้พิจารณามติเห็นชอบกับขั้นตอนการแบ่งส่วนราชการภายในกรม ตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

๔. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ได้พิจารณามติเห็นชอบกับการกำหนดประเภทขององค์การมหาชนที่ครอบคลุมองค์การมหาชน ๒ รูปแบบและเกณฑ์การจัดตั้งองค์การมหาชน ตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

นอกจากนี้ ตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๘ ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีไว้เป็นการเฉพาะ

ข้อเท็จจริง

โดยที่ ในปัจจุบัน มีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการขั้นตอนการขอจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ ทั้งที่เป็นส่วนราชการ และไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจขึ้น โดยมีร่างพระราชบัญญัติหลายฉบับที่เข้าสู่วาระการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งในสาระของกฎหมายนั้นๆ ได้มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐทั้งที่มีฐานะเป็นส่วนราชการ และไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจขึ้น และในการเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีมิได้ดำเนินการตามหลักการและขั้นตอนตาม

มติคณะรัฐมนตรีที่เคยมีมติไว้ รวมทั้งมิได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ ซึ่งทำให้เกิดผลมีการเพิ่มหน่วยงานของรัฐมากขึ้นในลักษณะของหน่วยงานที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติ ซึ่งจะมีผลผูกพันกับงบประมาณของประเทศในระยะยาว และทั้งมีลักษณะพิเศษในการใช้อำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ บุคลากร ที่แตกต่างจากระบบกลางที่ใช้ในการกำกับดูแล ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน ทั้งนี้ หากมีจำนวนหน่วยงานของรัฐประเภทนี้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจะกระทบต่อระบบการบริหารราชการของประเทศ โดยเฉพาะระบบการเงินและระบบงบประมาณ นอกจากนี้ การเสนอร่างกฎหมายในลักษณะพระราชบัญญัตินั้น โดยหลักแล้วควรจัดทำขึ้นเฉพาะกรณีที่กฎหมายนั้นมีผลกระทบต่อการจัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล

เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะในการขอจัดตั้งหน่วยงานของรัฐทั้งที่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นส่วนราชการ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้พิจารณาเห็นชอบเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ดังนี้

ขั้นตอนการขอจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ

๑. กรณีการขอจัดตั้งส่วนราชการ

๑) ในการร่างกฎหมายเพื่อใช้บังคับในเรื่องใดก็ตามไม่ควรมีข้อกำหนดในรายละเอียดให้มีการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ (ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งกรมหรือสำนัก/กอง)

๒) หากจะมีการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ ให้ส่วนราชการดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีการขอจัดตั้งส่วนราชการระดับกรม ให้กระทรวงดำเนินการขอจัดตั้งส่วนราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม หรือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ ให้นำเรื่องการขอจัดตั้งส่วนราชการเสนอคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวง และ ก.พ.ร. พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี (ปรากฏขั้นตอนตามเอกสารหมายเลข ๑)

(๒) กรณีการขอจัดตั้งส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรม จะต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ (ปรากฏขั้นตอนตามเอกสารหมายเลข ๒)

(๓) เพื่อประโยชน์ในการกลั่นกรองความเหมาะสมของการจัดตั้งส่วนราชการ ให้กระทรวงที่ประสงค์จะขอจัดตั้งส่วนราชการ จัดทำรายละเอียดประกอบการพิจารณาตามแบบคำชี้แจงประกอบการขอจัดตั้งส่วนราชการ (ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๓)

๒. กรณีการขอจัดตั้งองค์การมหาชน

๑) ในการร่างกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ตามไม่ควรมีข้อกำหนดในรายละเอียดให้มีการจัดตั้งองค์การมหาชนทั้งสองประเภท คือ (๑) องค์การมหาชนที่จัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ (๒) องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะหรือที่เรียกว่าหน่วยงานในกำกับของกระทรวงขึ้นใหม่

๒) การจัดตั้งองค์การมหาชนโดยทั่วไป ให้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ คือ ให้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่องค์การมหาชนนั้น จำเป็นต้องใช้อำนาจรัฐฝ่ายเดียว (Unilateral Act) อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล กรณีการจัดตั้งกองทุนซึ่งยกเว้นกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายเงินคงคลัง หรือกรณีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐซึ่งต้องประสาทปริญญาบัตร จึงให้ตราเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะได้

๓) ให้กระทรวงที่ประสงค์จะจัดตั้งองค์การมหาชนดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙ โดยให้จัดทำคำชี้แจงประกอบคำขอส่งไปยังสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อนำเสนอ ก.พ.ร. พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี (ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๔)

การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติ

โดยที่ในปัจจุบันมีร่างพระราชบัญญัติหลายฉบับที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการกำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐทั้งที่มีฐานะเป็นส่วนราชการ และไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนมาก โดยสาระสำคัญในการตราเป็นพระราชบัญญัติจะมีวัตถุประสงค์อยู่ ๒ ประการ คือ ประการแรก เป็นการกำหนดขอบอำนาจให้แก่หน่วยงานตนเอง และประการที่สองต้องการให้หน่วยงานที่ตั้งขึ้นนั้นคงอยู่ตลอดไป ไม่สามารถยุบเลิกได้ และหากจะยุบเลิกก็ต้องไปดำเนินการยกเลิกกฎหมายฉบับนั้นๆ ก่อน ซึ่งในทางปฏิบัติจะกระทำได้ยาก ประกอบกับโดยที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาไม่พบเห็นชอบกับระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๘ แล้ว ซึ่งได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติขึ้นว่า นอกจากจะต้องดำเนินการตามการเสนอเรื่องทั่วไปแล้ว หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดทำคำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ

(๒) จัดทำสรุปสาระสำคัญของหลักการในร่างพระราชบัญญัติ

(๓) จัดทำตารางเปรียบเทียบในกรณีแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพระราชบัญญัติที่มีอยู่แล้ว

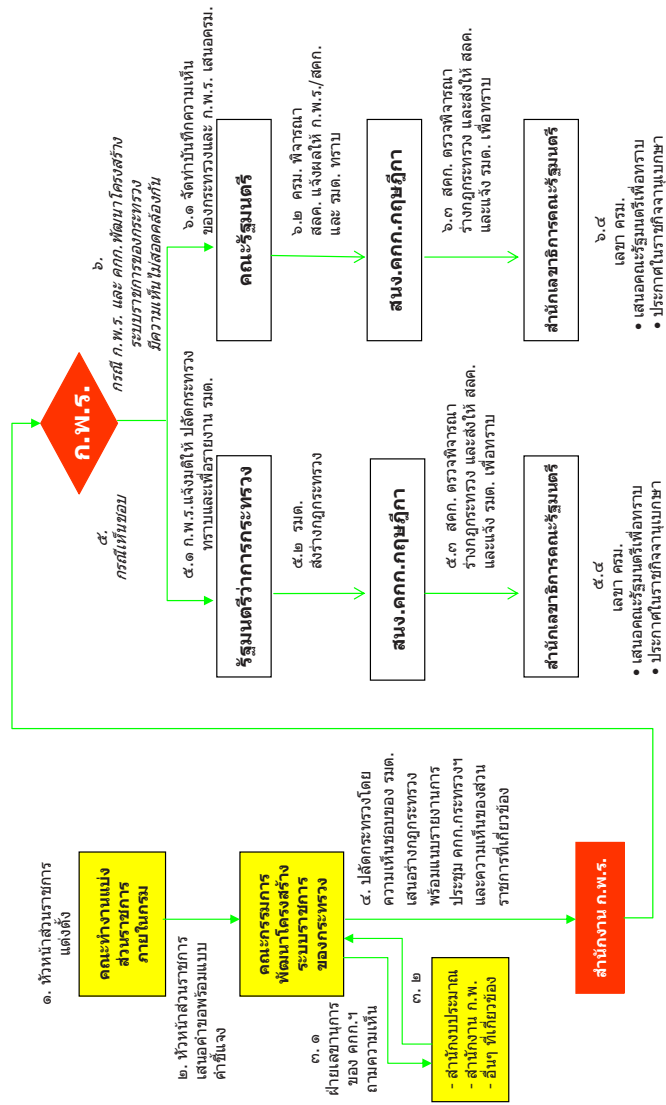
ซึ่งหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติได้กำหนดเป็นประเด็นใหญ่ๆ ๑๐ ประเด็น (ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๕)

คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้พิจารณาไม่พบเห็นชอบเกี่ยวกับการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอให้มีการตราพระราชบัญญัติ ตามที่ สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ดังนี้

๑. ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการตรวจสอบเหตุผลความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติของส่วนราชการตามประเด็น (check list) ทั้ง ๑๐ ประเด็นอย่างเคร่งครัด และหากพบว่าส่วนราชการใดไม่ได้ดำเนินการตอบประเด็น (check list) ทั้ง ๑๐ ประเด็นดังกล่าวแล้ว ก็ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นๆ คืนไปยังส่วนราชการทันที

๒. ในการตรวจร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น ให้กรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจสอบเหตุผลความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติตาม ๑๐ ประเด็นดังกล่าวก่อน หากเห็นว่าส่วนราชการไม่ได้ดำเนินการตอบประเด็น (check list) แล้ว ก็ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมาให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการดำเนินการตอบประเด็น (check list) ทั้ง ๑๐ ประเด็นก่อน

ขั้นตอนการเสนอร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการภายในกรม ว ๑๘/๒๕๕๙

รายการคำชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งส่วนราชการ

๑. การวิเคราะห์ภารกิจ

ส่วนราชการจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติภารกิจที่จะขอจัดตั้งหรือขยายหน่วยงาน เพื่อวิเคราะห์ว่าภารกิจนั้นจำเป็นต้องดำเนินการโดยส่วนราชการ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนของคำถามได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ทั้งนี้ ต้องอธิบายเหตุผลประกอบคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจน

๒. เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง

ให้ระบุเหตุผลความจำเป็นของงานที่จะจัดตั้งเป็นส่วนราชการให้ชัดเจน ได้แก่

๒.๑ เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ของชาติในด้านใด

๒.๒ เหตุผลที่แสดงว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารราชการ สามารถแก้ไข ปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และ/หรือสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างไร และประชาชนจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างไร

๒.๓ ซึ่งสาเหตุที่ต้องขอปรับปรุงส่วนราชการ (เฉพาะกรณีส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรม)

๒.๓.๑ หน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไป โดยชี้แจงรายละเอียดว่า มีงานเพิ่มขึ้นอย่างไร หรือลักษณะงานเปลี่ยนแปลงไปประการใด

๒.๓.๒ มีการเปลี่ยนแปลงระบบ หรือวิธีการทำงาน เฉพาะหน่วยงานหรือในภาพรวมของกรม

๒.๓.๓ ปัญหาการดำเนินงาน หรือการบริหารงานของกรม อันเนื่องมาจากโครงสร้างส่วนราชการเดิมไม่เหมาะสม

๓. ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ

ให้ระบุ

๓.๑ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการระดับกรม

๓.๑.๑ วัตถุประสงค์

๓.๑.๒ หน้าที่และความรับผิดชอบ

๓.๒ การแบ่งส่วนราชการ (เฉพาะกรณีส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรม)

๓.๒.๑ ให้แสดงแผนภูมิการแบ่งส่วนราชการในปัจจุบัน

๓.๒.๒ ให้แสดงการเปรียบเทียบการแบ่งส่วนราชการที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่ขอปรับปรุงใหม่ โดยให้จัดทำเป็นตารางเปรียบเทียบ ทั้งนี้ ให้ระบุด้วยว่ามีการปรับปรุงอย่างไร (ตามเอกสารแนบหมายเลข ๑)

๓.๓ หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนราชการ

๓.๓.๑ ให้ชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนราชการในปัจจุบัน

๓.๓.๒ สำหรับส่วนราชการที่ขอปรับปรุง ให้ชี้แจงหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการที่ขอปรับปรุงเปรียบเทียบกับหน้าที่ความรับผิดชอบในปัจจุบัน (ตามเอกสารแนบหมายเลข ๒)

๔. นโยบาย แผนงานสำคัญของรัฐบาลที่ส่วนราชการต้องรับผิดชอบ

ให้แสดงถึงนโยบายและแผนงานสำคัญของรัฐบาลและตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนบริหารราชการแผ่นดินเฉพาะที่ส่วนราชการนั้นรับผิดชอบ โดยแสดงความเชื่อมโยงกับแผนระดับชาติ และแผนระดับกระทรวง และระดับกรม

๕. ปริมาณงาน

ให้แสดงว่างานสำคัญๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันได้แก่งานอะไรบ้าง มีปริมาณงานมากน้อยเพียงใด โดยให้แสดงสถิติปริมาณงานย้อนหลัง ๓ ปี สำหรับงานใหม่ให้แสดงว่าได้ลงมือดำเนินการอะไรไปบ้างแล้วอย่างไร หรือไม่ และให้แสดงประมาณการปริมาณงานล่วงหน้า ๓ ปี ตามงานที่จะพึงมี หรือเป้าหมายของงานตามแผน (ตามเอกสารแนบหมายเลข ๓)

๖. ค่าใช้จ่าย

ให้แสดงรายละเอียดงบประมาณค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน (ถ้ามี) และประมาณการค่าใช้จ่ายในปีงบประมาณถัดไป (๓ ปีข้างหน้า) เฉพาะส่วนราชการที่ขอปรับปรุง โดยจำแนกรายละเอียด

งบประมาณตามงบรายจ่าย ได้แก่ งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น (ตามเอกสารแนบหมายเลข ๔)

๗. อัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่

๗.๑ ให้สรุปกรอบอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

๗.๒ ให้แสดงแผนภูมิอัตราค่าจ้างเฉพาะกอง/สำนักที่เกี่ยวข้องกับการขอปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการ โดยให้แสดงถึงอัตราค่าจ้างที่มีอยู่ในปัจจุบัน และอัตราค่าจ้างที่ขอปรับปรุงใหม่ (เฉพาะกรณีส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรม)

๘. ร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ

ให้เสนอร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำหรับกรณีส่วนราชการระดับต่ำกว่ากรมให้เสนอร่างกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ พร้อมเหตุผลในการปรับปรุงกฎกระทรวง

๙. คำชี้แจงอื่นๆ (ถ้ามี)

อาจจะบรรยายละเอียดอื่นๆ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณา หรือที่เป็นประเด็นสำคัญที่นอกเหนือจากที่ระบุข้างต้น

ตารางเปรียบเทียบการแบ่งส่วนราชการที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่ขอปรับปรุงใหม่

การแบ่งส่วนราชการในปัจจุบัน	การแบ่งส่วนราชการที่ขอปรับปรุงใหม่	หมายเหตุ
กรม ก. ราชการบริหารส่วนกลาง (๑) (๒) (๓) (๔) ข. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (๑)	กรม ก. ราชการบริหารส่วนกลาง (๑) (๒) (๓) (๔) ข. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (๑)	(ตัวอย่าง) เป็นการขอปรับปรุงชื่อส่วนราชการใหม่ เป็นการแยกงาน..... ของกอง.....(และกอง)..... มารจัดตั้งเป็นส่วนราชการใหม่

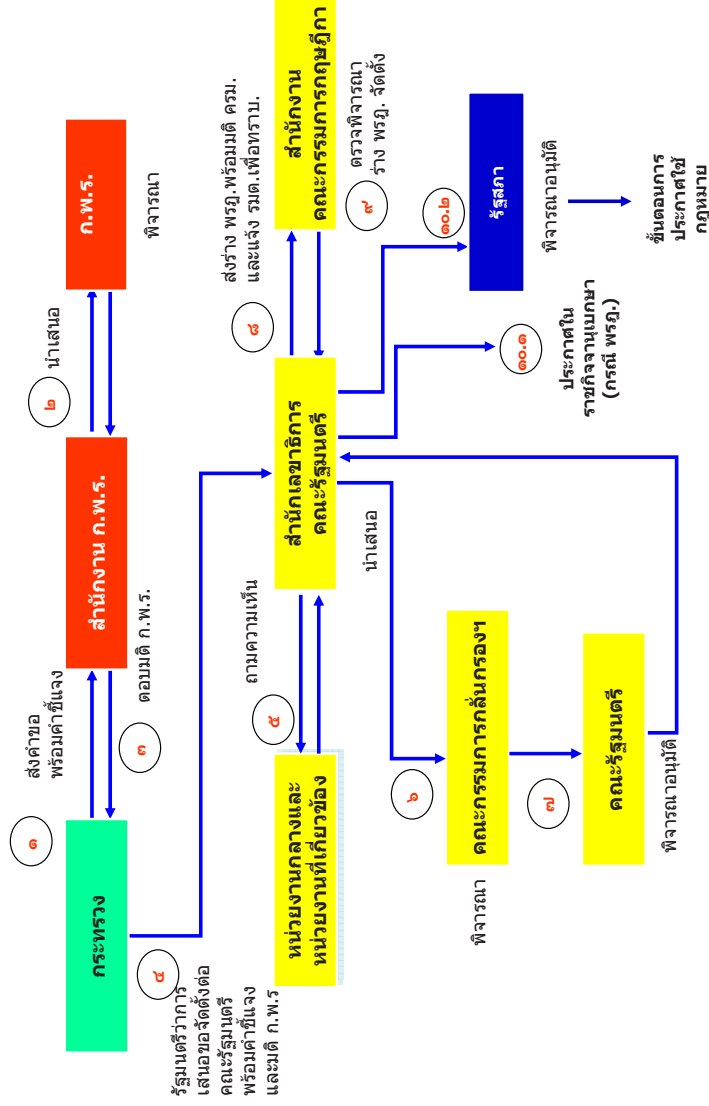
ตารางแสดงปริมาณงานย้อนหลัง และเป้าหมายล่วงหน้า

[illegible]

กรอบค่าใช้จ่ายล่วงหน้า

แหล่งเงิน	งบประมาณปัจจุบัน			ประมาณการรายจ่ายล่วงหน้า		
	ปี....	ปี....	ปี....	ปี....	ปี....	ปี....
รวมทั้งสิ้น						
เงินงบประมาณ						
- งบบุคลากร						
- งบดำเนินงาน						
- งบลงทุน						
- งบเงินอุดหนุน						
- งบรายจ่ายอื่น						
เงินนอกงบประมาณ						

เอกสารหมายเลข ๕

หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

- ๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจนั้นคืออะไร
- ๑.๒ มีความจำเป็นต้องทำภารกิจนั้นเพียงใด
- ๑.๓ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด
- ๑.๔ มาตรการที่จะบรรล่วัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร
- ๑.๕ มีทางเลือกอื่นที่สามารถบรรล่วัตถุประสงค์เดียวกันหรือไม่
- ๑.๖ ภารกิจนั้นจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

- ๒.๑ รัฐควรทำเองหรือควรให้ภาคเอกชนเป็นผู้ทำ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองประชาชน ประสิทธิภาพ ต้นทุนและความคล่องตัว
- ๒.๒ ถ้ารัฐควรทำ รัฐบาลควรเป็นผู้ทำหรือควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำ

๓. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

- ๓.๑ ในการทำภารกิจนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายออกมาบังคับหรือไม่ ถ้าไม่ตรากฎหมายจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างไร
- ๓.๒ ถ้าจำเป็นต้องมีกฎหมาย กฎหมายนั้นควรเป็นกฎหมายระดับชาติหรือกฎหมายระดับท้องถิ่น
- ๓.๓ ถ้าควรเป็นกฎหมายระดับชาติจำเป็นต้องใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร หรือควรทยอยใช้เป็นท้องที่ท้องที่ไปหรือเพียงบางท้องที่เท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และจะกำหนดอายุของกฎหมายไว้ด้วยได้หรือไม่
- ๓.๔ กฎหมายที่จะตราขึ้นควรใช้ระบบควบคุม ระบบกำกับหรือระบบส่งเสริม
- ๓.๕ สภาพบังคับของกฎหมายควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาหรือมาตรการบังคับทางปกครอง

๔. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

๔.๑ ในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกันนี้มีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้แล้วหรือไม่ หากจะมีสมควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้ครอบคลุมถึงภารกิจที่จะทำหรือสมควรมีกฎหมายขึ้นใหม่

๔.๒ ถ้าสมควรมีกฎหมายขึ้นใหม่จะดำเนินการอย่างไรกับกฎหมายที่มีอยู่แล้ว สมควรยกเลิก ปรับปรุง หรือแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกันเพียงใดหรือไม่

๕. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

๕.๑ กฎหมายที่จะตราขึ้นได้สร้างภาระหน้าที่ใดให้เกิดขึ้นแก่บุคคลบ้าง

๕.๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด

๕.๓ การจำกัดนั้นได้จำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่

๕.๔ ประชาชนและสังคมส่วนรวมจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง

๕.๕ บทบัญญัติในกฎหมายนั้นอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้โดยไม่เกิดความยุ่งยากหรือภาระหน้าที่เกินสมควรหรือไม่

๕.๖ เมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับแล้วจะคุ้มค่าหรือไม่

๖. ความพร้อมของรัฐ

๖.๑ รัฐมีความพร้อมในด้านกำลังคน กำลังเงิน ความรู้ ที่จะบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

๖.๒ มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผู้ที่จะต้องถูกกฎหมายบังคับมีความเข้าใจ มีความพร้อมและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างยินยอมพร้อมใจ

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

มีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติภารกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ ถ้ามีสมควรยุบหน่วยงานนั้นหรือควรปรับเปลี่ยนอย่างไรหรือไม่

๘. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

๘.๑ ในการกำหนดวิธีการทำงานได้กำหนดให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่

๘.๒ มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจ และกระบวนการที่ทำให้เกิด
ความรวดเร็ว ไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง

๙. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

๙.๑ ได้กำหนดกรอบหรือมาตรการป้องกันมิให้มีการตราอนุบัญญัติที่เป็น
การขยายอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่บุคคลเกินสมควรไว้เพียงใดหรือไม่

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

๑๐.๑ ในการยกร่างกฎหมายได้เปิดโอกาสให้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแสดง
ความคิดเห็นแล้วหรือไม่

๑๐.๒ ข้อคัดค้านของผู้เกี่ยวข้องมีประการใด

เพิ่มเติม
รายการค้าชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งส่วนราชการ
หนังสือเวียน สำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร 1200/ว 13 ลงวันที่ 28 สิงหาคม 2550

2. เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง
ให้เพิ่มเติมประเด็นการชี้แจงต่อไปนี้ เป็นข้อที่ 2.2 วรรคสอง
การชี้แจงถึงประโยชน์ที่ราษฎรและประชาชนจะได้รับจากการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการ นั้น ส่วนราชการต้องแสดงความเชื่อมโยงของผล
จากการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการกับการกำหนดค่าเป้าหมายตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการระดับกรม ในภาพรวมทั้งกรม
โดยต้องชี้แจงว่า เมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการแล้ว จะทำให้ค่าเป้าหมายเปลี่ยนแปลงในทางที่เป็นผลดีเพิ่มขึ้น อย่างไร (ตามตารางข้างล่าง)
- ทั้งนี้ สำนักงาน ก.พ.ร. จะนำค่าเป้าหมายที่ส่วนราชการชี้แจงมาในครั้งนี้ ประกอบการพิจารณาจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการในเบื้องต้นไป
ตารางแสดงความเชื่อมโยงของผลจากการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการกับการกำหนดค่าเป้าหมายตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ

ตัวชี้วัดตามคำรับรองฯ	ผลการดำเนินงานในปัจจุบัน	ความคาดหวัง

ตัวอย่าง กรณีการขอปรับปรุงส่วนราชการของสำนักงานประกันสังคม

ตัวชี้วัดตามคำขอร้อง	ผลการดำเนินงานในปัจจุบัน	ความคาดหวัง
1. ร้อยละของการจัดเก็บเงินสมทบของสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคม	จัดเก็บเงินสมทบจากสถานประกอบการที่นำส่งเงินสมทบ และขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมได้ร้อยละ 97.87	จัดเก็บเงินสมทบจากสถานประกอบการที่นำส่งเงินสมทบ และขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมได้ร้อยละ 99.50
2. สัดส่วนของจำนวนรายการส่งเงินสมทบผ่านช่องทางธนาคาร ไปรษณีย์ไปรษณีย์ อินเตอร์เน็ต	สถานประกอบการ/ผู้ประกันตนตามอัตรา 39 มีทางเลือกเพิ่มขึ้นในการใช้บริการชำระเงินสมทบผ่านช่องทางต่าง ๆ ร้อยละ 45 ของจำนวนการนำส่งเงินสมทบทั้งหมด	สถานประกอบการ/ผู้ประกันตนตามอัตรา 39 มีทางเลือกเพิ่มขึ้นในการใช้บริการชำระเงินสมทบผ่านช่องทางต่าง ๆ ร้อยละ 80 ของจำนวนการนำส่งเงินสมทบทั้งหมด
3. จำนวนสถานพยาบาลที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานพยาบาลเกรด A	สถานพยาบาลมีคะแนนได้คะแนนเป็นรวมทุกภาคฐานอยู่ในระดับร้อยละ 95 จากจำนวนสถานพยาบาลในความดูแล 30 แห่ง	สถานพยาบาลมีคะแนนได้คะแนนเป็นรวมทุกภาคฐานอยู่ในระดับร้อยละ 95 จากจำนวนสถานพยาบาลในความดูแล 257 แห่ง
4. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน	อัตราผลตอบแทนของกองทุนประกันสังคมร้อยละ 6.93	อัตราผลตอบแทนของกองทุนประกันสังคมไม่น้อยกว่าร้อยละ 7
5. ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมร้อยละ 85	ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมร้อยละ 95

ตัวอย่าง กรณีการขอปรับปรุงส่วนราชการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัดตามคำรับรองฯ	ผลปี 2551	ค่าเป้าหมายที่คาดหวัง	
			ระยะที่ 1	ระยะที่ 2
(1) อบท. จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์จังหวัดและแผนชุมชน	(1) ร้อยละของ อบท. ที่สามารถจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์จังหวัด และแผนชุมชน	13	50	75
(2) อบท. มีการบริหารจัดการด้วยมาตรฐานการปฏิบัติงาน	(2) ร้อยละของ อบท. ที่ผ่านประเมินคุณภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานกลางการบริหารงาน	50	60	75
(3) อบท. มีขีดความสามารถในการให้บริการประชาชน อย่างมีมาตรฐาน โปร่งใสและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	(3) ร้อยละของ อบท. ที่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมการบริหารงาน ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	-	65	80
	(4) ร้อยละของจำนวนบุคลากรของ อบท. (ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ) ได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่	-	65	80
	(5) ร้อยละของประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ยื่นคำขอของ อบท. มีความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบท.	-	50	75

ตัวอย่าง กรณีขอปรับปรุงส่วนราชการของกรมอุตุนิยมวิทยา

ตัวชี้วัดตามคำรับรอง	ผลการดำเนินงานในปัจจุบัน	ความคาดหวัง
1. ร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์อากาศและเดือนท้าย	- มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 93.40 ปัจจุบันทำได้ร้อยละ 93.85 จากการตรวจอากาศพื้นผิวตรวจอากาศเรดาร์ และรับ-ส่ง ได้ทันเวลาภายใน 1 ชั่วโมง หลังจากเวลาตรวจวัดทุกเดือน	- ถ้าเครื่องเรดาร์ได้รับการบำรุงรักษาตรวจสอบอยู่ตลอดเวลาอย่างมีประสิทธิภาพในสัดส่วนของคาดว่าจะผลการดำเนินงานอยู่ในระดับร้อยละ 93.50 ซึ่งยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมาย
2. ร้อยละของความถูกต้องของการพยากรณ์อากาศระยะสั้น	- การพยากรณ์อากาศระยะสั้นเป็นการพยากรณ์เรื่องฝนและอุณหภูมิ ผลการดำเนินงานสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ 76.50 ปัจจุบันทำได้ 78.80	- การพยากรณ์อากาศในหน้าฝนยากขึ้นในช่วง ก.ค. - ก.ย. แต่คาดว่าจะผลการดำเนินงานอยู่ในระดับร้อยละ 77 ซึ่งยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าเป้าหมาย
3. ร้อยละของการประกาศเตือนภัยธรรมชาติที่ทันต่อเหตุการณ์	- การประกาศเตือนภัยทันเหตุการณ์ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 100 ปัจจุบันทำได้ร้อยละ 97 จากการเตือนภัยด้านแผ่นดินไหวและสึนามิ พายุฝนฟ้าคะนอง น้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก ฯลฯ	- ถ้ามีการปรับปรุงโครงสร้างระบบงาน และแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในภูมิภาคอย่างถูกต้องอย่างเหมาะสม รวมทั้ง พัฒนากลไกการให้ความเชี่ยวชาญในด้านการเตือนภัยจะสามารถดำเนินการในระดับที่สูงขึ้นได้ตามเป้าหมาย

ที่ นร 1200/ว 15

สำนักงาน ก.พ.ร.
ถนนพิษณุโลก กทม. 10300

11 กันยายน 2549

เรื่อง ขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน

เรียน (เวียนกระทรวง กรม ผู้อำนวยการองค์การมหาชน)

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0504/8221 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549
2. ขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน
3. แบบคำชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งองค์การมหาชน

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2549 ลงมติเห็นชอบ
ขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน ตามมติคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ครั้งที่ 4/2549
วันที่ 8 มิถุนายน 2549 ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

สำนักงาน ก.พ.ร. จึงขอเรียนแจ้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการขอจัดตั้งองค์การ
มหาชนตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยให้กระทรวงที่ประสงค์จัดตั้งองค์การมหาชนจัดทำคำ
ชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งองค์การมหาชน ตามแบบที่ส่งมาด้วยพร้อมหนังสือนี้ ส่งไปยังสำนักงาน
ก.พ.ร. เพื่อนำเสนอ ก.พ.ร. พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการ ก.พ.ร.

กลุ่มพัฒนาระบบโครงสร้างราชการ

โทร. 0 2356 9940

โทรสาร 0 2356 9910

รองฯ อารุณ	สิ่งที่ส่งมาด้วย 1
วันที่ 15.4	วันที่ 07264
วันที่ 21.4 เวลา 15.4	วันที่ 21 ก.ค. 2549
	เวลา

ที่ นร ๐๕๐๔/๗๒๒๓

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๙

เรื่อง ขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน

243

เรียน เลขาธิการ ก.พ.ร.

26 0.0.49

อ้างถึง หนังสือสำนักงาน ก.พ.ร. ที่ นร ๑๒๑๑.๑/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๕

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
- ๑/ สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ส่วนที่ ๓๓ ที่ กค ๐๔๐๔.๓/๑๓๓๑๘ ลงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙
 - ๒/ สำเนาหนังสือสำนักงาน ก.พ. ส่วนที่ ๓๓ ที่ นร ๑๐๐๔.๓.๑/๑๗๓๓ ลงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙
 - ๓/ สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนที่ ๓๓ ที่ นร ๑๑๑๕/๓๓๕๖ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๙
 - ๔/ สำเนาหนังสือสำนักงานงบประมาณ ที่ นร ๐๗๐๒/๔๑๑๑ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๙

ตามที่ได้นำเรื่อง ขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน ไปเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาความละเอียดถี่ถ้วนแล้ว นั้น

กระทรวงการคลัง สำนักงาน ก.พ. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณ ได้เสนอความเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วยความละเอียดปราณีตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ลงมติเห็นชอบขั้นตอนการจัดตั้งองค์การมหาชน ตามมติคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ครั้งที่ ๔/๒๕๔๙ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอ ทั้งนี้ ให้สำนักงาน ก.พ.ร. รับความเห็นกระทรวงการคลัง และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมของสำนักงานงบประมาณไปพิจารณาประกอบการดำเนินการแจ้งเวียนให้ส่วนราชการถือปฏิบัติต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

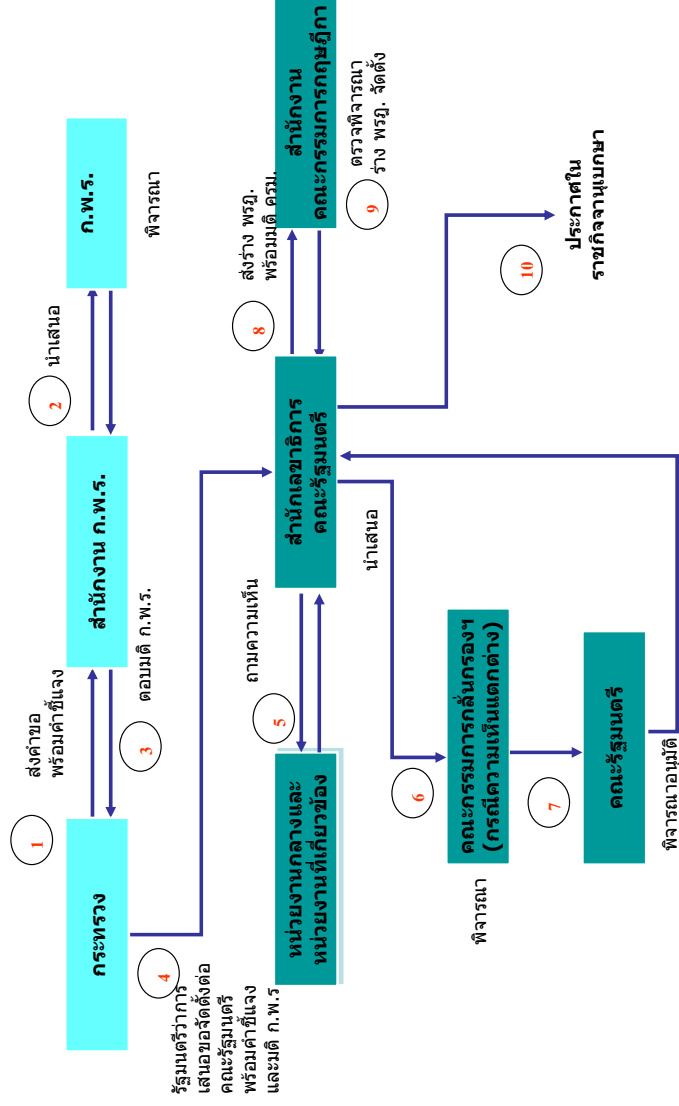
ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรชัย ภูประเสริฐ)
รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักบริหารการประชุมคณะรัฐมนตรี
โทร. ๐ ๒๒๔๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๔
โทรสาร ๐ ๒๒๔๐ ๙๐๖๔ [๕49 25/014] www.cabinet.thaigov.go.th

ขั้นตอนในการขอจัดตั้งองค์การมหาชน

แบบคำชี้แจงประกอบการขอจัดตั้งองค์การมหาชน

องค์การมหาชนในที่นี้ครอบคลุมองค์การมหาชน 2 รูปแบบ คือ

- 1) องค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542
- 2) หน่วยงานในกำกับของกระทรวงที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ ซึ่งมีภารกิจในการให้บริการสาธารณะเช่นเดียวกับองค์การมหาชน ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542

ในการขอจัดตั้งองค์การมหาชน ให้กระทรวงที่ประสงค์จะขอจัดตั้งองค์การมหาชน จัดทำรายละเอียดประกอบการพิจารณา ตามแบบคำชี้แจงประกอบการขอจัดตั้งองค์การมหาชน โดยมีสาระที่ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง

ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นของงานที่จะจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนให้ชัดเจน ได้แก่

- 1) เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ของชาติในด้านใด
- 2) เหตุใดจึงจำเป็นต้องจัดตั้งเป็นหน่วยงานในรูปแบบองค์การมหาชน
- 3) เหตุผลของการที่องค์กรรูปแบบส่วนราชการไม่สามารถดำเนินการกิจนั้น ๆ ได้ รวมทั้ง เหตุผลของการที่ไม่จัดตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานบริการรูปแบบพิเศษ ตลอดจนเหตุผลของไม่สามารถถ่ายโอนให้เป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือให้ภาคเอกชนดำเนินการ
- 4) เหตุผลที่แสดงว่าการจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารราชการ สามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และ/หรือสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างไร และประชาชนจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างไร

2. ภารกิจที่จะดำเนินการ บทบาทขององค์การมหาชน

ต้องระบุให้ชัดเจนว่า

- 1) องค์การมหาชนที่จะจัดตั้งมีกรอบภารกิจอะไรบ้างที่จะดำเนินการ บทบาทขององค์การมหาชนนั้นคืออะไร มีอำนาจหน้าที่อย่างไร มีความแตกต่างจากการดำเนินกิจการของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกันอย่างไร
- 2) ต้องจำแนกภารกิจให้ชัดเจนว่า ภารกิจใดเป็นภารกิจขององค์การมหาชน ภารกิจใดเป็นภารกิจของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานอื่น ๆ
- 3) และมีระบบการดำเนินงานและระบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างไร

ทั้งนี้ ในกรณีที่จัดตั้งเป็นองค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 ต้องเป็นภารกิจที่สอดคล้องกับมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542

สำหรับองค์การมหาชนที่จะจัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะจะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นของการที่ต้องใช้อำนาจรัฐในการกระทบกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจของหน่วยงาน

3. ร่างแผนการดำเนินงานขององค์การมหาชน

หมายถึงร่างแผนกลยุทธ์ (strategic plan) และแผนธุรกิจ (business plan) ขององค์การมหาชน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน จำแนกเป็นรายปี ในระยะเวลาปีที่ 1-3 ของการจัดตั้งองค์การมหาชน เพื่อแสดงแผนที่เดินทาง (road map) ของการดำเนินการกิจขององค์การมหาชน

ซึ่งจะถูกกำหนดเป็นข้อตกลงระหว่างคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีรักษาราชการตามพระราชกฤษฎีกา และองค์การมหาชน ทั้งนี้ เมื่อครบกำหนด 3 ปีของการจัดตั้ง ก.พ.ร.มีหน้าที่ในการประเมินและรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของการจัดตั้งองค์การมหาชนแห่งนั้น

ทั้งนี้ จะต้องคาดการณ์ถึงกำหนดการยุบเลิกขององค์การมหาชน โดยต้องนำเสนอว่า องค์การมหาชนที่จะจัดตั้งจะดำเนินการแล้วเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในระยะเวลากี่ปี

4. ร่างแผนการเงิน (Financial Proposal)

1) ต้องระบุถึงแผนรายรับว่าที่มาของทุน และรายได้ที่จะใช้สนับสนุนการดำเนินงานขององค์การมหาชน ในระยะ 4 ปีแรก โดยให้ระบุรายละเอียดของงบประมาณที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิมหรือเงินอุดหนุนรายปี เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น สำหรับค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ จะต้องระบุรายละเอียดด้วยว่า จะเรียกเก็บเป็นเงินเท่าใด รวมทั้งรายได้อื่นๆ ขององค์การมหาชนจะมาจากทางใดได้บ้าง

2) และต้องระบุถึงแผนรายจ่ายในรายละเอียดว่าจะใช้เงินปีละเท่าไร โดยเฉพาะในระยะ 4 ปีแรก จะใช้จ่ายเงินในกิจกรรมใด ผลผลิตของแต่ละกิจกรรมได้แก่อะไรบ้าง

5. แผนการจัดตั้งหรือแผนการถ่ายโอน (Transition Plan)

ให้ระบุแผนการจัดตั้งหน่วยงาน ได้แก่ โครงสร้างองค์กร กำหนดกรอบอัตรากำลังที่ต้องดำเนินการในขั้นต้น

ในกรณีที่เปลี่ยนสภาพมาจากหน่วยงานของรัฐเดิม ให้ระบุว่าจะมีการถ่ายโอนบุคลากรจากส่วนราชการหรือหน่วยงานใด เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้วจะมีการยุบเลิกหรือรวมหน่วยงานใดเข้ากับองค์การมหาชน จะมีการถ่ายโอนภารกิจ กิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ภาระผูกพัน บุคลากร จากส่วนราชการหรือหน่วยงานใดบ้าง

6. โครงสร้างการบริหารและการดำเนินงาน

1) ต้องระบุโครงสร้างองค์กรบริหาร ประกอบด้วย คณะกรรมการและผู้อำนวยการ โดยต้องระบุองค์ประกอบของคณะกรรมการให้ชัดเจน สำหรับผู้อำนวยการอาจจะเรียกชื่อตำแหน่งเป็นอย่างอื่นก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ในกฎหมายจัดตั้ง

สำหรับการเมืองการมหานตามพระราชบัญญัติองค์การมหาน พ.ศ. 2542 ต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรา 19 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาน พ.ศ. 2542

2) รวมทั้ง ระบุวิธีการทำงาน และแนวทางการดำเนินงาน การบริหารทรัพยากรขององค์การมหานที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่

7. ระบบการกำกับและประเมินผล

ต้องระบุบทบาทของรัฐมนตรีในการกำกับดูแลกิจการขององค์การมหาน และกรอบในการประเมินประสิทธิภาพการทำงานขององค์การมหาน

8. ร่างพระราชกฤษฎีกาหรือร่างพระราชบัญญัติจัดตั้ง

ให้หน่วยงานที่จะจัดตั้งเป็นองค์การมหานจัดทำร่างกฎหมายจัดตั้งหน่วยงาน ซึ่งอาจเป็นพระราชกฤษฎีกาหรือพระราชบัญญัติ

สำหรับการเมืองการมหานตามพระราชบัญญัติองค์การมหาน พ.ศ. 2542 ต้องจัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การมหาน โดยจะต้องมีรายละเอียดตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติองค์การมหาน พ.ศ. 2542

9. รายละเอียดอื่นๆ

ได้แก่ ความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในภารกิจที่จะจัดตั้งเป็นองค์การมหาน โดยเสนอหลักฐานของการสำรวจความคิดเห็น หรือการจัดประชุมสัมมนา หรือเอกสารอื่นๆ ที่แสดงถึงความเห็นที่เป็นทางการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

นอกจากนั้น อาจระบุรายละเอียดอื่นๆ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณา หรือที่เป็นประเด็นสำคัญที่นอกเหนือจากที่ระบุข้างต้น เช่น นโยบายและแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับองค์การมหาน ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในโครงการ หรือแผนงานสำคัญๆ การทำบันทึกข้อตกลงในโครงการ หรือแผนงานความร่วมมือระหว่างองค์การมหานกับหน่วยงานอื่น ข้อมูลเชิงสถิติแสดงปริมาณความต้องการผลผลิตขององค์การมหาน เป็นต้น

Template 1: เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้งองค์การมหาชน

1. เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้งองค์การมหาชน
 - 1.1 เหตุผลความจำเป็นในการจัดตั้งเป็นองค์การมหาชน
1.
2.
.....
 - 1.2 เหตุผลของการที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในรูปแบบส่วนราชการ
1.
2.
.....
 - 1.3 เหตุผลของการที่ไม่จัดตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจ
1.
2.
.....
 - 1.4 เหตุผลของการที่ไม่จัดตั้งเป็นหน่วยงานบริการรูปแบบพิเศษ
1.
2.
.....
 - 1.5 เหตุผลของการไม่สามารถถ่ายโอนให้เป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือให้ภาคเอกชนดำเนินการ
1.
2.
.....
 - 1.6 ประโยชน์ต่อการบริหารราชการ
1.
2.
.....
 - 1.7 ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเพิ่มขึ้นจากการจัดตั้งองค์การมหาชน
1.
2.
.....

Template 2: ภารกิจ บทบาทขององค์การมหาชน

2.1 ภารกิจขององค์การมหาชน

- 1.
- 2.

2.2 บทบาทขององค์การมหาชน

- 1.
- 2.

2.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การมหาชน

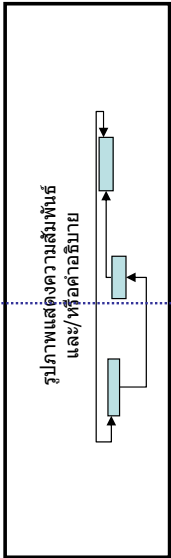
- 1.
- 2.

2.4 ความแตกต่างกับภารกิจของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน	ตารางแจกแจงบทบาท หน้าที่			
	บทบาท ...	หน้าที่ ...	บทบาท ...	หน้าที่ ...
องค์กรมหาชน				
หน่วยงาน 1				
หน่วยงาน 2				

2.5 ระบบการดำเนินงานและระบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Template 3: ร่างแผนกลยุทธ์และแผนธุรกิจขององค์การมหาชน 3 ปี
(ปีที่ 1 -3)

วิสัยทัศน์ขององค์การมหาชน

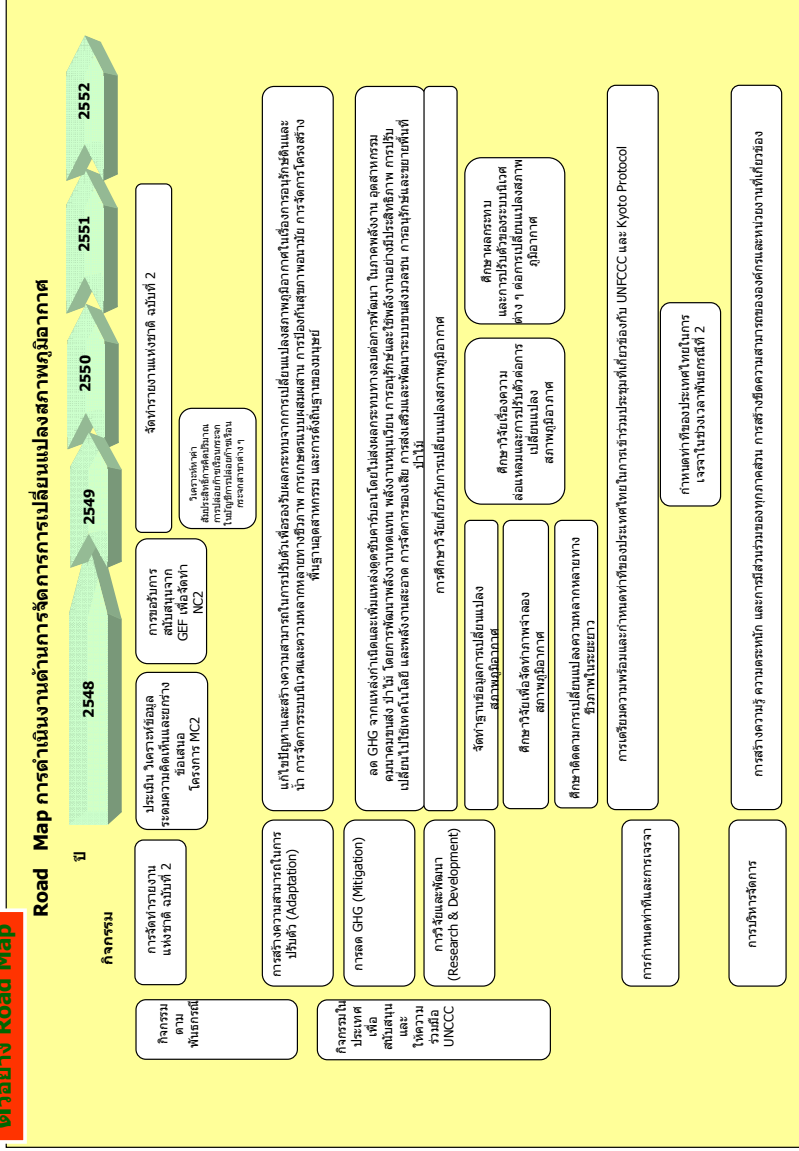
ประเด็นยุทธศาสตร์ของรัฐบาล

ประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์การมหาชน

เป้าประสงค์ (ผลลัพธ์)	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ผลผลิต)			กลยุทธ์
		ปี1	ปี2	ปี3	
1.					1.1
					1.2
					1.3
2.					2.1
					2.2
					2.3
3.					3.1
					3.2

แผนธุรกิจ(แผนปฏิบัติงาน)ประจำปี ปีที่ 1-3			ทรัพยากร
ผลผลิต	กิจกรรม		
1.	1.1		
	1.2		
2.	2.1		
	2.2		
3.	3.1		
	3.2		

ตัวอย่าง Road Map

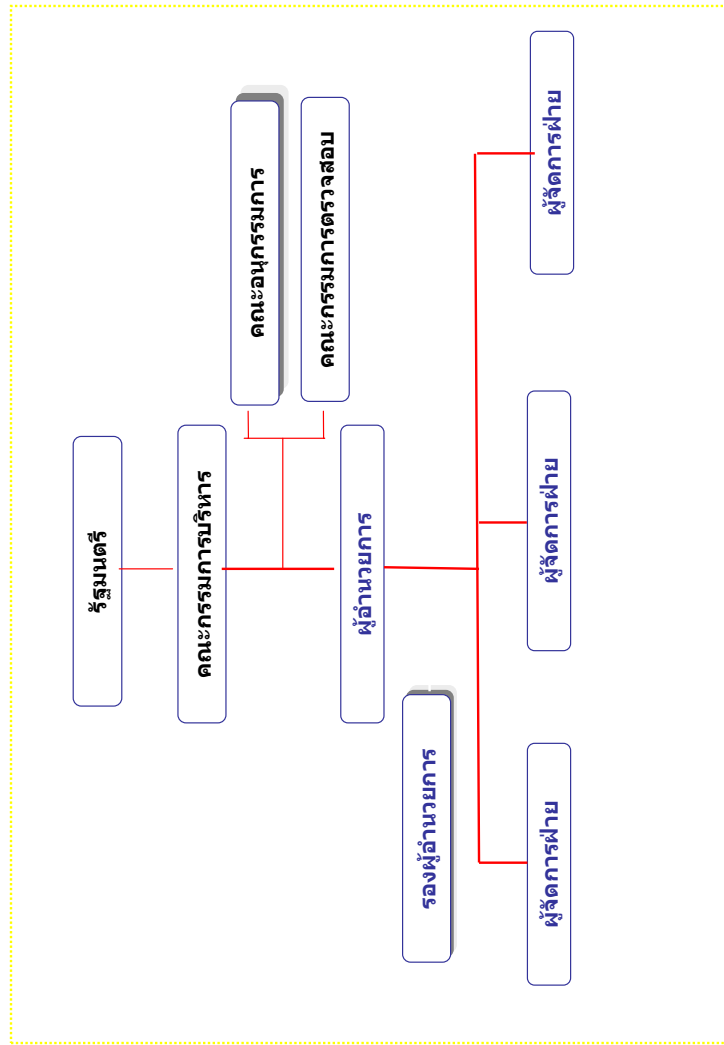
Template 4: ร่างแผนการเงินขององค์กรมหาชน 4 ปี

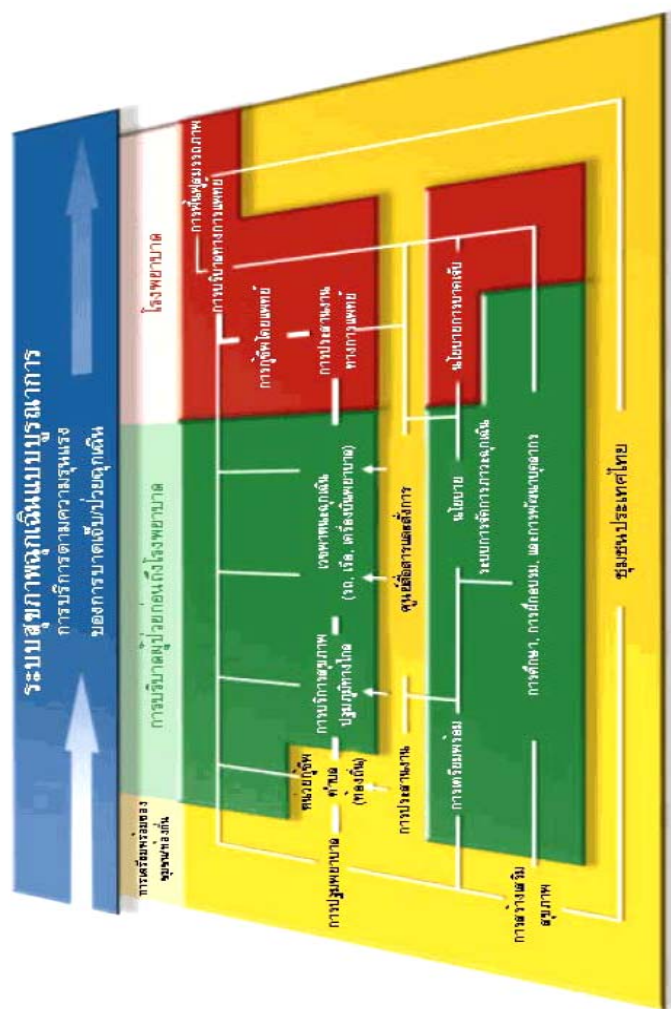
	รายละเอียด	ประมาณการรายรับและรายจ่ายขององค์กร			
		รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	ส่วนต่างที่รัฐต้อง อุดหนุน	หมายเหตุ เช่น แหล่งที่มาของเงิน
ปีที่ 1	ค่าตอบแทนบุคลากร				
	ค่าเช่าสำนักงาน/ค่าที่ดินและสิ่ง ปลูกสร้าง				
	ค่าใช้จ่ายในการบริหารสำนักงาน				
	รายจ่ายอื่นๆ				
	รายได้จาก --- ---				
ปีที่ 2					
ปีที่ 3					
ปีที่ 4					

องค์การมหาชน

ตัวอย่าง Template 6: โครงสร้างการบริหารขององค์การมหาชน

Template 7: บทบาทของรัฐมนตรียในการกำกับดูแลและกรอบการประเมินผลองค์การมหาชน

7. ระบบการกำกับและประเมินผล

องค์การมหาชนมีแนวทางการกำกับและประเมินผลดังนี้

7.1 การกำกับดูแลด้านนโยบาย

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7.2 การกำกับดูแลด้านระเบียบวิธีปฏิบัติงาน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7.3 การกำกับดูแลด้านผลการดำเนินงาน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

**ตัวอย่าง Template 8: ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง
กรณีองค์การมหาชนตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542**

1. ชื่อขององค์การมหาชน
2. ที่ตั้งของสำนักงานใหญ่
3. วัตถุประสงค์ และอำนาจกระทำการกิจการต่างๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ขององค์การมหาชน
4. องค์ประกอบของคณะกรรมการ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
5. คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการ
6. คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ขององค์การมหาชน
7. ทุน รายได้ งบประมาณ และทรัพย์สิน
8. การบริหารงานบุคคล สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น
9. การกำกับดูแล การตรวจสอบ และการประเมินผลงานขององค์การมหาชน
10. การยุบเลิกองค์การมหาชนในกรณีที่องค์การมหาชนตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะกิจ หรือตั้งขึ้นโดยมีกำหนดระยะเวลาสิ้นสุด
11. ข้อกำหนดสิ่งๆ อันจำเป็นเพื่อให้กิจการขององค์การมหาชนดำเนินการไปได้โดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ
12. รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกา

ตัวอย่าง Template 9: รายละเอียดอื่นๆ

1. ความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในการกิจที่จะจัดตั้งเป็นองค์การมหาชน
 - 1.1 ความเห็นของส่วนราชการได้แก่
.....
 - 1.2 ความเห็นของ
.....
2. นโยบายและแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับองค์การมหาชน
.....
3. ความเห็นขอมาจากคณะรัฐมนตรีในโครงการ หรือแผนงานสำคัญ
.....
4. การทำบันทึกข้อตกลงในโครงการ หรือแผนงานความร่วมมือระหว่างองค์การมหาชนกับหน่วยงานอื่น
.....
5. ข้อมูลเชิงสถิติแสดงปริมาณความต้องการผลิตขององค์การมหาชน
.....

ที่ นร ๑๒๐๐/ว ๑๐

สำนักงาน ก.พ.ร.
ถนนพิษณุโลก กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐

เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งและการประเมินผลหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

เรียน (เรียนกระทรวง ทบวง กรม)

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ
๒. แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

สืบเนื่องจากการบังคับใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นผลให้ส่วนราชการต่างๆ มีความประสงค์ที่จะแปลงสภาพหน่วยงานหรือภารกิจที่มีอยู่ของส่วนราชการเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษเป็นจำนวนมาก แต่โดยที่ยังมิได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและค่าชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษไว้อย่างชัดเจน

สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติและค่าชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ รวมทั้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ เสนอต่อ ก.พ.ร. ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ และ ก.พ.ร. ได้มีมติเห็นชอบกับแนวทางปฏิบัติดังกล่าว

ในการนี้ สำนักงาน ก.พ.ร. จึงขอส่งแนวทางปฏิบัติและค่าชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ รวมทั้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ เพื่อให้ส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติ ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการ ก.พ.ร.

กลุ่มพัฒนาระบบโครงสร้างราชการ

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๔๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๙๙๑๐

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

๑. แนวคิดและหลักการของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

(๑) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษมีสถานะเป็นหน่วยงานให้บริการภายในของระบบราชการ โดยมีลักษณะกึ่งอิสระ (arm's length) แต่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลยังคงถือเป็นส่วนหนึ่งของกระทรวงหรือกรม และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของปลัดกระทรวงหรืออธิบดีสูงสุดแล้วแต่กรณี มีเป้าหมายให้บริการหน่วยงานแม่เป็นอันดับแรก และหากมีกำลังการผลิตส่วนเกินจะให้บริการหน่วยงานอื่นและประชาชนได้ ในการส่งมอบผลผลิตต้องมีระบบการประกันคุณภาพ ทั้งนี้ การให้บริการแก่ประชาชนต้องไม่เป็นการแข่งขันกับเอกชน

(๒) มีลักษณะของการจัดโครงสร้างการบริหารในแบบการกระจายอำนาจ แยกส่วนออกมาเป็นหน่วยงานเอกเทศ หรือเรียกกันว่า ศูนย์รับผิดชอบ (responsibility center) ที่สามารถดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานการบริหารทรัพยากรและการส่งมอบผลผลิตของตนเอง

(๓) ยังคงเป็นกิจการและเป็นส่วนหนึ่งของส่วนราชการเจ้าสังกัด เนื่องจากหน่วยบริการรูปแบบพิเศษไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล การดำเนินงานใดๆ ของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษจึงต้องได้รับการมอบอำนาจจากปลัดกระทรวงหรืออธิบดี ซึ่งเป็นผลทำให้ หน่วยบริการรูปแบบพิเศษต้องมีการรับผิดชอบต่อผลงาน (accountability for results) ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และฝ่ายผู้มอบอำนาจยังสามารถเข้าไปกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษอยู่ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอย่างแท้จริง

(๔) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษสามารถกำหนดระเบียบวิธีบริหารจัดการที่จะทำการดำเนินงานเกิดความคล่องตัวโดยไม่ต้องยึดกับระเบียบที่ใช้อยู่ในส่วนราชการ

(๕) เป็นทางเลือกใหม่ของการจัดโครงสร้างองค์การในภาคราชการที่จะช่วยทำให้ขนาดของส่วนราชการเดิมเล็กลง มีการถ่ายโอนและโยกย้ายข้าราชการและลูกจ้างบางส่วนออกไป ลดภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงานให้ดีขึ้น

(๖) การจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษมีหลักการที่แตกต่างจากองค์การมหาชน ในแง่ของลักษณะของภารกิจหรือหน่วยงานที่ยังไม่สมควรแยกออกเป็นนิติบุคคลอย่างเป็นอิสระอย่างเด็ดขาดจากหน่วยงานต้นสังกัด เพราะการดำเนินงานต้องอาศัยภายใต้หรือมีขนาดค่อนข้างเล็กและขอบเขตที่จำกัดกว่า หรือไม่มีคุณลักษณะของประเด็นในเชิงนโยบายสาธารณะอย่างเด่นชัดที่จำเป็นต้องมีระดับของความเป็นอิสระอย่างค่อนข้างสูง

๒. แนวทางการพิจารณาเพื่อจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

มีประเด็นการพิจารณา ดังนี้

(๑) หน่วยงานที่จะแปลงสภาพเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ หมายถึง หน่วยงานภายในระดับต่ำกว่ากรมของส่วนราชการ และหมายความรวมถึงภารกิจของหน่วยงานหรือส่วนราชการ

(๒) มีลักษณะงานเป็นงานให้บริการที่มีขีดความสามารถที่นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ส่วนราชการต้นสังกัดแล้ว ยังสามารถใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ หรือทรัพยากรอื่นใดของหน่วยงานนั้นให้บริการแก่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือประชาชนได้ด้วย

(๓) การแปลงสภาพเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษจะเป็นประโยชน์แก่การให้บริการสาธารณะได้อย่างกว้างขวาง จะก่อให้เกิดความคล่องตัว คุ่มค่า และสามารถลดค่าใช้จ่ายภาครัฐลงได้

(๔) มีการปรับโครงสร้างของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการแปลงสภาพหน่วยงานเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

(๕) การดำเนินงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริการภาครัฐเป็นสำคัญ และเมื่อมีกำลังการผลิตหรือขีดความสามารถเหลืออยู่ จึงจะให้บริการแก่ประชาชนได้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีหน้าที่ในการวางหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการให้บริการแก่ประชาชนเพื่อมิให้เป็นการแข่งขันกับภาคเอกชน

(๖) ส่วนราชการเจ้าสังกัดต้องกำหนดเป้าหมายปริมาณงานบริการที่ส่วนราชการเจ้าสังกัดประสงค์จะได้รับบริการจากหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ และแจ้งให้หน่วยบริการรูปแบบพิเศษทราบล่วงหน้าเป็นประจำทุกปีงบประมาณ

(๗) ส่วนราชการเจ้าสังกัดจะตั้งงบประมาณเพื่ออุดหนุนหน่วยบริการรูปแบบพิเศษไม่ได้ เว้นแต่เป็นงบประมาณสำหรับค่าตอบแทนหรือค่าบริการในการให้บริการของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ หรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนระยะเริ่มแรก

๓. ภารกิจหรือหน่วยงานที่อาจกำหนดเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

จะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- (๑) มีลักษณะงานที่เป็นการให้บริการ
- (๒) สามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจนภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนดขึ้น
- (๓) มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสร้างการรับผิดชอบต่อหน่วยงานเจ้าสังกัดได้
- (๔) สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม
- (๕) มีขนาดที่เหมาะสมเพียงพอต่อการแยกส่วนออกมาจากหน่วยงานเจ้าสังกัด

- (จ) ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ตัวอย่าง การกิจของรัฐที่สามารถแปลงสภาพเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

- งานศูนย์ข้อมูล/ศูนย์สารสนเทศ
- งานฝึกอบรม/งานพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- งานออกแบบและก่อสร้าง/ควบคุมการก่อสร้าง
- งานห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์/งานทดสอบคุณภาพมาตรฐานห้องปฏิบัติการ
- งานตรวจวิเคราะห์สินค้า
- งานบริหารกองทุน
- งานวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และ/หรือสังคมศาสตร์
- งานส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรม/พิพิธภัณฑ์
- งานพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษา/งานติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา
- งานให้บริการในโรงพยาบาล
- งานให้บริการคำปรึกษาแนะนำ
- งานให้บริการเฉพาะด้าน เช่น โรงกษาปณ์ โรงพิมพ์ของส่วนราชการ
- งานปฏิบัติการให้บริการอื่นๆ

๔. ขั้นตอนการจัดตั้ง มี ๖ ขั้นตอน คือ

(๑) หน่วยงานเจ้าสังกัดวิเคราะห์ความเหมาะสมของหน่วยงานที่ประสงค์จะจัดตั้งเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ และนำเสนอคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงเพื่อพิจารณา (กรณีส่วนราชการในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวงให้นำเสนอคณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของส่วนราชการ)

(๒) คณะกรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการของกระทรวงพิจารณาข้อเสนอ หากเห็นชอบให้ปลดกระทรวงส่งคำขอจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษมายังสำนักงาน ก.พ.ร. พร้อมรายละเอียดแบบรายการค่าใช้จ่ายประกอบคำขอจัดตั้ง

(๓) สำนักงาน ก.พ.ร. วิเคราะห์ความเหมาะสมในการในด้านภารกิจ ศักยภาพของหน่วยงานด้านต่างๆ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการ และระบบการกำกับดูแลจากหน่วยงานเจ้าสังกัด เพื่อเสนอ ก.พ.ร. ให้ความเห็นชอบ

(๔) ก.พ.ร. นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ

- (๔) สำนักงาน ก.พ.ร. แจ้งมติคณะรัฐมนตรีให้กระทรวงทราบ
- (๖) ประกาศแปลงสภาพเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ และแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของหน่วยงานเจ้าสังกัด (ถ้ามี) ในราชกิจจานุเบกษา
- แสดงขั้นตอนตามแผนภูมิแนบท้าย

๕. แบบรายการคำชี้แจงประกอบคำขอจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ให้จัดทำรายละเอียดโดยมีหัวข้อ ดังนี้

๑) เหตุผลความจำเป็นในการขอจัดตั้ง

ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นของงานที่จะจัดตั้งเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ให้ชัดเจน ได้แก่

- (๑) เหตุใดจึงจำเป็นต้องจัดตั้งเป็นหน่วยงานในรูปแบบหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ
- (๒) เหตุผลของการที่องค์กรรูปแบบส่วนราชการไม่สามารถดำเนินการกิจนั้นๆ ได้ รวมทั้ง เหตุผลของการที่ไม่จัดตั้งเป็นองค์การมหาชน ตลอดจนเหตุผลของไม่สามารถถ่ายโอนให้เป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือให้ภาคเอกชนดำเนินการ
- (๓) เหตุผลที่แสดงว่าการจัดตั้งเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ เพื่อให้สามารถให้บริการแก่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นและประชาชนได้ด้วย

๒) เป็นการแปลงสภาพหน่วยงานเดิม

ต้องระบุให้ชัดเจนว่าเป็นการแปลงสภาพหน่วยงานที่มีอยู่เดิม

- (๑) เป็นหน่วยงานหน่วยงานตามนิยามข้อ ๓ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๘
- (๒) มีคำสั่งมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน
- (๓) มีการแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของหน่วยงานเจ้าสังกัด

๓) การกิจที่จะดำเนินการ บทบาท ชัดความสามารถของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ต้องระบุให้ชัดเจนว่า

- (๑) หน่วยบริการรูปแบบพิเศษที่จะจัดตั้งมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งอย่างไร กรอบภารกิจอะไรบ้างที่จะดำเนินการ บทบาทของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษนั้นคืออะไร มีอำนาจหน้าที่อย่างไร
- (๒) ต้องแสดงความสัมพันธ์และการรับผิดชอบต่อส่วนราชการเจ้าสังกัด
- (๓) ต้องแสดงว่าหน่วยบริการรูปแบบพิเศษที่จะจัดตั้งมีขีดความสามารถที่นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ส่วนราชการเจ้าสังกัดได้อย่างมี

ประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของส่วนราชการแล้ว ยังสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือทรัพยากรอื่นใดของหน่วยงานนั้นให้บริการแก่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น หรือประชาชนได้ด้วย

๔) ประโยชน์ของการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ต้องระบุให้ชัดเจนว่า เมื่อมีการแปลงสภาพหน่วยงานเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษแล้ว จะก่อให้เกิดความคล่องตัว ค่าใช้จ่าย และลดค่าใช้จ่ายภาครัฐยิ่งขึ้น

๕) ร่างแผนการดำเนินงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

หมายถึงร่างแผนกลยุทธ์ (strategic plan) และแผนธุรกิจ (business plan) ของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายปริมาณงานบริการที่ส่วนราชการเจ้าสังกัดประสงค์จะได้รับบริการจากหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน จำแนกเป็นรายปี ในระยะเวลาปีที่ ๑-๓ ของการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ เพื่อแสดงแผนที่เดินทาง (road map) ของการดำเนินการของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ซึ่งจะถูกกำหนดเป็นข้อตกลงในการซื้อบริการระหว่างส่วนราชการเจ้าสังกัดกับหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ทั้งนี้ เมื่อครบกำหนด ๑ ปีของการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ จะต้องจัดทำรายงานตามแบบแสดงรายงานประจำปี เสนอต่อส่วนราชการเจ้าสังกัด และ ก.พ.ร. ทั้งนี้ ก.พ.ร. และส่วนราชการเจ้าสังกัดมีหน้าที่ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ และรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษแห่งนั้น

๖) ร่างแผนการเงิน (Financial Proposal)

(๑) ต้องระบุถึงแผนรายรับที่มาจากทุน และรายได้ที่จะใช้สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ในระยะ ๕ ปีแรก โดยให้ระบุรายละเอียดของประมาณการรายได้ ประมาณการงบประมาณสำหรับค่าตอบแทนหรือค่าบริการของส่วนราชการเจ้าสังกัดในการใช้บริการของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ รวมทั้งรายได้อื่นๆ ของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษจะมาจากทางใดบ้าง

(๒) ต้องระบุวิธีการคิดค่าตอบแทนหรือค่าบริการ

(๓) ต้องระบุถึงแผนรายจ่ายในรายละเอียดว่าจะใช้เงินปีละเท่าไร โดยเฉพาะในระยะ ๕ ปีแรก จะใช้จ่ายเงินในกิจกรรมใด ผลผลิตของแต่ละกิจกรรมได้แก่อะไรบ้าง รวมทั้งรายละเอียดของงบประมาณค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก (ถ้ามี)

(๔) การออกแบบระบบการคำนวณต้นทุนค่าใช้จ่ายและการวางระบบการรายงานเพื่อการควบคุมทางการเงิน

๗) แผนการถ่ายโอน (Transition Plan)

ให้ระบุโครงสร้างองค์กร กำหนดกรอบอัตราค่าจ้างที่ต้องการในขั้นต้น และให้ระบุว่าจะมีการถ่ายโอนบุคลากรจากส่วนราชการใด เมื่อจัดตั้งขึ้นแล้วจะมีการยุบเลิกหรือรวมหน่วยงานใดเข้ากับหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ จะมีการถ่ายโอนภารกิจ กิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ภาระผูกพัน บุคลากร จากส่วนราชการหรือหน่วยงานใดบ้าง รวมทั้ง แผนการดำเนินการกับอัตราค่าจ้างส่วนเกิน (ถ้ามี)

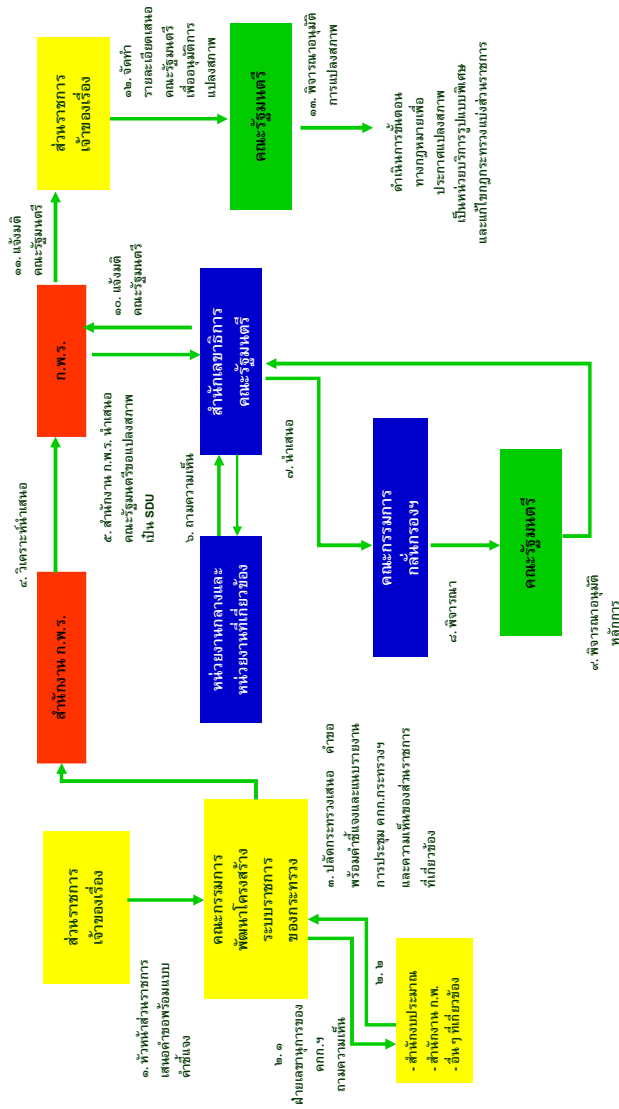
๘) ระบบการกำกับดูแลจากหน่วยงานเจ้าสังกัด โครงสร้างการบริหารและการดำเนินงาน

- (๑) ต้องระบุระบบการกำกับดูแลจากหน่วยงานเจ้าสังกัด
- (๒) โครงสร้างการบริหาร โครงสร้างคณะกรรมการ (ถ้ามี) ซึ่งต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๘
- (๓) ระบุแนวทางการบริหารทรัพยากรของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ ได้แก่
 - ระบบบริหารทั่วไป
 - ระบบการคลัง
 - ระบบบริหารงานบุคคล
- (๔) ระบุแนวทางการสรรหาผู้อำนวยการ

๙) รายละเอียดอื่นๆ

ได้แก่ ความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในภารกิจที่จะจัดตั้งเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ โดยเสนอหลักฐานของการสำรวจความคิดเห็น หรือการจัดประชุมสัมมนา หรือเอกสารอื่นๆ ที่แสดงถึงความเห็นที่เป็นทางการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

นอกจากนั้น อาจระบุรายละเอียดอื่นๆ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณา หรือที่เป็นประเด็นสำคัญที่นอกเหนือจากที่ระบุข้างต้น เช่น ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในโครงการ หรือแผนงานสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ข้อมูลเชิงสถิติแสดงปริมาณความต้องการผลผลิตของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ เป็นต้น

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

สืบเนื่องจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับใช้นับแต่วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๘ ทั้งนี้ ตามข้อ ๑๗ ของระเบียบดังกล่าวกำหนดว่า “ให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ ต่อ ก.พ.ร. ตามระยะเวลาที่ ก.พ.ร. กำหนด และให้ ก.พ.ร. ศึกษาและวิเคราะห์รายงานดังกล่าว เพื่อนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาโครงสร้างและระบบการปฏิบัติงานของทางราชการ” และข้อ ๑๘ ของระเบียบดังกล่าวกำหนดว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ให้ ก.พ.ร. ร่วมมือกับส่วนราชการเจ้าสังกัดในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ”

ขั้นตอนการดำเนินการประเมินหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ก.พ.ร. กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประเมินหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ดังนี้

๑. ให้หน่วยบริการรูปแบบพิเศษจัดทำรายงานประจำปีตามแบบแสดงรายงานประจำปีหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ที่ ก.พ.ร. กำหนดเสนอต่อส่วนราชการเจ้าสังกัด และให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดจัดทำความเห็นประกอบรายงาน แล้วรายงานต่อ ก.พ.ร. ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับจากนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดบังคับสำหรับส่วนราชการที่มีการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

๒. เมื่อหน่วยบริการรูปแบบพิเศษดำเนินการครบ ๔ ปี ให้หน่วยบริการรูปแบบพิเศษจัดทำรายงานตามกรอบการประเมินหน่วยบริการรูปแบบพิเศษที่ ก.พ.ร. กำหนดเสนอต่อส่วนราชการเจ้าสังกัด และให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดจัดทำความเห็นประกอบรายงาน แล้วรายงานต่อ ก.พ.ร. ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับจากนับแต่วันสิ้นปีบัญชีในปีนั้น

แบบรายงานประจำปีและกรอบการประเมินหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ก.พ.ร. เห็นควรกำหนดแบบรายงานประจำปี หน่วยบริการรูปแบบพิเศษและกรอบการประเมินหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ เพื่อให้หน่วยบริการรูปแบบพิเศษใช้เป็นแนวทางในการเขียนรายงานประจำปี และราย ๔ ปี เสนอต่อหน่วยงานเจ้าสังกัด และ ก.พ.ร. ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนี้

แบบแสดงรายงานประจำปี

สิ้นสุดวันที่

หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลสรุป (Executive Summary)

ส่วนที่ ๒ หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

๑. ลักษณะการประกอบการ
๒. การวิจัยและพัฒนา
๓. โครงการในอนาคต
๔. การจัดการ
๕. การควบคุมภายใน
๖. ฐานะการเงิน
๗. ผลการดำเนินงาน

ส่วนที่ ๓ การรับรองความถูกต้องของข้อมูล

เอกสารแนบ รายละเอียดเกี่ยวกับผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุมของหน่วยงาน

ส่วนที่ ๑
ข้อมูลสรุป (executive summary)

สรุปสาระสำคัญของข้อมูลในส่วนที่ ๒ หน่วยบริการรูปแบบพิเศษโดยย่อ เพื่อให้เข้าใจ
ภาพรวมของการดำเนินงานของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ส่วนที่ ๒
หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

ชื่อหน่วยงาน _____
ที่ตั้ง _____
โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____

๑. ลักษณะการประกอบการ

(๑) อธิบายประวัติความเป็นมา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์หลักของ
หน่วยงาน

(๒) ระบุสัดส่วนรายได้ของหน่วยงานจากแต่ละบริการ ตามงบกำไรขาดทุน
รวมของปีบัญชีล่าสุด ตามตาราง ดังนี้ (พร้อมทั้งอธิบายอ้างอิงถึงหมายเหตุประกอบงบการเงินที่
เกี่ยวข้อง)

โครงสร้างรายได้

ประเภทสินค้า/บริการ	% รายได้	ปี ๒๕.. รายได้	%	ปี ๒๕.. รายได้	%	ปี ๒๕.. รายได้	%
สินค้า/บริการประเภทที่ ๑							
สินค้า/บริการประเภทที่ ๒							
สินค้า/บริการประเภทที่ ๓							
รวม			๑๐๐		๑๐๐		๑๐๐

(๓) เป้าหมายการดำเนินงาน (goal) : อธิบายเป้าหมายการดำเนินงานของ
หน่วยงานที่มุ่งหวังไว้ในระยะเวลา ๓-๕ ปีข้างหน้า (อาจเป็นข้อมูลในเชิงตัวเลขหรือไม่ก็ได้)

(๔) ความเชื่อมโยงเป้าหมายของหน่วยงานกับเป้าหมายของหน่วยงานเจ้า
สังกัด : อธิบายถึงการที่หน่วยบริการรูปแบบพิเศษได้จัดทำแผนกลยุทธ์ที่ถ่ายทอดภารกิจ จาก
แผนกลยุทธ์ของหน่วยงานเจ้าสังกัด มายังผลลัพธ์ ผลผลิต และกิจกรรมของหน่วยงาน เช่น
strategic map

(๕) ข้อตกลงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงานเจ้าสังกัด :
อธิบายถึงสาระสำคัญของข้อตกลงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงานเจ้าสังกัด ทั้งนี้
ต้องระบุถึงเป้าหมายที่หน่วยงานเจ้าสังกัดต้องการให้หน่วยบริการรูปแบบพิเศษดำเนินการในแต่ละปี

๒. การวิจัยและพัฒนา

อธิบายนโยบายการวิจัยและพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาสินค้า/บริการใหม่หรือปรับปรุงสินค้า/บริการเดิม พร้อมทั้งแสดงรายการในรอบปีที่ผ่านมาสำหรับการทำวิจัยและพัฒนาดังกล่าว กรณีที่ไม่มี ขอให้เป็นว่าไม่มี พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบด้วย

๓. โครงการในอนาคต (future plan)

ในกรณีที่หน่วยบริการรูปแบบพิเศษมีโครงการในอนาคต ให้อธิบายลักษณะโครงการ ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ รวมทั้งปัจจัยที่อาจทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินไปตามแผนได้

๔. การจัดการ

(๑) โครงสร้างการจัดการ :

(๑.๑) อธิบายโครงสร้างคณะกรรมการและคณะกรรมการว่าประกอบด้วยคณะกรรมการทั้งหมดกี่ชุด เช่น คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการตรวจสอบ เป็นต้น และขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรรมการแต่ละชุด

(๑.๒) ระบุรายชื่อกรรมการ นอกจากนี้ ขอให้ระบุหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกรรมการได้แก่ คุณสมบัติ และกระบวนการสรรหา ด้วย

(๑.๓) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ และจำนวนครั้งที่กรรมการแต่ละรายเข้าประชุมคณะกรรมการ ในปีที่ผ่านมา

(๑.๔) ระบุชื่อและตำแหน่งของผู้บริหาร

ทั้งนี้ ขอให้แนบข้อมูลของคณะกรรมการอำนวยการ และผู้บริหาร เกี่ยวกับวุฒิการศึกษาล่าสุด ประวัติการอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และทักษะของการเป็นกรรมการ (เช่น การอบรมจากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD)) ตามเอกสารแนบ

(๒) การสรรหาผู้บริหาร : ระบุวิธีการคัดเลือกบุคคลที่จะแต่งตั้งเป็นผู้บริหาร

(๓) ค่าตอบแทนผู้บริหาร : อธิบายในประเด็นดังนี้

(ก) แสดงค่าตอบแทนของกรรมการในคณะกรรมการอำนวยการในปีที่ผ่านมา ในรูปแบบประชุม

(ข) แสดงค่าตอบแทนรวมของผู้บริหารในปีที่ผ่านมา และอธิบายลักษณะค่าตอบแทนทั้งค่าตอบแทนประจำและค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินอื่นๆ ด้วย เช่น รถประจำตำแหน่ง สิทธิการรักษาพยาบาล เงินรางวัล ฯลฯ (ในข้อนี้ คำว่า "ผู้บริหาร" ให้ความหมายว่าผู้บริหารสูงสุด รองผู้บริหารสูงสุด และสืรายจากผู้บริหารสูงสุด)

(๔) การกำกับดูแลกิจการ : อธิบายว่าที่ผ่านมาหน่วยบริการรูปแบบพิเศษมีการประยุกต์ใช้แนวทางตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือไม่ เพียงใด

(๕) บุคลากร : แสดงจำนวนพนักงานทั้งหมด และจำนวนพนักงานในแต่ละสายงานหลัก นอกจากนี้ ให้แสดงผลตอบแทนรวมของพนักงานและอธิบายลักษณะผลตอบแทนนั้น (เช่น เป็นเงินเดือน โบนัส และเงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น) รวมทั้งอธิบายนโยบายในการพัฒนาพนักงาน

๕. การควบคุมภายใน

สรุปความเห็นของคณะกรรมการอำนวยการเกี่ยวกับความเพียงพอและความเหมาะสมของระบบการควบคุมภายในของหน่วยงาน และที่ผ่านมาหน่วยงานมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในในเรื่องใดบ้าง ถ้ามี หน่วยงานได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วหรือไม่ เพราะเหตุใด ทั้งนี้ หากคณะกรรมการตรวจสอบมีความเห็นที่ต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการอำนวยการ หรือผู้สอบบัญชีมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการควบคุมภายในประการใด ให้ระบุไว้ในที่นี้

๖. ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน

(๑) งบการเงิน

สรุปฐานะการเงินและผลการดำเนินงานในระยะ ๓ ปีที่ผ่านมา (หรือเท่าที่มีการดำเนินงานจริง) โดยให้แสดงข้อมูล ดังนี้

(ก) สรุปรายงานการสอบบัญชี

(ข) ตารางสรุปงบการเงิน โดยแสดงรายการและตัวเลขที่ปรากฏในตารางดังกล่าวตรงกับที่ปรากฏในงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้ว

(ค) แสดงอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญที่สะท้อนถึงฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานในกิจกรรมหลักของหน่วยงาน

(๒) คำอธิบายและการวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน

อธิบายเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับ ฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุหรือมีผลต่อฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน หรือการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากนี้ หากมีแนวโน้มหรือความเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลต่อฐานะการเงินหรือผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญในอนาคตให้อธิบายด้วย

(๓) ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี

แสดงค่าตอบแทนที่ผู้สอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีสังกัด

(๔) ค่าตอบแทนหรือค่าบริการในการให้บริการของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

พิเศษ

แสดงวิธีการคิดค่าตอบแทนหรือค่าบริการในการให้บริการของหน่วย
บริการรูปแบบพิเศษ

ส่วนที่ ๓ การรับรองความถูกต้องของรายงาน

การรับรองความถูกต้องของข้อมูลในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี ดังนี้
คณะกรรมการอำนวยการหน่วยบริการรูปแบบพิเศษทุกคนและผู้ดำรงตำแหน่ง
บริหารสูงสุดในสายงานบัญชีให้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตราหน่วยงาน (ถ้ามี) ในแบบแสดง
รายการข้อมูลประจำปี พร้อมทั้งมอบอำนาจให้บุคคลใดลงนามกำกับเอกสารในแบบแสดงรายงาน
ประจำปีแทนด้วย โดยให้ใช้ข้อความและรูปแบบ ดังนี้

"ข้าพเจ้าได้สอบทานข้อมูลในแบบแสดงรายงานประจำปีฉบับนี้แล้ว
และด้วยความระมัดระวังในฐานะคณะกรรมการอำนวยการหรือผู้ดำรงตำแหน่งบริหารสูงสุด
ในสายงานบัญชี ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้อมูลดังกล่าวถูกต้องครบถ้วน ไม่เป็นเท็จ ไม่ทำให้ผู้อื่น
สำคัญผิดหรือไม่ขาดข้อมูลที่ควรต้องแจ้งในสาระสำคัญ นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่า

(๑) งบการเงินและข้อมูลทางการเงินที่สรุปมาในแบบแสดงรายงานประจำปี
ได้แสดงข้อมูลอย่างถูกต้องครบถ้วนในสาระสำคัญเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และ
กระแสเงินสดของหน่วยงานแล้ว

(๒) ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบต่อการจัดให้หน่วยงานมีระบบการเปิดเผยข้อมูล
ที่ดีเพื่อให้แน่ใจว่าหน่วยงานได้เปิดเผยข้อมูลในส่วนที่เป็นสาระสำคัญทั้งของหน่วยงานอย่าง
ถูกต้องครบถ้วนแล้ว รวมทั้งควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามระบบดังกล่าว

(๓) ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบต่อการจัดให้หน่วยงานมีระบบการควบคุมภายใน
ที่ดี และควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามระบบดังกล่าว และข้าพเจ้าได้แจ้งข้อมูลการประเมินระบบ
การควบคุมภายใน ณ วันที่ ต่อผู้สอบบัญชีและ
กรรมการตรวจสอบของหน่วยงานแล้ว ซึ่งครอบคลุมถึงขอบการร้องและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ
ของระบบการควบคุมภายใน รวมทั้งการกระทำที่มีขอบที่อาจมีผลกระทบต่อการจัดทำรายงาน
ทางการเงินของหน่วยงาน

ในการนี้ เพื่อเป็นหลักฐานว่าเอกสารทั้งหมดเป็นเอกสารชุดเดียวกันกับที่
ข้าพเจ้าได้รับรองความถูกต้องแล้ว ข้าพเจ้าได้มอบหมายให้
เป็นผู้ลงลายมือชื่อกำกับเอกสารนี้ไว้ทุกหน้าด้วย หากเอกสารใดไม่มีลายมือชื่อของ
..... กำกับไว้ ข้าพเจ้าจะถือว่าไม่ใช่ข้อมูลที่ข้าพเจ้าได้รับรอง
ความถูกต้องของข้อมูลแล้วดังกล่าวข้างต้น

ชื่อ	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
๑.		
๒.		
๓.		
๔.		

๕.

ชื่อ ตำแหน่ง ลายมือชื่อ

ผู้รับมอบอำนาจ

หมายเหตุ หากในวันที่ยื่นแบบแสดงรายงานประจำปีต่อสำนักงาน ก.พ.ร. มีเหตุจำเป็นที่ทำให้บุคคลใด ยังไม่สามารถลงลายมือชื่อในแบบแสดงรายงานประจำปีได้ เมื่อเหตุดังกล่าวหมดสิ้นแล้ว หน่วยบริการรูปแบบพิเศษต้องจัดให้บุคคลนั้นลงลายมือชื่อทันที เว้นแต่เหตุที่ทำให้บุคคลดังกล่าวไม่สามารถลงลายมือชื่อได้เกิดจากการที่บุคคลดังกล่าว อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้คิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เนื่องจากเจ็บป่วยทางร่างกายหรือทางจิต หน่วยบริการรูปแบบพิเศษไม่จำเป็นต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อในแบบแสดงรายงานประจำปี

เอกสารแนบ

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้บริหารและผู้มีอำนาจควบคุมของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

๑. ให้แสดงรายละเอียดของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจควบคุมตามตาราง ดังนี้

ชื่อ-สกุล/ ตำแหน่ง	อายุ (ปี)	คุณวุฒิทางการศึกษา (๑)	ประสบการณ์ทำงานในระยะ ๕ ปีย้อนหลัง		
			ช่วงเวลา	ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน/ ส่วนราชการ/ บริษัทเอกชน/อื่น (๒)

หมายเหตุ (๑) ให้ระบุคุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุด โดยระบุวิชาเอก วิชาโท ชื่อคณะและสถาบันการศึกษา การอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และทักษะของการเป็นกรรมการ (เช่น การอบรมจากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD))

(๒) ให้ระบุประสบการณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

กรอบการประเมินหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

กำหนดการประเมินใน ๓ ด้าน คือ

๑. การประเมินผลสัมฤทธิ์และองค์การโดยรวม
 ๒. การประเมินการปฏิบัติงานของหน่วยงาน
 ๓. การจัดทำรายงานและการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ
- โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การประเมินผลสัมฤทธิ์และองค์การโดยรวม

๑.๑ การประเมินที่อิงวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน โดยศึกษาผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการจัดตั้งหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

๑.๒ การประเมินปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในหน่วยงาน ที่เอื้อหรือขัดขวางการทำให้หน่วยงานบริการรูปแบบพิเศษบรรลุตามวัตถุประสงค์ (เน้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ และเงื่อนไขของกฎหมาย)

๑.๒.๑ โครงสร้างการบริหาร

- คณะกรรมการ :
 - องค์ประกอบ
 - อำนาจหน้าที่
 - บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหาร
 - การเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการ
- ผู้บริหาร :
 - การสรรหา
 - การกำหนดค่าตอบแทน
 - วิธีการประเมิน และผลการประเมิน
 - บทบาทในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานโครงการของหน่วยงาน
- การจัดโครงสร้างองค์กร

๑.๒.๒ ระบบบริหารงานบุคคล

- ความคล่องตัวของระบบการบริหารงานบุคคลในการสรรหา รักษา บุคคลเข้ามาดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน รวมทั้งการรับโอนบุคคลจากหน่วยงานเจ้าสังกัด
- จำนวนความเหมาะสมของบุคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงาน
- Profile และขีดสมรรถนะของบุคลากรในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

๑.๒.๓ ระบบงบประมาณ :

- แหล่งที่มาของรายได้
- สัดส่วนรายจ่าย : งบลงทุน/ งบดำเนินงาน/ งบบุคลากร
- ปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานเจ้าสังกัดในการขอรับบริการจากหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ

๑.๒.๔ กฎระเบียบ

- ระเบียบหลัก ๔ เรื่องที่คล่องตัวกว่าระเบียบราชการ
- หลักเกณฑ์การคิดค่าตอบแทนหรือค่าบริการ

๑.๒.๕ ระบบการควบคุมตรวจสอบ

- การตรวจสอบภายใน
- การตรวจสอบจากหน่วยงานเจ้าสังกัด
- การตรวจสอบจากภายนอก

๒. การประเมินการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

๒.๑ ทิศทางและกลยุทธ์ของหน่วยงาน

๒.๑.๑ วิสัยทัศน์

๒.๑.๒ พันธกิจ

๒.๑.๓ วัตถุประสงค์หลักของหน่วยงาน

๒.๑.๔ ความเชื่อมโยงเป้าหมายของหน่วยงานกับเป้าหมายของ
หน่วยงานเจ้าสังกัด

๒.๑.๕ เอกสารข้อตกลงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานกับ
หน่วยงานเจ้าสังกัด

๒.๒ ผลผลิตของหน่วยงาน

๒.๒.๑ ผลผลิตของหน่วยงาน

๒.๒.๒ กิจกรรมหลักของหน่วยงาน

๒.๒.๓ การเชื่อมโยงกิจกรรม – ทรัพยากร – ผลผลิต

๒.๒.๓ ผลผลิตของหน่วยงานเมื่อเปรียบเทียบกับแผน

๒.๒.๔ การคำนวณต้นทุนเมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิต (unit-cost)
ในกิจกรรมหลัก - ถ้ามี

๒.๒.๕ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพต่อค่าใช้จ่าย (Cost-Effectiveness) – ถ้า
มี

๒.๒.๖ ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- วิธีการในการวัดความพึงพอใจ
- การนำผลการวัดความพึงพอใจไปปรับปรุงการดำเนินงาน

๒.๒.๗ ระบบการประกันคุณภาพการให้บริการ / การดำเนินงาน

๓. การจัดทำรายงานและการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ

๓.๑ การจัดทำรายงานที่เสนอต่อสาธารณะ

๓.๒ การจัดทำให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและอำนวยความสะดวก

ให้บุคคลภายนอกสามารถติดต่อกับหน่วยงาน